SASTAMALAN KAUPUNKIRAKENNESUUNNI-TELMA 2030

- **päivitys 2019**

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO 4
1.1 Kaupunkirakennesuunnitelma Sastamalan kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa 5
1.1.1 Kaupungin kehittämisasiakirjat 5
1.1.2 Kaupunkirakennesuunnitelma kaavoituksen suunnittelujärjestelmässä 6
1.2 Kaupunkirakennesuunnitelman asiakirjat 7
1.3 Yhteenveto kaupunkirakennesuunnitelman selostuksen sisällöstä 7
1.4 Suunnittelun kulku 7
2. TAVOITTEET 7
2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 7
2.2 Kaupunkirakennesuunnitelman yleistavoitteet 8
3. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS 8
3.1 Suunnitelman ohjaus, päätöksenteko ja vuorovaikutus 8
4. KAUPUNKIRAKENNESUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT JA TAHTOTILA V. 2030 9
4.1.1 Sastamalan seudullinen asema 9
4.1.2 Maakuntakaava 10
4.1.3 Yleiskaavatilanne Sastamalan kaavoitusohjelma 2019-2020:n mukaan 13
4.1.4 Asemakaavatilanne 14
4.1.5 Maaomaisuus 15
4.2 Alue ja yhdyskuntarakenne 17
4.2.1 Keskusrakenne ja palveluverkko 17
4.3 Väestö, asuinrakentaminen, työpaikat ja pendelöinti 19
4.3.1 Väestö 19
4.3.2 Asuinrakentaminen 25
4.3.3 Työpaikat 28
4.3.4 Pendelöinti 34
4.3.5 Väestö- ja työpaikkakehityksen väliset yhteydet 36
4.3.6 Muutokset suhteessa verrokkikaupunkeihin 38

4.3.7 Väestösuunnite ... 41
4.4 Elinkeinorakenne ... 47
4.4.1 Elinkeinorakenteen nykytila ... 47
4.4.2 Elinkeinorakenteen suunnite ... 48
4.4.3 Maatalouden nykytila ... 49
4.4.4 Maatalouden tulevaisuus ... 49
4.4.5 Matkailu ... 50
4.5 Palveluverkko ... 51
4.5.1 Sosiaali- ja terveyspalvelut ... 51
4.5.2 Varhaiskasvatus-, koulu- ja kirjastopalvelut sekä nuorisotilat ... 51
4.6 Liikenne ja väylät ... 52
4.7 Virkistys ja matkailu ... 53
5. KEHITTÄMISVYÖHYKKEET JA KASVUSUUNNAT ... 54
5.1 Lähtötilanne ... 54
5.2 Kehittämisvyöhykkeistä ... 55
5.2.1 Kehittämisvyöhykkeet – Karkku ... 56
5.2.2 Kehittämisvyöhykkeet - Keskusta ... 58
5.2.3 Kehittämisvyöhykkeet - Keikyä ... 61
5.2.4 Kehittämisvyöhykkeet - Mouhijärvi ... 63
5.3 Rakentamisvyöhykkeet ... 64
5.4 Kaupan rakentaminen ... 67
5.5 Yhdyskuntarakenteen kestävä kehittäminen ... 67
6. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI ... 69
7. LÄHTEET ... 72
8. LIITTEET ... 73

1. JOHDANTO

Sastamalan kaupungin perustamisen yhteydessä eräänä kuntien yhdistämiseen liittyvänä selvityksenä laadittiin kaupunkirakennesuunnitelma 2025, jonka laatijana oli Ramboll Finland Oy. Kaupunkirakennesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 16.11.2009 ohjeellisena noudatettavaksi ja huomioon otettavaksi valmisteltaessa kaupungin maankäyttöä, maanhankintaa, toimintojen ja palvelujen sijoittamista, palveluverkkoja ynnä muita vastaavia asioita koskevaa päätöksentekoa.

Kiikoisten kunnan liittyessä Sastamalaan vuoden 2013 alussa kaupungissa käynnistyi uuden strategian laatiminen ja osana siihen kuului kaupunkirakennesuunnitelma 2030, joka tehtiin päivityksenä edellisestä ja suunnitelma hyväksyttiin vuonna 2014.

Kaupunkirakennesuunnitelman 2030 päivitys ja tarkistus otettiin kaavoitusohjelmaan v. 2018-2019, koska Sastamalan kaupungin uusi strategia hyväksyttiin loppuvuodesta 2017. Strategisen maankäyttösuunnitelman päivitys on tarpeen tehdä uuden kaupungin strategian takia sekä muutenkin tapahtuneen kehityksen ja mahdollisesti muuttuneiden tavoitteiden huomioon ottamiseksi. Tavoitteeksi on otettu, että kaupunkirakennesuunnitelman päivitys tehtäisiin valtuustokausittain. On tärkeää, että kaupungin kehitystä tarkastellaan ja analysoidaan monesta suunnasta erilaisten tilastojen ja selvitysten pohjalta.

Kaupunkirakennesuunnitelman pohjana on Sastamalan kaupunginvaltuuston 11.12.2017 hyväksymä strategia.

Päivityksen laatimiseen ovat osallistuneet maankäytön toimialalta maankäyttöpäällikkö Merja-Liisa Hannuksela, paikkatietoinsinööri Tatu Sundqvist, kaavasuunnittelija Ida Montell, kaupungingeodeetti Arto Vuorijärvi ja vt. kaavoitusarkkitehti Jorma Tuomisto sekä muilta toimialoilta elinkeinojohtaja Ursula Lumme, kasvatusjohtaja Pekka Kares, sosiaali- ja terveysjohtaja Päivi Tryyki, maaseutupäällikkö Kalevi Korhonen, liikennesuunnittelija Ville Lipasti sekä lomituspalvelupäällikkö Raili Puro.

Sastamalan strategia tiivistettynä talomuodossa

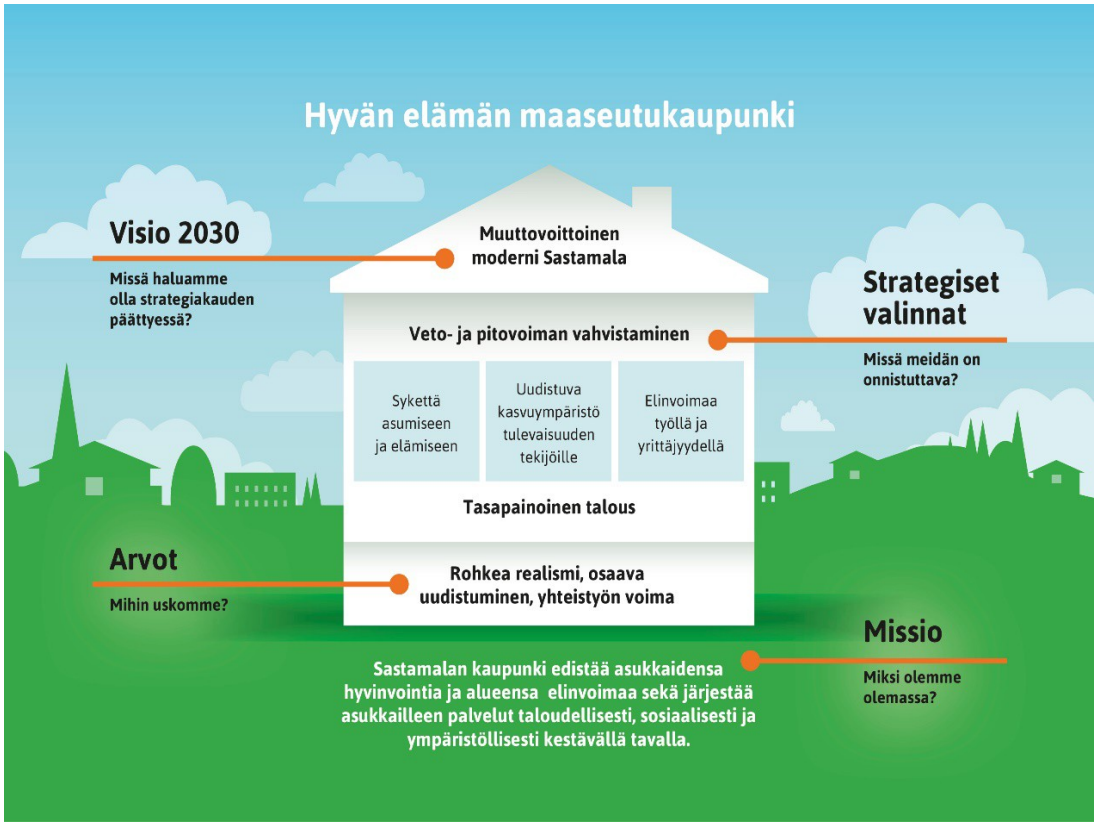

Kaupunkirakennesuunnitelmassa osoitetut kehittämismerkinnät esittävät tulevaisuuden tahtotilaa ja ovat strategisten valintojen saavuttamisen kannalta merkittäviä. Sastamalan kaupungin kehittämisen kohdealueet merkitsevät aluekokonaisuuksien kokonaisvaltaista suunnittelua ja edellyttävät laajaa yhteistyötä ja yhteistä tahtotilaa.

1.1 Kaupunkirakennesuunnitelma Sastamalan kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa

1.1.1 Kaupungin kehittämisasiakirjat

Sastamalan kehittämistä ja strategiaa toteutetaan elinvoimaohjelman, hyvinvointisuunnitelman ja kaupunkirakennesuunnitelman avulla. Näiden kolmen kehittämisasiakirjan avulla pyritään saavuttamaan visio.

Kaupunkirakennesuunnitelma on koko Sastamalan kattava yleispiirteinen maankäytön suunnitelma ja strategian maankäyttöosa. Kaupunkirakennesuunnitelma on kartalla esitetty Sastamalan tulevaisuuden tahtotila eli missä haluamme olla vuonna 2030. Suunnitelmaan liittyy kartan lisäksi selostus liitteineen ja liitekarttoineen. Tarkoituksena on saavuttaa mahdollisimman sitova yhteinen näkemys.

1.1.2 Kaupunkirakennesuunnitelma kaavoituksen suunnittelujärjestelmässä

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Kaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT). Valtioneuvoston hyväksymät tarkistetut alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Kaupunkirakennesuunnitelma ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukainen koko kaupungin kattava yleiskaava, mutta se valmistellaan kuitenkin vuorovaikutteisesti. Tavoitteena on saavuttaa mahdollisimman sitova yhteinen näkemys.

Kaupunkirakennesuunnitelma ohjaa Sastamalan yleis- ja asemakaavoitusta ja se toimii kaavoitusohjelmien pohjana.

1.2 Kaupunkirakennesuunnitelman asiakirjat

Kaupunkirakennesuunnitelma esitetään kartalla, johon kuuluu suunnitelman merkinnät ja suunnitteluohje. Kaupunkirakennesuunnitelmaan sisältyy selostus, joka selventää ja täydentää karttaa sekä suunnitteluohjeita. Suunnitelma sisältää olemassa olevan tilanteen esittelyn, kehityksen suunnat sekä tavoitetilan.

1.3 Yhteenveto kaupunkirakennesuunnitelman selostuksen sisällöstä

Kaupunkirakennesuunnitelman selostuksessa kuvataan nykytilanne ja tavoitteet, suunnittelun periaatteet ja suunnitelman vaikutusten arvioinnin keskeiset tulokset. Lisäksi selostukseen kuuluu kiinteästi selventävät liitekartat (teemakartat) sekä palvelukartasto joka esitetään verkkopohjaisena karttapalveluna.

1.4 Suunnittelun kulku

Kaupunkirakennesuunnitelma 2030 on päivitys v. 2014 hyväksyttyyn kaupunkirakennesuunnitelmaan, joten kaikkea ei ole lähdetty suunnittelemaan alusta. Valmisteluvaiheessa lähdettiin selvittämään Sastamalan nykytila ja analysoitiin tulokset. Nykytilaa käytiin läpi johtoryhmässä (29.10.2018 ja 10.12. 2018), kaupunginhallituksessa (29.10.2018) ja konserni- ja elinvoimajaostossa (10.12.2018). Kaupungin strategiasta ja nykytilasta johdettiin tavoitteet. Valmistelusta pidettiin valtuustoseminaari 17.12.2018. Tämän jälkeen suunnitelmaa esiteltiin vielä johtoryhmälle (1.4.2019) sekä kaupunginhallitukselle (8.4. 2019).

2. TAVOITTEET

2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslaki muodostaa lähtökohdan ja tavoitteet kaupunkirakennesuunnitelmalle, vaikka suunnitelma ei ole MRL:n mukainen yleiskaava. Lain yleisenä tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä (MRL 1§).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäyttöjärjestelmää. VAT:it ovat laaja kokonaisuus, joka jakautuu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin. VAT:it koskevat toimivaa

aluerakennetta, eheyttävää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua, kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja sekä toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa.

2.2 Kaupunkirakennesuunnitelman yleistavoitteet

Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelman yleisenä tavoitteena on toimia kaupungin strategian maankäyttöosiona. Sen tulee edistää strategisten tavoitteiden toteutumista ja strategisia valintoja. Suunnitelman tulee vahvistaa kaupungin veto- ja pitovoimaa. Sen tulee luoda edellytyksiä Sastamalan kilpailukyvylle ja elinvoimalle. Suunnitelman tulee ohjata maanhankintaa ja kaavoitusta sekä palvelujen sijoittamista ja kehittämistarpeita. Kaupunkirakennesuunnitelmassa osoitetaan rakentamisen, liikennejärjestelmän ja infran painopisteitä, kehittämistarpeita ja kasvusuuntia. Tavoitteissa tulee huomioida taloudelliset resurssit, jolloin on hyväksyttävä, ettei kaikkia alueita pystytä kehittämään samanaikaisesti. Sastamalan keskustan elinvoimaisuus toimii veturina koko Sastamalan laajalle alueelle. Taloudelliset resurssit vaativat kipeitäkin ratkaisuja, mutta auttavat mahdollisesti tulevaisuuden kehityksessä. Tavoitteena on kuitenkin pitää nykyinen infra hyötykäytössä.

Kaupunkirakennesuunnitelma ei ole maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimukset täyttävä oikeusvaikutteinen alueiden käytön suunnitelma (kaava), jolloin sitä ei voida käyttää esimerkiksi rakennuslupien myöntämisen perusteena eikä sitovana ohjeena kaavoitukselle.

Kaupunkirakennesuunnitelman 2030 erityistavoitteina on
- kaupungin väestösuunnitteen tarkastaminen
- väestösuunniteen saavuttamista tukevien strategisten valintojen esittely
- keskusten keskinäisen aseman tarkistaminen
- taajamien kasvusuuntien tarkistaminen
- rakenteellisten vaihtoehtojen tutkiminen

Luvussa 5 on esitetty tarkennettuja tavoitteita ja painopisteitä.

3. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

3.1 Suunnitelman ohjaus, päätöksenteko ja vuorovaikutus

Kaupunkirakennesuunnitelman hyväksyy valtuusto hallituksen esityksestä. Kaupunkirakennesuunnitelman päivityksen on laatinut yhdyskuntasuunnittelu/maankäyttö omana työnä. Eri toimialueilla on ollut mahdollisuus osallistua suunnittelutyöhön. Työtä on ohjannut suunnittelutiimi sekä kaupungin johtoryhmä. Kaupunkirakennesuunnitelman valmistelua sekä suunnitelmaa on käyty läpi kaupunginhallituksessa, elinvoima- ja konsernijaostossa sekä ympäristölautakunnassa. Suunnitelmasta pidettiin valtuustoseminaari 17.12.2018.

4. KAUPUNKIRAKENNESUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT JA TAHTOTILA V. 2030

4.1.1 Sastamalan seudullinen asema

Sastamala on pinta-alaltaan Pirkanmaan suurin kunta ja muodostaa yhdessä Punkalaitumen kanssa Lounais-Pirkanmaan seutukunnan. Sastamala on seutukunnan keskuskunta.Tampereen valtakunnanosakeskuksesta länteen suuntautuvat valtatiet 11 ja 12 sekä Tampereen-Porin rautatie muodostuvat valtakunnallisten yhteyksien lisäksi kaupungin eri keskuksia yhdistäviksi pääväyliksi. Kiikoisten alueelle on merkittävää vaikutusta Porin läheisyydellä.

Sastamalan sijainti Tampereen kehyskuntien ulkopuolisella ensimmäisellä kehällä antaa mahdollisesti kasvupainetta asumiseen parhaiten soveltuville alueille Häijäässä ja Vammalasta Tampereelle suuntautuvien pääväylien läheisyydessä. Toisaalta asumisen painopisteen riittävä etäisyys valtakunnanosakeskuksesta tuo Sastamalalle mahdollisuuden toimia omavaraisena niin työpaikkojen kuin asumiseen liittyvien palvelujenkin kannalta.

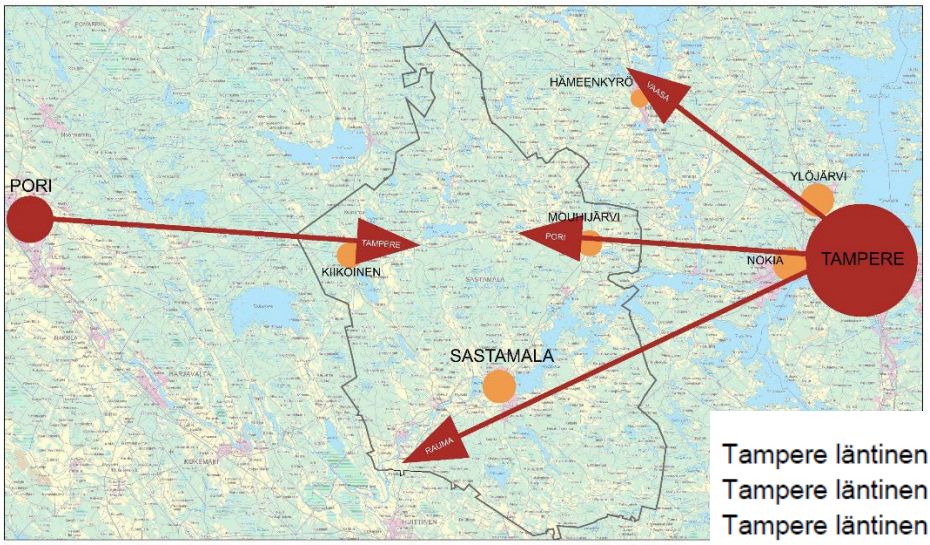

Tampere läntinen – Häijää 29 km, 25 min
Tampere läntinen – keskusta 47 km, 41 min
Tampere läntinen – H:kyrö 32 km, 25 min
Pori – Kiikoinen 48 km, 42 min

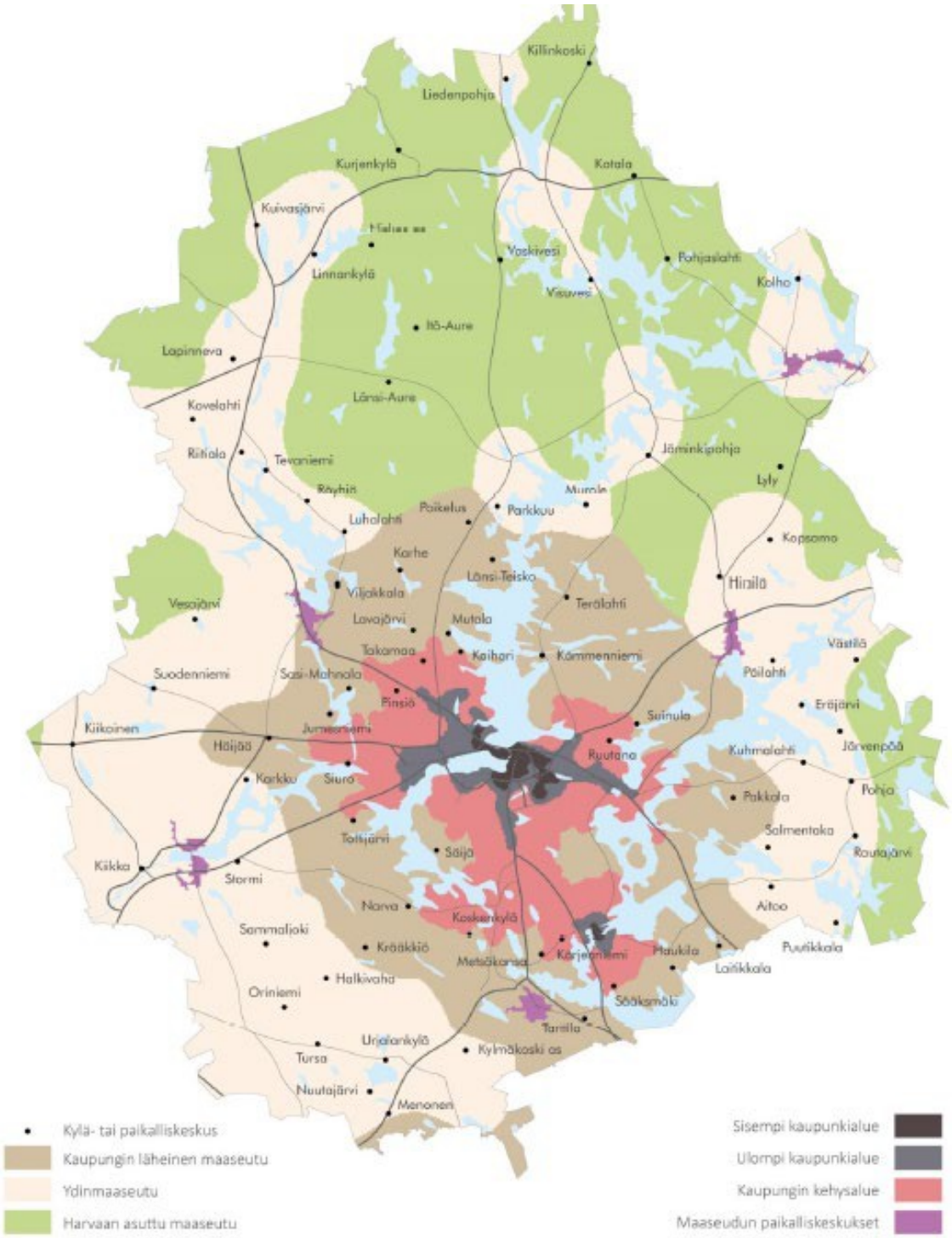

Kuva 23. SYKE:n kaupunki–maaseutu-luokituksen mukainen aluejako Pirkanmaalla (Suomen ympäristökeskus 2014). 1. maakuntakaavan kylä- ja paikalliskeskustasoiset kohteet (ml. Kiikoinen) on esitetty kartalla.

4.1.2 Maakuntakaava

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on koko maakunnan yhteinen, yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Se sisältää kartalla esitettävän kuvauksen alueiden

käytöstä ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteista. Kaavassa ratkaistaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät alueiden käytön kysymykset.

Pirkanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi Pirkanmaan maakuntakaava 2040 kaavaehdotuksen 27.3.2017. Hyväksymispäätöksestä on tullut Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen kaikkiaan 12 valitusta. Valituksista yksikään ei koske Sastamalan kaupungin aluetta. Maakuntahallitus määräsi 29.5.2017 kokouksessaan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan maankäyttö- ja rakennuslain 201 § mukaisesti ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava kuulutettiin voimaan 8.6.2017.

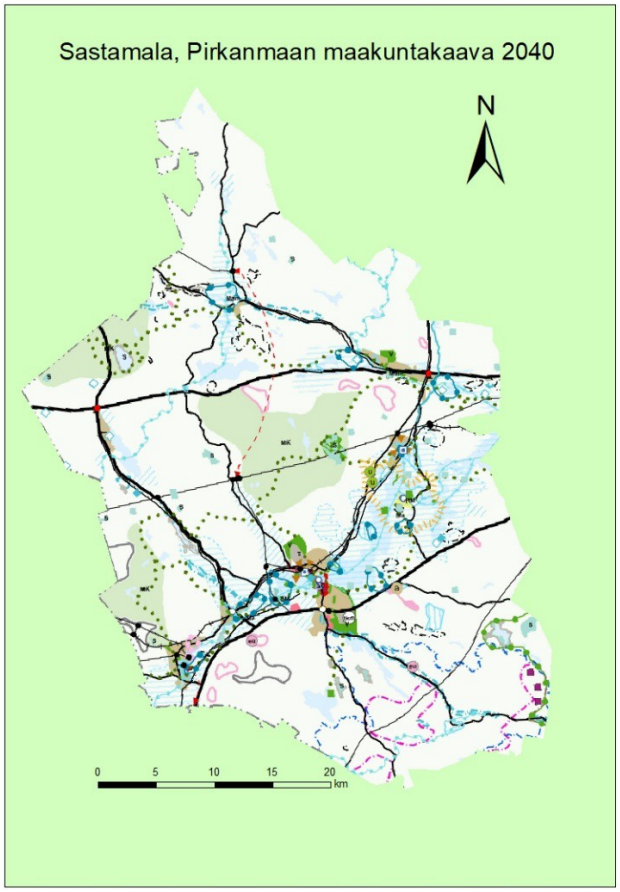

Maakuntakaavan kohteita ei olla erikseen esitelty tässä selostuksessa, vaan niitä voi tarkastella suunnitelman karttapalvelussa, jonka esittely ja ohje löytyy liitteestä 4.

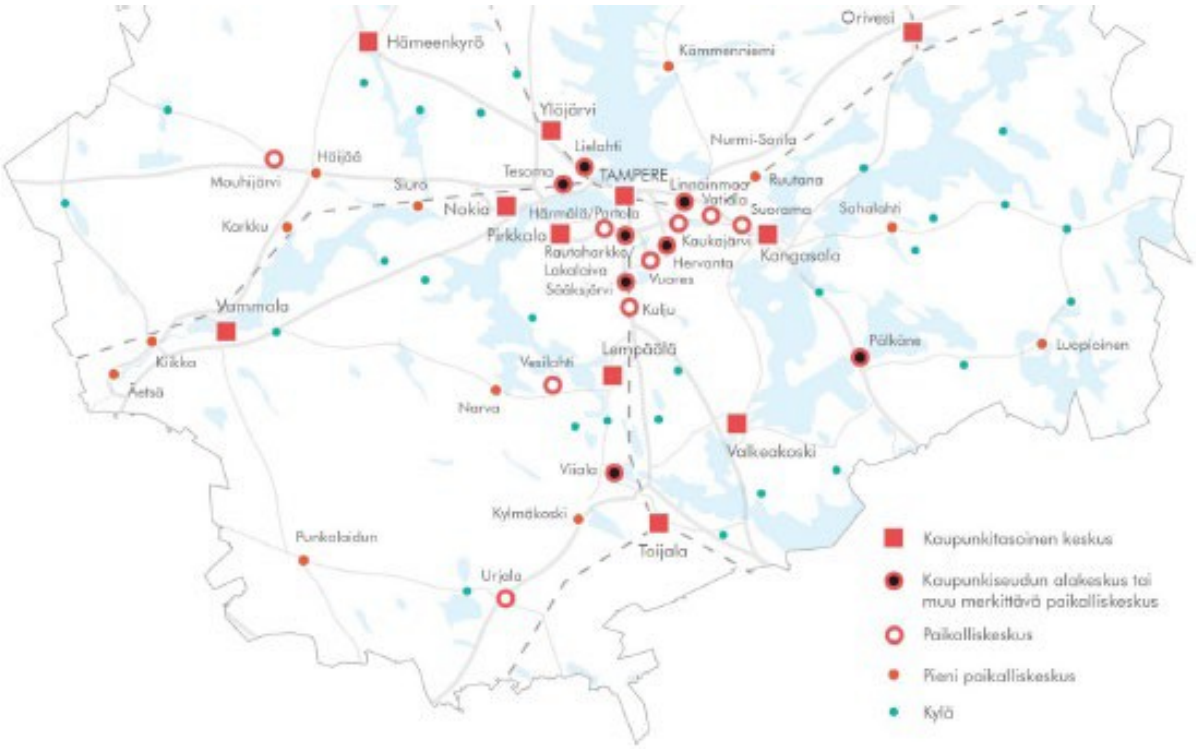

Kuva 24. Pirkanmaan tavoitteellinen palvelu- ja keskusverkko vuodelle 2040. Tavoitteellinen palveluverkko on muodostettu yhdistämällä nykytilan kuvaukseen tulevaisuuden trendit, ennusteet ja tavoitteet. Kaupan palveluverkon tarkasteltujen kannalta keskiössä ovat kaupunkitasoiset keskukset sekä kaupunkiseudun alakeskukset tai muilla kriteereillä merkittävät paikalliskeskukset. Taustakartta-aineisto © MML 2013.

4.1.3 Yleiskaavatilanne Sastamalan kaavoitusohjelma 2019-2020:n mukaan

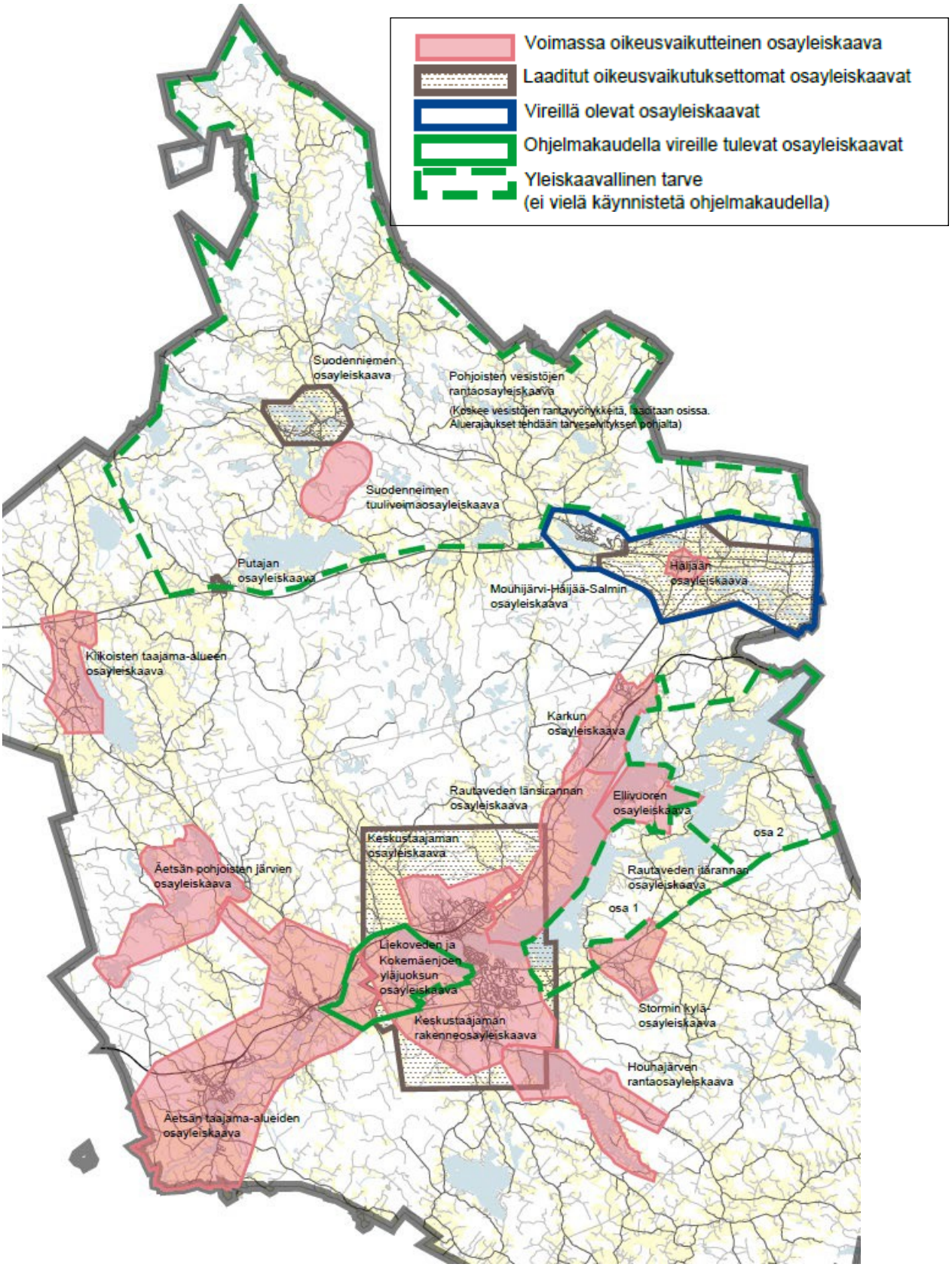

4.1.4 Asemakaavatilanne

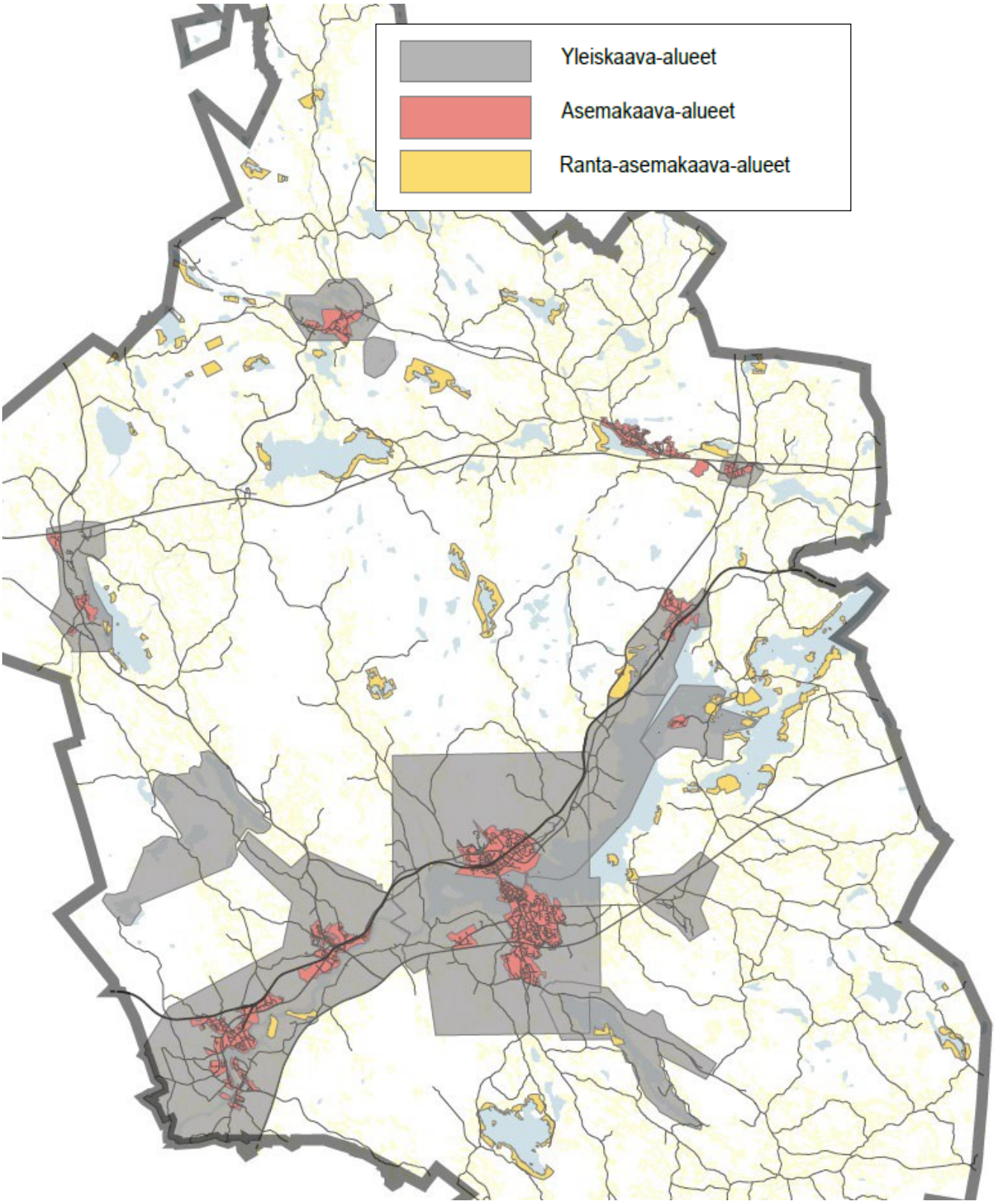

4.1.5 Maaomaisuus

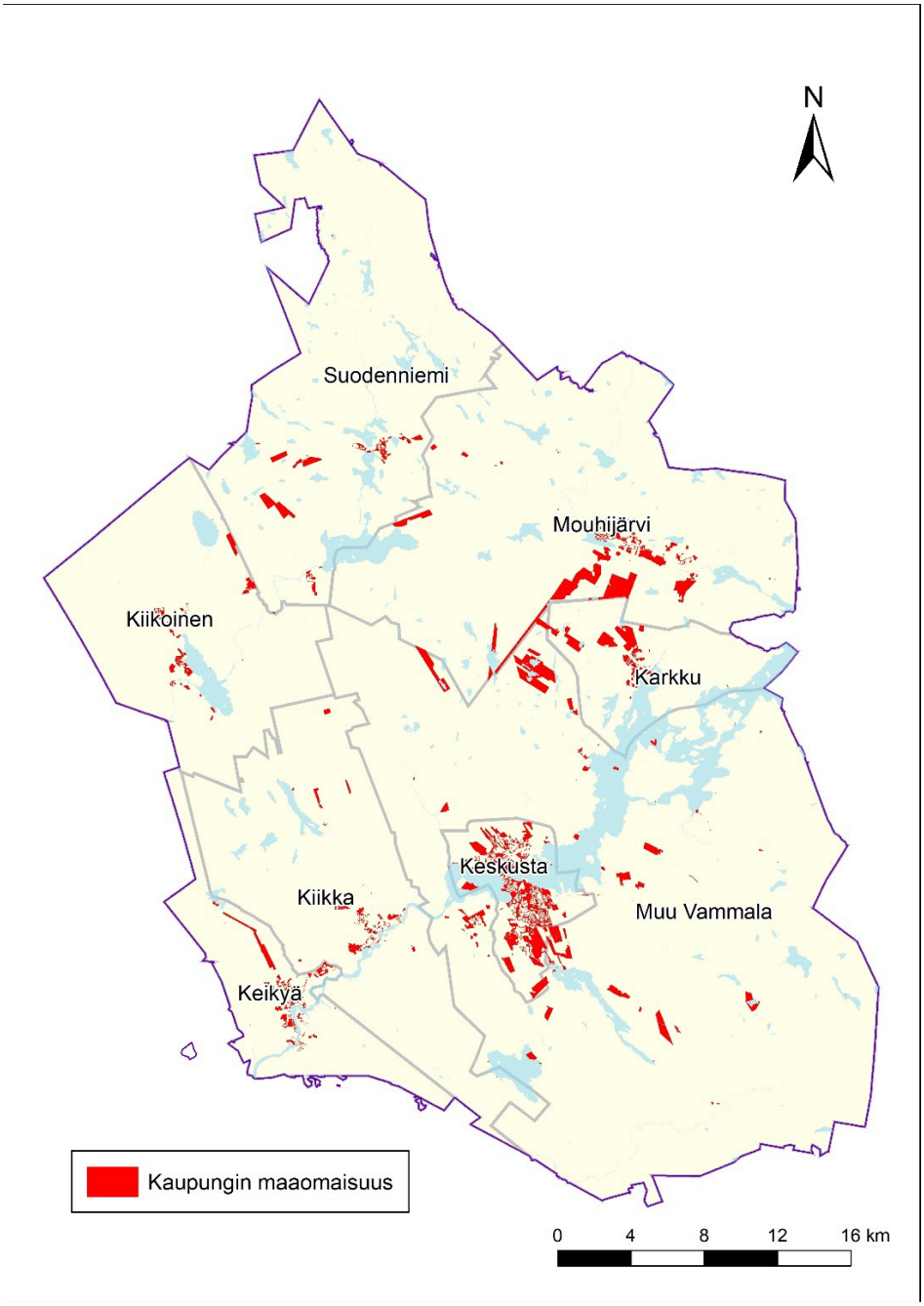

Kaupungin maaomaisuus keskusta-alueella

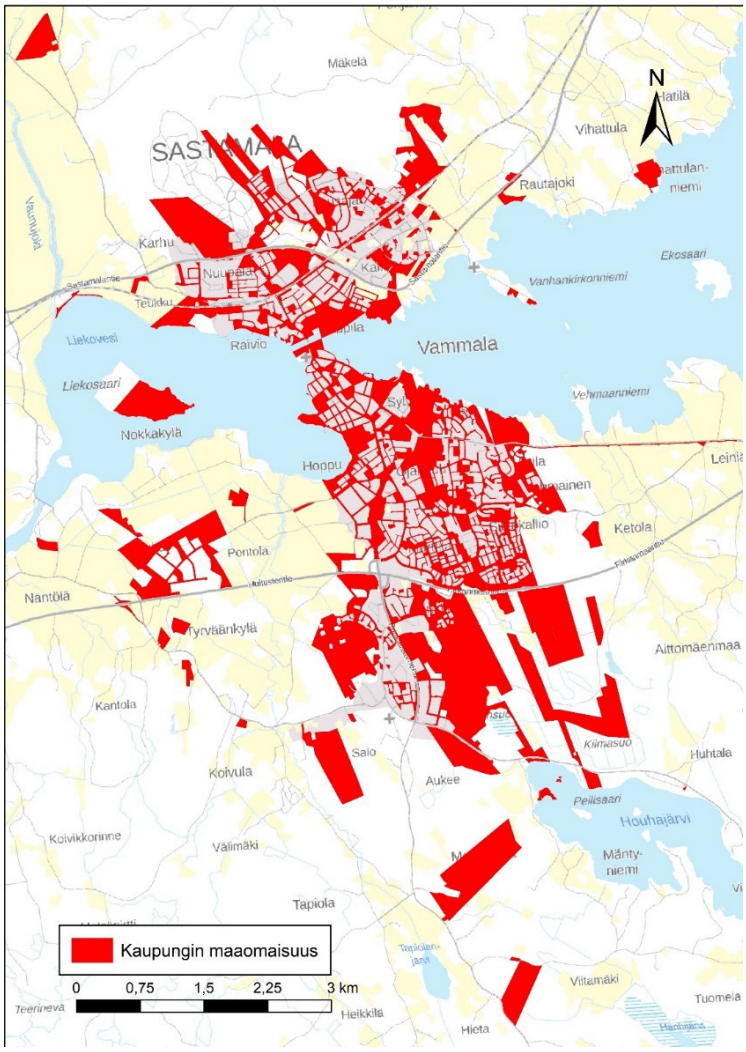

Kaupungin maaomaisuus alueittain	hehtaaria (ha)
Keskusta	2327
Muu Vammala	3258
Karkku	1642
Mouhijärvi	3258
Keikyä	833
Kiikka	585
Suodenniemi	732
Kiikoinen	427

4.2 Alue ja yhdyskuntarakenne

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on alueidenkäytön suunnittelun päämääräksi asetettu toimiva aluerakenne ja eheytyvä yhdyskuntarakenne. Sastamala muodostuu seututason kaupunkikeskustasta ja useammasta taajama-alueen keskustasta, eli entisistä kuntakeskuksista, sekä pienemmistä taajamaverkostoista.

4.2.1 Keskusrakenne ja palveluverkko

Kaupunkirakennesuunnitelmassa on esitetty kolmetasoinen keskusverkko. Vammala on selkeä Sastamalan pääkeskus ja tärkein keskustahakuisen kaupan ja julkisten palvelujen keskittymä. Pääkeskus-merkintään liittyy myös suunnitelmakartalle yleispiirteisesti osoitettu keskustatoimintojen alue, jolle sijoittuvat Sastamalan tärkeimmät kaupalliset ja julkiset palvelut sekoittuneena tiiviiseen kerrostalovaltaiseen asumiseen.

Mouhijärven ja Häijään merkitys kaupungin aluekeskuksena on suunniteltu vahvistumaan monipuolisen palvelutarjonnan ja hyvän sijainnin ansioista. Lähekkäin sijaitsevien keskusten maankäyttöä kehitetään siten, että keskusten välille rakennetaan uusia asuinalueita, teitä ja kevyen liikenteen väyliä niin, että keskukset kasvavat vähitellen yhteen. Osa palveluista on molemmille taajaman osille yhteiset. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista osoittaa palvelutihentymä yhdeksi vahvaksi Mouhijärven aluekeskukseksi, joka tarjoaa tulevaisuudessa palveluja myös muiden paikalliskeskusten vaikutuspiirissä asuville. Mouhijärven palveluihin tukeutuu osittain paikalliskeskukset Suodenniemi, Karkku ja Kiikoinen.

Kaupunkirakennesuunnitelman 2030 mukaan paikalliskeskuksia ovat Kiikka, Keikyä, Karkku, Kiikoinen, Suodenniemi sekä Stormi.

Tavoitteellinen palveluverkko:

Pääkeskus	Kaupungin keskusta, jossa on tarjolla kattavat seutukuntakeskustasoiset julkiset ja kaupalliset palvelut.
Aluekeskus	Kaupungin alakeskus, jossa on tarjolla julkiset peruspalvelut ja monipuoliset kaupalliset palvelut.

Paikalliskeskus Kaupungin osan keskus, jossa on tarjolla julkisia peruspalveluja keskuksen vaikutusalueen väestöpohjan mukaisesti (esim. alakoulu, päiväkoti, kirjasto, lähiliikuntapaikka) ja kaupalliset peruspalvelut (päivittäistavarakauppa). Keskukset voivat olla erikoistuneita siten, että ne eivät ole palveluvarustukseltaan täysin samanlaiset, mutta jollakin alalla esiintyvät puutteellisuudet kompensoituvat jonkin toisen alan korkeatasoisemmilla palveluilla.

Keskusverkoston hierarkisesti neljättä tasoa, kyläkeskuksia, ei esitetä kaupunkirakennesuunnitelmassa.

4.3 Väestö, asuinrakentaminen, työpaikat ja pendelöinti

4.3.1 Väestö

Sastamalan väestönkehitys on viime vuosikymmenen vaihteen tasaisen jakson jälkeen kääntynyt vuoden 2013 paikkeilla huomattavaan laskuun. Vuoden 2017 lopussa kaupungissa asui 24820 asukasta, eli yli tuhat vähemmän kuin kymmenen vuotta aikaisemmin, jolloin väkiluku oli 25893. Viimeisimpien kuukausittain julkaistavien väestön ennakkotilastojen mukaan kaupungin asukasluku on jatkanut vuonna 2018 vähenemistään suurin piirtein viime vuosien tahtia ja oli lokakuun lopussa 24690 asukasta.

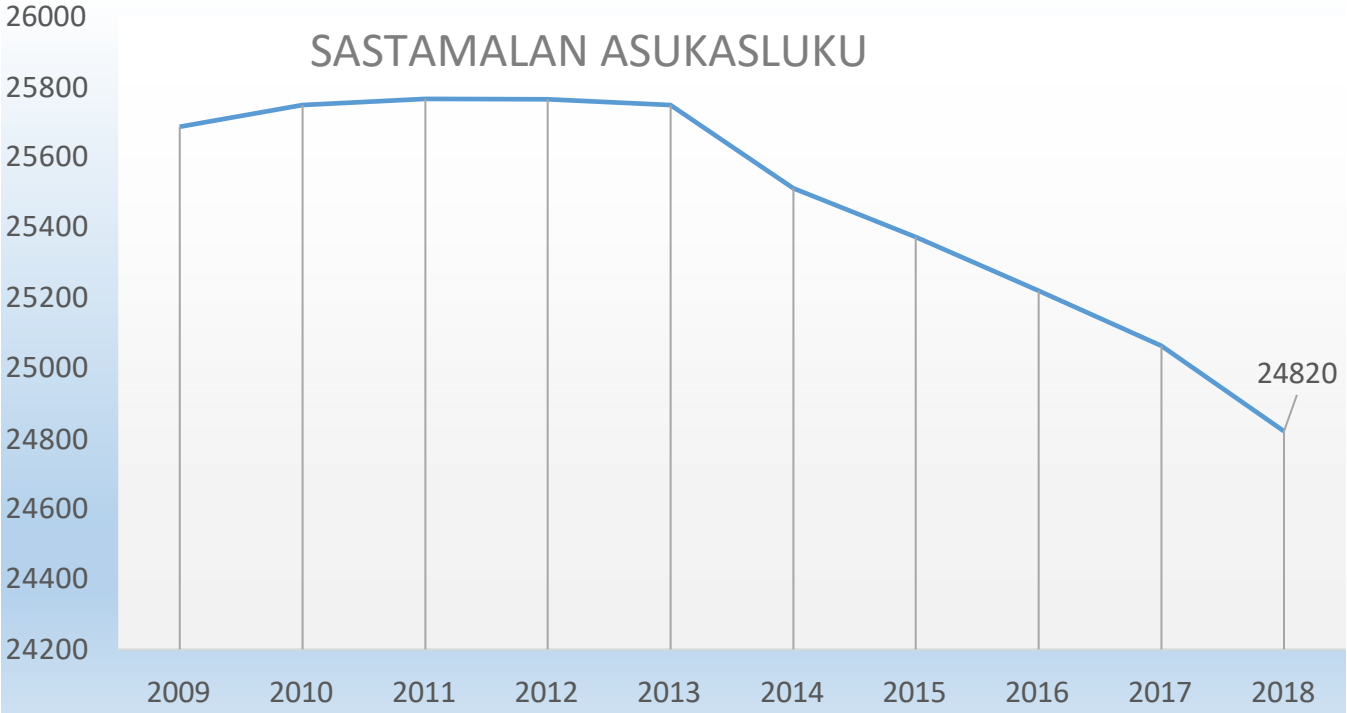

Väestön väheneminen selittyy sekä vähentyneellä syntyvyydellä että tappiollisella muuttoliikkeellä. Syntyvyys on ollut kuolleisuutta alhaisempaa koko tarkastelujakson ajan, mutta erityisen alhaista se on ollut viime vuosina. Vuonna 2017 Sastamalassa syntyi vain 199 lasta. Myös kaupungin muuttoliike on ollut tappiollinen viime vuosina.

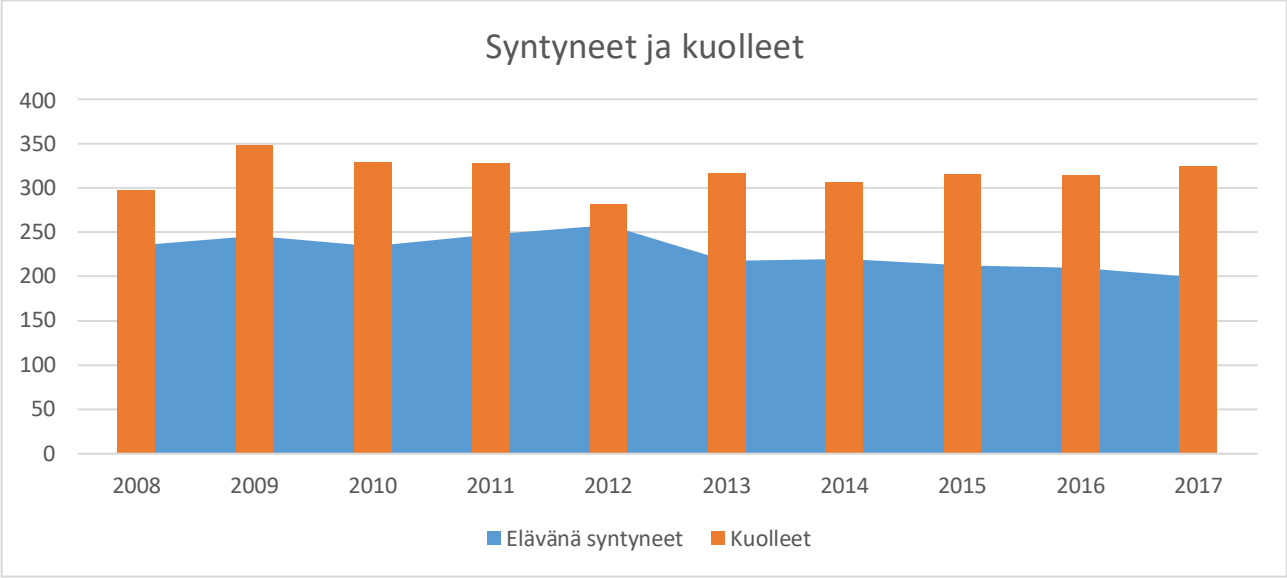

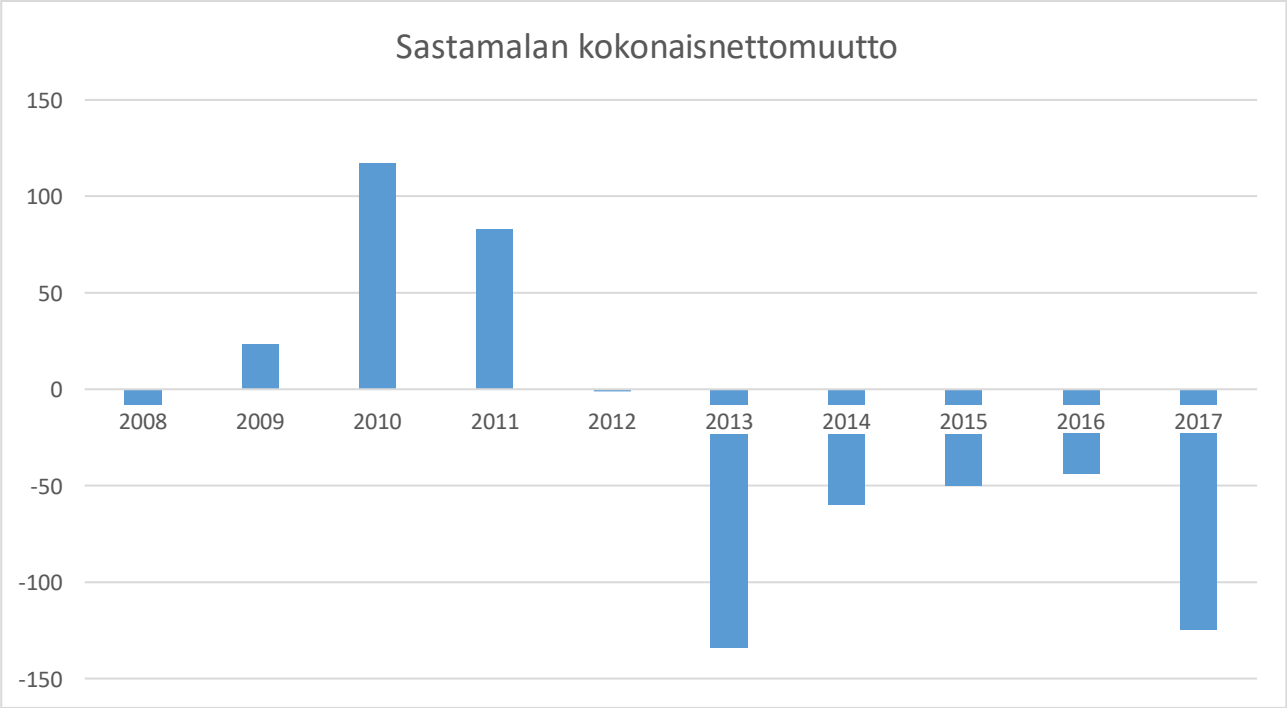

Kun tarkastellaan väestönmuutosta pidemmällä aikavälillä käyttäen nykyisiä aluerajauksia, on alueen väestö vähentynyt 1970-luvulta asti lähes yhtäjaksoisesti, joitakin lyhyitä jaksoja lukuun ottamatta. Viime vuosien tappiollinen väestönkehitys on kuitenkin ollut voimakkainta sitten 1970-luvun.

Tarkasteltaessa Sastamalan väestöä osa-alueittain, on kaupungin väestö 1980-luvulta alkaen kasvanut ainoastaan Mouhijärven ja Keskustan alueilla, muiden alueiden väestön vähentyessä. Viime vuosina Mouhijärven väestömäärä on kuitenkin pysynyt varsin tasaisena ja keskustan väestö on ollut vuodesta 2013 alkaen laskussa, joten selkeästi kasvavia alueita ei kaupungissa ole enää viime vuosina ollut.

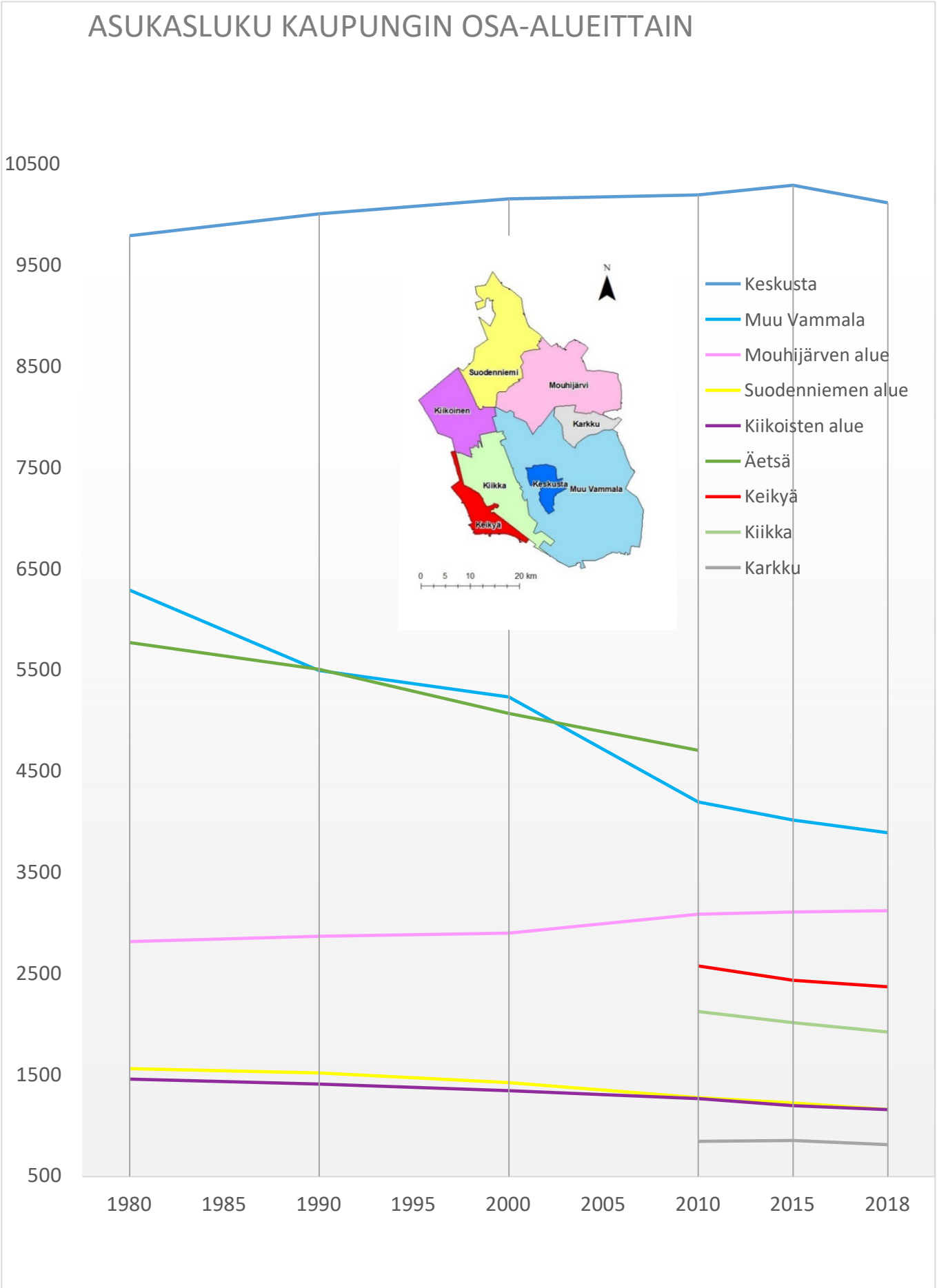
ASUKASLUKU KAUPUNGIN OSA-ALUEITTAIN
10500
9500
8500
7500
6500
5500
4500
3500
2500
1500
500
1980
1985
1990
1995
2000
2005
2010
2015
2018
Keskusta
Muu Vammala
Mouhijärven alue
Suodenniemen alue
Kiikoisten alue
Äetsä
Keikyä
Kiikka
Karkku
N
Suodenniemi
Mouhijärvi
Kiikoinen
Karkku
Kiikka
Keskusta
Muu Vammala
Keikyä
0 5 10 20 km

Vammalan alueella asuu yhteensä noin 60 % Sastamalan väestöstä, näistä kaksi kolmesta keskustan tilastoalueella. Mouhijärven osuus on noin 13 %, Keikyän 9 %, Kiikan 8 % ja Suodenniemen sekä Kiikoisten kummankin noin 5 % väestöstä.

Keskusta ja Mouhijärvi ovat viime vuosina kasvattaneet suhteellista osuuttaan Sastamalan väestöstä. Kiikoisen ja Karkun osuus kaupungin asukkaista on pysynyt melko saman tasoisena kun taas Kiikan, Keikyän, Suodenniemen ja Muun Vammalan asukkaiden osuus kaupungin väestöstä on vähentynyt.

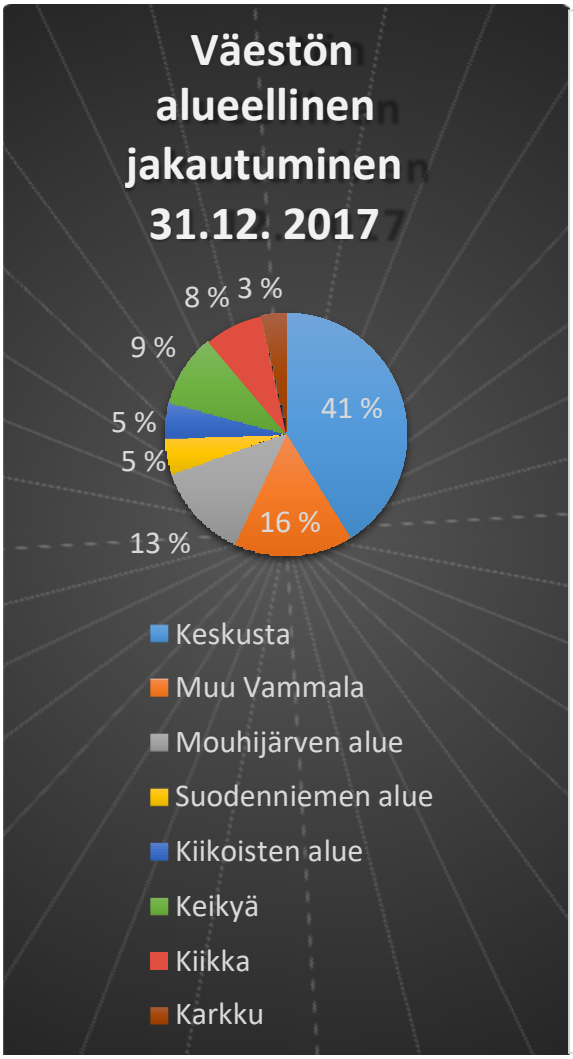

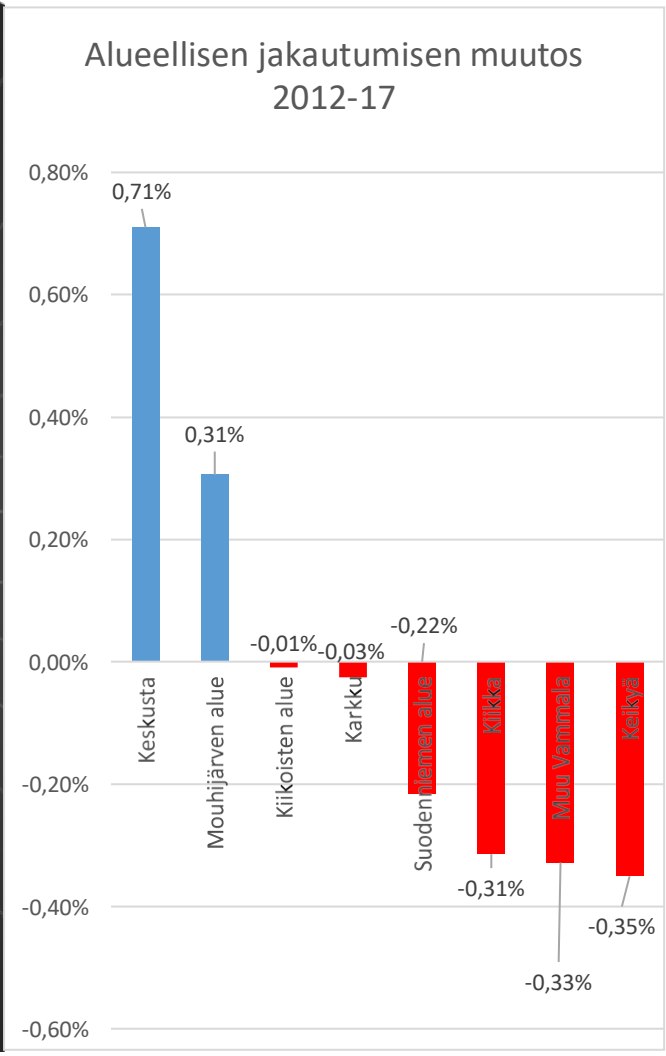

Tässä suunnitelmassa viitataan 65-vuotiaasiin ja heitä vanhempaan väestöön termillä ikääntyneet. Sastamalassa ikääntyneiden osuus väestöstä on huomattavasti maan keskitasoa korkeampi ja viime vuosina se on lisäksi kasvanut keskimääräistä nopeammin. Kaupungin väestöstä

yli neljännes oli ikääntyneitä vuoden 2017 lopussa, kun koko maan keskiarvo oli reilu viidennes väestöstä.

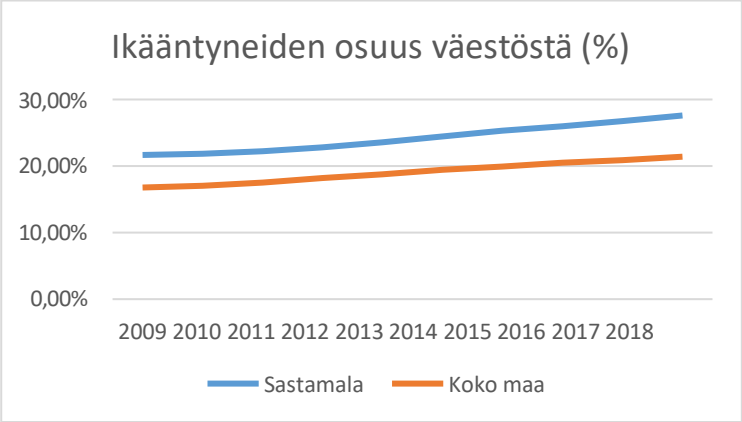

Väestöprofiililtaan Sastamala jakautuu alueellisesti kolmeen ryhmään. Yhden ryhmän muodostavat alueet, joissa ikääntyneiden osuus on erityisen suuri. Tällaisia alueita ovat Suodenniemi, Keskusta sekä Keikyä. Toisen ryhmän muodostavat alueet, joissa työikäisten ja lasten osuus väestöstä on suuri, ja ikääntyneiden osuus vastaavasti pieni. Tällaisia alueita ovat Mouhijärvi sekä Karkku. Kolmantena ryhmänä ovat alueet, joissa väestön ikärakenne on tasaisempi. Näitä alueita ovat muu Vammala, Kiikka sekä Kiikoinen.

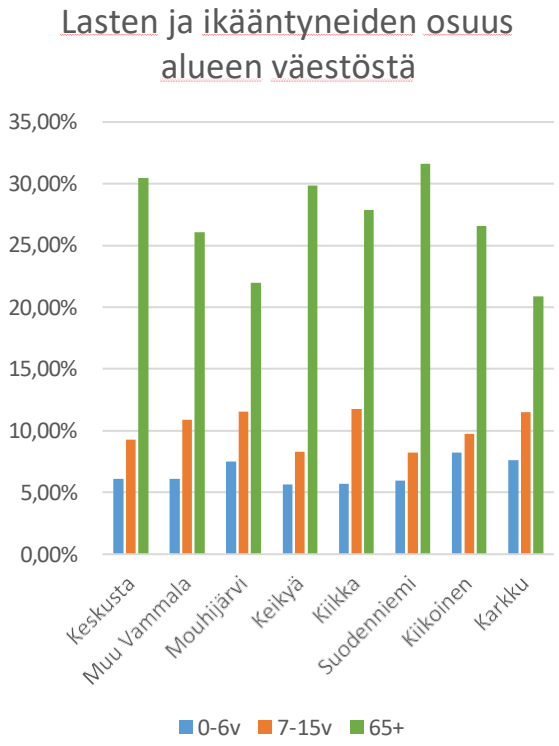

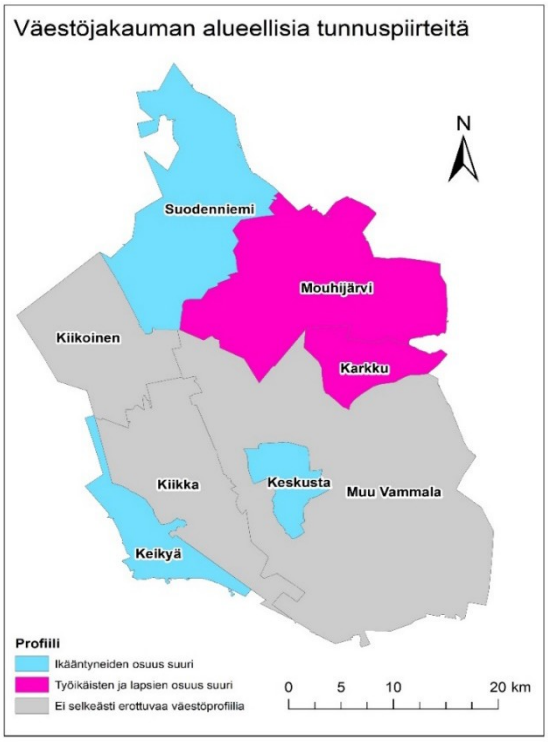

4.3.2 Asuinrakentaminen

Sastamalaan on vuosien 2009-2018 aikana valmistunut 361 uutta asuinrakennusta joissa on yhteensä 618 asuinhuoneistoa. Lähes kolme neljäsosaa uusista huoneistoista on asemakaava-alueella, kun haja-asutusalueella taas sijaitsee yksi neljännes uusista asunnoista. Kun verrataan edellisen kaupunkirakennesuunnitelman aikaisiin lukemiin, nähdään että haja-asutusalueelle rakentamisen osuus on vähentynyt selkeästi viime vuosina. Viimeisen kymmenen vuoden aikaiset haja-asutusalueelle rakennetut huoneistot keskittyvät Sastamalan itäisiin osiin, erityisesti Häijään ympäristöön.

Uudet asunnot 2009-2018

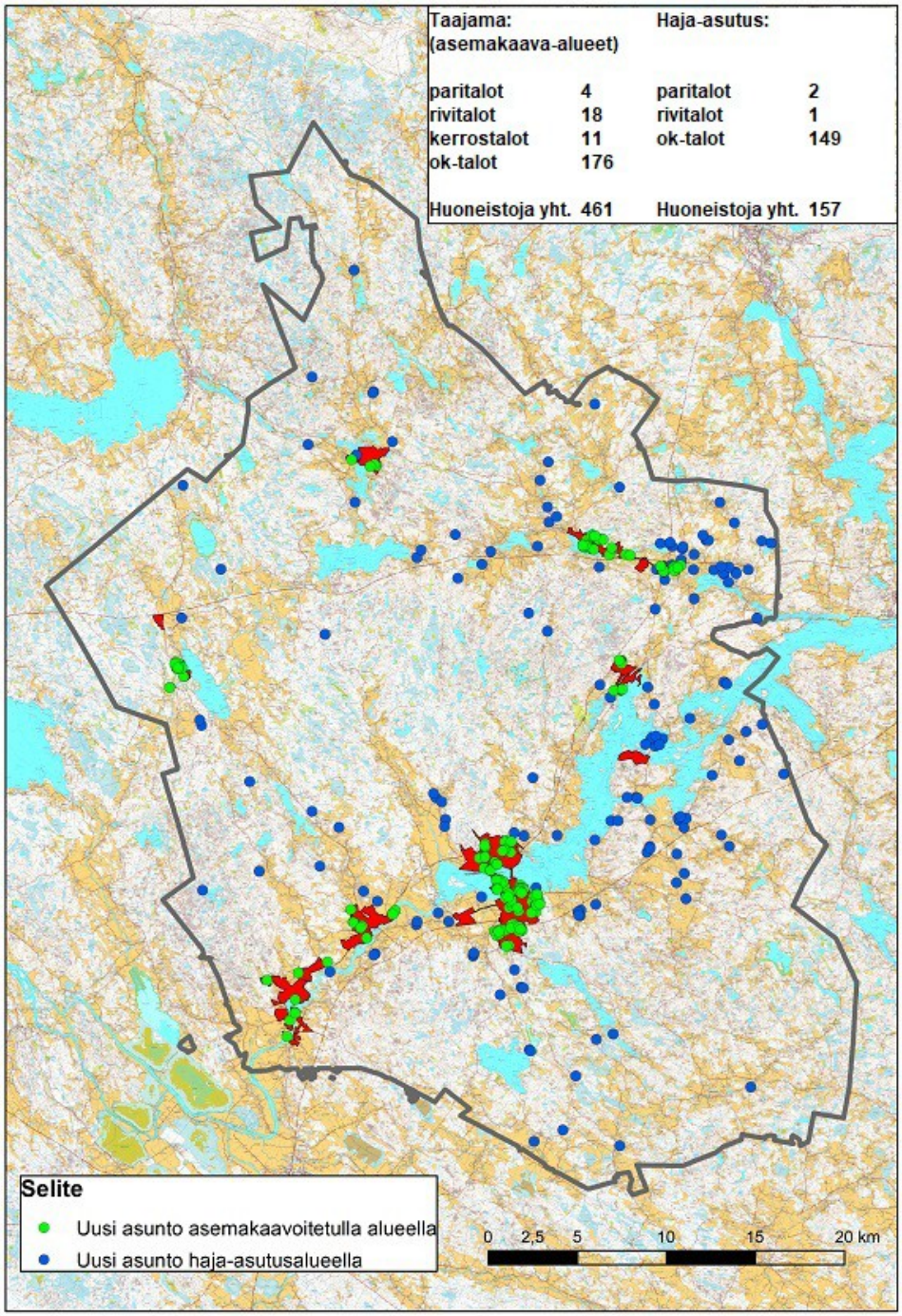

Kun tarkastellaan uusien asuntojen rakentamista suhteessa alueen väestömäärään, erottuvat Mouhijärvi sekä Keskusta vilkkaimpina asuntorakentamisen alueina. Karkku tulee kolmanneksi

vilkkaimpana, jonkin verran näitä jäljessä. Tämän jälkeen tulevat Kiikoinen ja Muu Vammala, joissa rakennetaan asukasta kohden noin puolet vähemmän uusia asuntoja kuin Mouhijärvellä ja Keskustassa. Näiden jälkeen tulevat Kiikka sekä Suodenniemi joissa rakennetaan jo huomattavasti vähemmän. Keikyässä on rakennettu viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin vain yksi uusi huoneisto vuosittain.

2009-2018 aikana valmistuneiden uusien huoneistojen määrä suhteessa alueen asukaslukuun

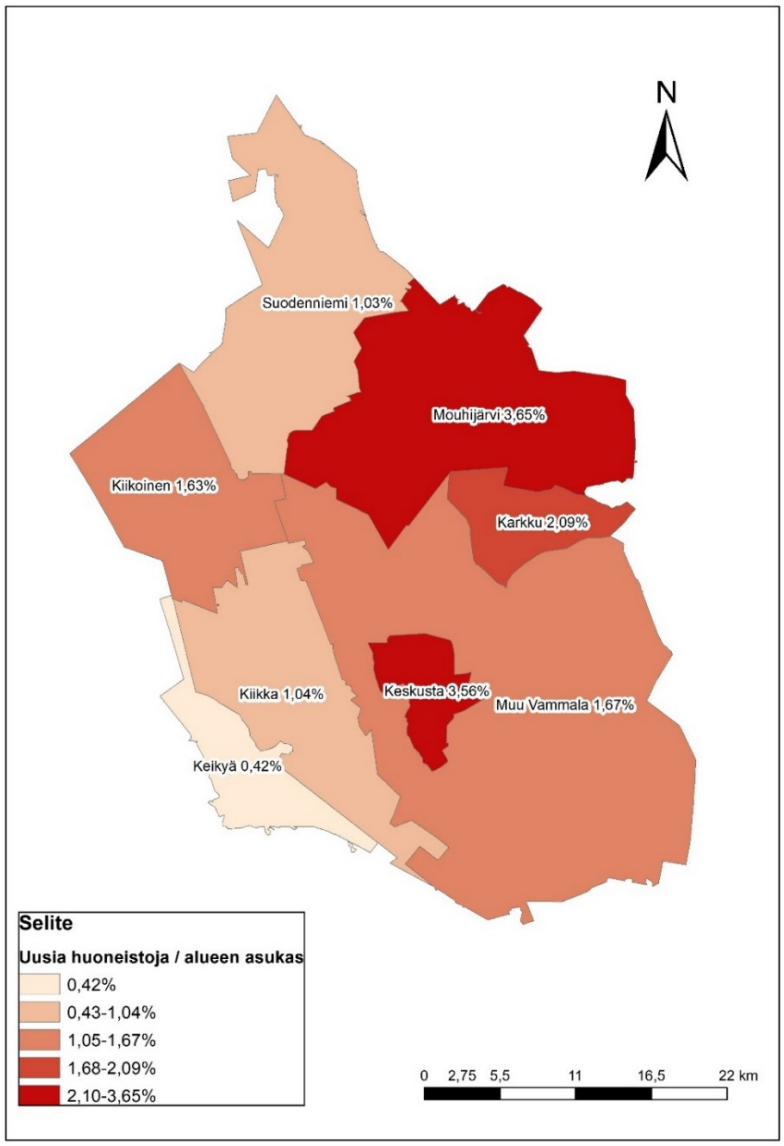

4.3.3 Työpaikat

Sastamalan työpaikkamäärät ovat vähentyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi. Voimakkainta vähentyminen on ollut vuodesta 2012 alkaen. Kun kaupungissa oli vuoden 2011 lopussa 9411 työpaikkaa, oli lukema viittä vuotta myöhemmin laskenut 8236:een.

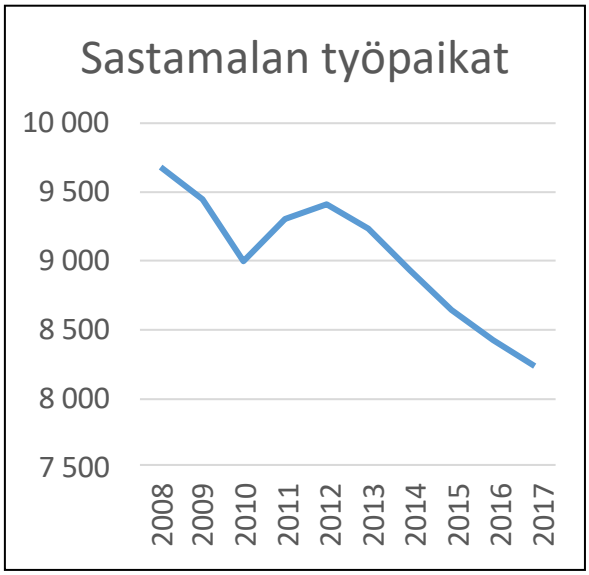

Kun tarkastellaan työpaikkakehitystä pidemmällä aikavälillä, huomataan että viime vuosien tappiollinen työpaikkakehitys on voimakkainta sitten 1990-luvun alun laman, joskaan ei voimakkuudessaan ollenkaan samassa luokassa. Kun huomioidaan, että työikäisen väestön määrä on 1970-luvulta ollut yhtäjaksoisessa laskussa, on työpaikkojen ja työikäisen väestön suhde kuitenkin parempi kuin laman jälkeisinä vuosina. Tämän vuosikymmenen aikana työpaikkojen suhde työikäisen väestön määrään on kuitenkin heikentynyt jatkuvasti.

Työpaikkamäärien väheneminen vaikuttaa liittyvän yleisempään työn rakennemuutokseen, jossa teollisuuden ja maatalouden työpaikkamäärät ovat vähentyneet ja palvelun työpaikkojen osuus on kasvanut. Sastamalassa teollisuuden ja maatalouden osuus elinkeinoista on ollut, ja on edelleen maan keskiarvoon verrattuna suuri, vaikkakin työpaikkojen väheneminen on keskittynyt juuri näille toimialoille. Vuosien 2007-2016 aikana vähentyneestä 1445 työpaikasta yli

kolme neljäsosaa on menetetty juuri alkutuotannon, eli maa-, metsä-, ja kalatalouden, sekä jalostuksen, eli teollisuuden ja rakentamisen sektoreilta. Alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet yli 200 hengellä, eli lähes neljänneksellä, ja jalostuksen työpaikat yli 900 hengellä, eli yli neljänneksellä niiden kokonaismääristä.

Alkutuotannon ja teollisuuden osalta työpaikkamäärien väheneminen on voimakkuudeltaan linjassa maan keskiarvon kanssa. Myös palveluiden työpaikat ovat kuitenkin vähentyneet Sastamalassa viime vuosina, vaikka niiden osuus työpaikoista on kasvanut muiden sektorien menettäessä työpaikkoja vielä voimakkaammin. Joillakin palvelutyön sektoreilla työpaikkamäärät ovat kasvaneet, kuten hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnassa.

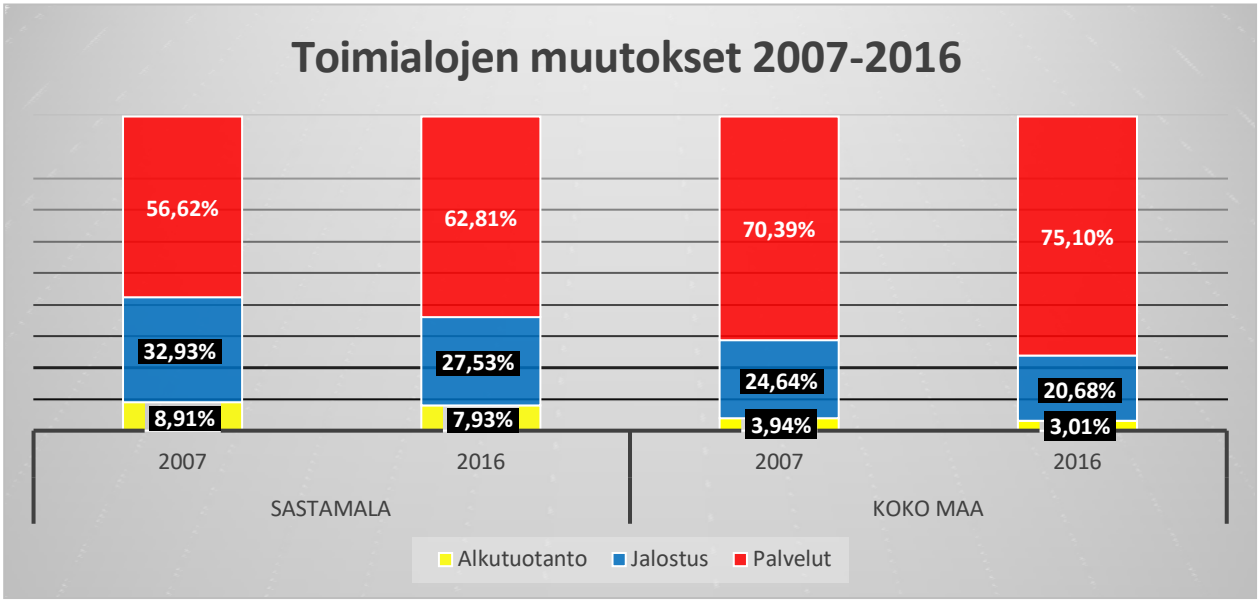

Tarkemmassa tarkastelussa Sastamalan toimialarakenne on maatalouden ja teollisuuden korkeaa osuutta lukuun ottamatta melko samanlainen kuin maassa keskimäärin. Kymmenen yleisintä toimialaa kattoivat vuonna 2016 lähes 90 % Sastamalan kaikista työpaikoista.

10 SUURINTA TOIMIALAA

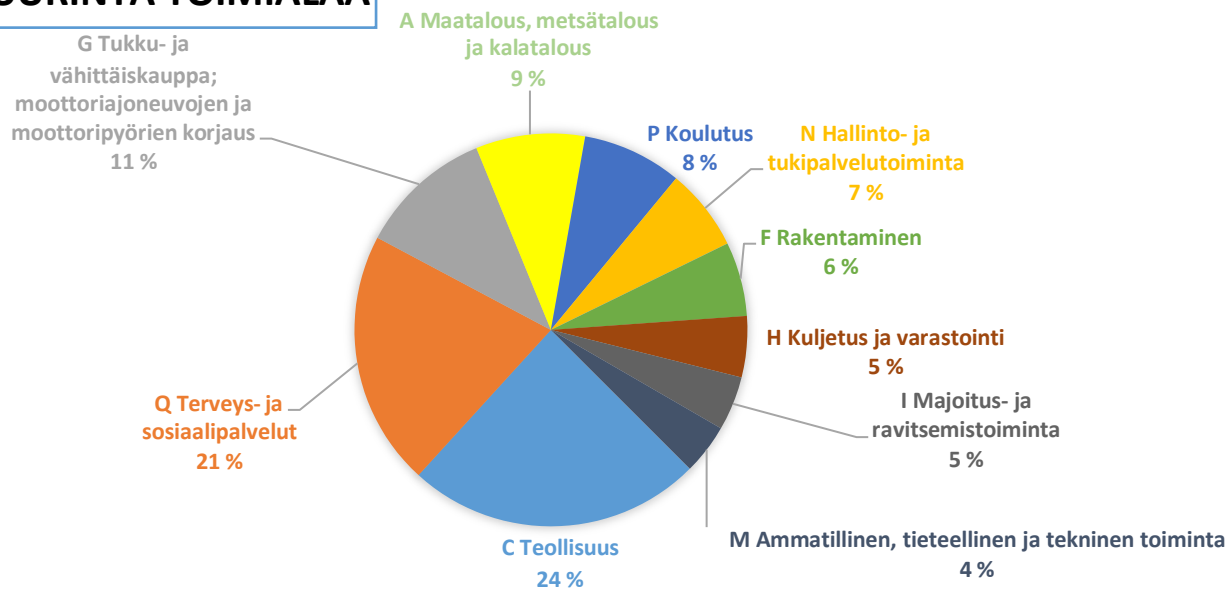

KOKO MAAN KESKIARVO SAMOJEN TOIMIALOJEN OSALTA

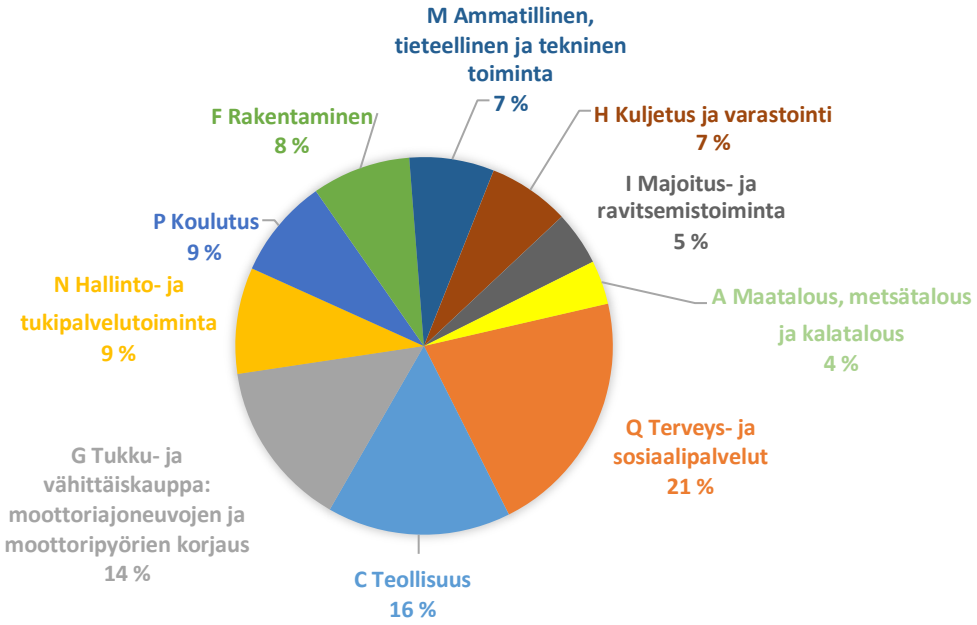

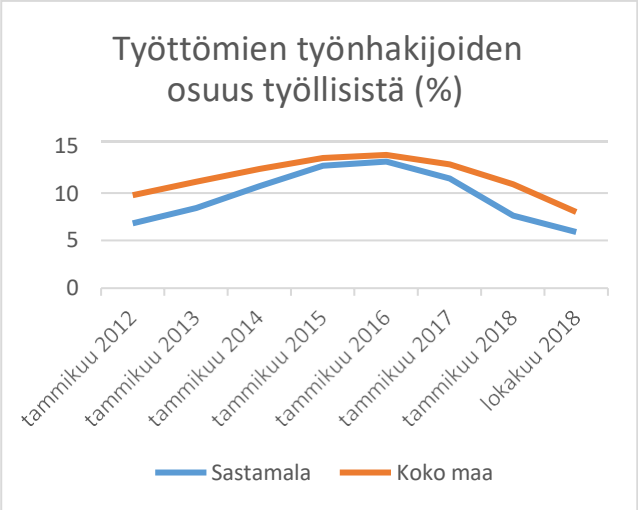

Työttömien osuus työvoimasta on viimeisen kymmenen vuoden aikana Sastamalassa mukaillut yleisempää kehitystä pysyen kuitenkin kaiken aikaa maan keskiarvon alapuolella. Viime vuosina työttömyys on ollut voimakkaassa laskussa.

Vuonna 2016 kaupungin työpaikoista yli puolet sijaitsi keskustassa. Muun Vammalan alueella sijaitsi reilu kymmenes työpaikoista. Mouhijärven osuus oli 8,5 %, Keikyän 5,8 %, Kiikan 4,8 %, Karkun 3,1 %, Kiikoisten 2,7 % ja Suodenniemen 2,4 %. Kun suhteutetaan alueiden työpaikkamäärät niiden työikäisen väestön määrään (15-64-vuotiaat), näyttäytyi keskusta vahvimpana työpaikka-alueena, jossa työpaikkoja työikäisiä kohden oli noin 78 %. Seuraavana järjestyksessä tulee Karkku, jossa vastaava lukema oli 48 %. Keikyässä, Kiikassa, Kiikoisissa, Mouhijärvellä sekä muussa Vammalassa lukema oli 30-40 % välillä. Suodenniemellä lukema oli heikoin. Siellä työpaikkoja oli työikäisiä kohden vain noin 28 %. Kaupungissa sijaitsevista työpaikoista 7,8 % kohdalla kaupunginosakohtainen sijainti ei ole tiedossa.

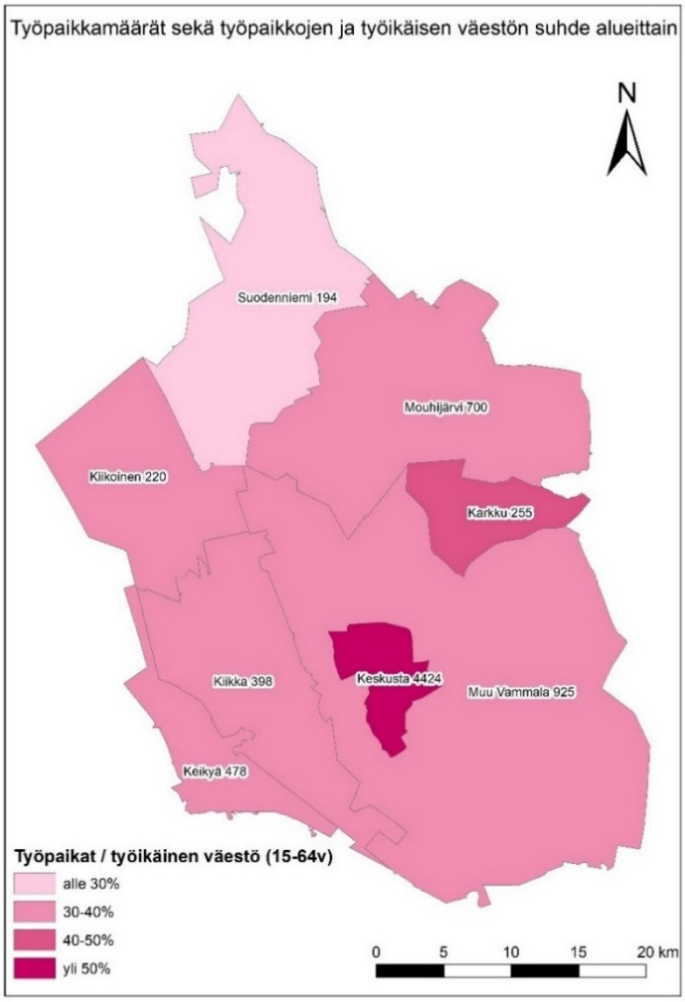

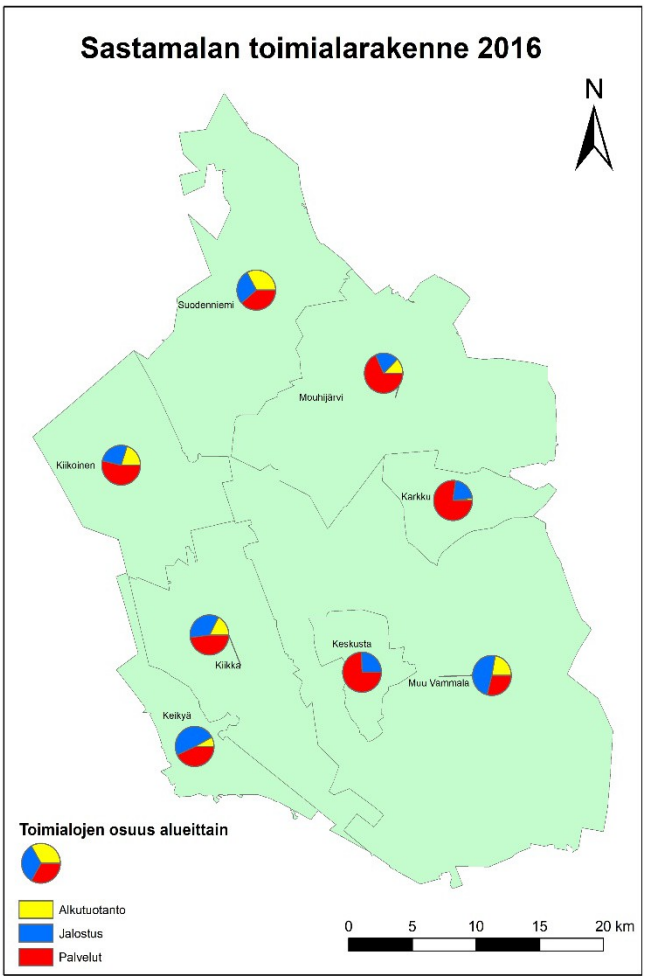

Tarkasteltaessa kaupungin työpaikkojen toimialakohtaista jakautumista kaupunginosittain vuoden 2016 aineistolla, erottuu kaupungista eri tyylisiä alueita. Keskustassa, Karkussa sekä Mouhijärvellä palveluiden osuus työpaikoista on suuri, kaikissa yli kaupungin keskitason. Kiikassa ja Kiikoisissa palveluiden osuus on hieman vähäisempi, mutta kuitenkin yli puolet työpaikoista. Vähiten palvelutyöpaikkoja on muussa Vammalassa, johtuen sen yhteydestä keskustaan. Suodenniemellä ja Keikyässä palveluiden osuus työpaikoista on niin ikään vähäinen. Suodenniemen työpaikoissa maatalouden osuus on korkein, kun taas Keikyässä työpaikat ovat painottuneet jalostukseen.

4.3.4 Pendelöinti

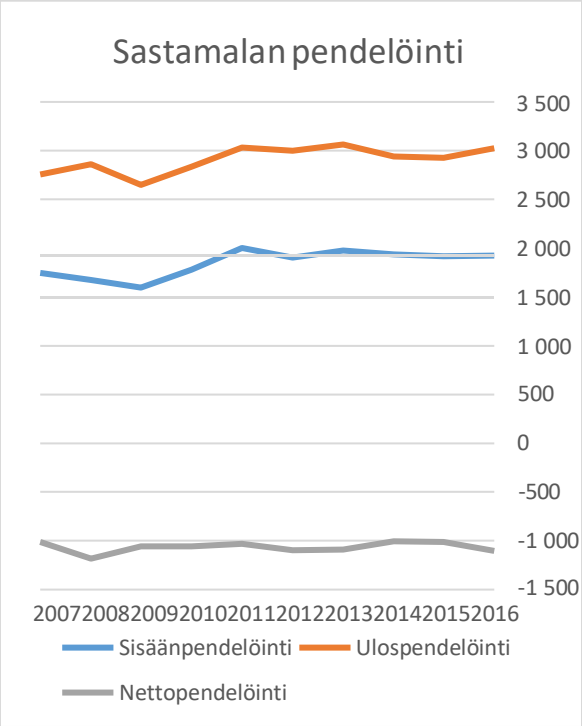

Vuonna 2016 Sastamalan työssäkäyvästä väestöstä yli 3000 pendelöi ulos, eli työskenteli kaupungin ulkopuolella. Lukema on ollut kasvussa viime vuosina. Sastamalassa työskentelevistä ihmisistä taas lähes 2000 pendelöi sisään, eli tuli töihin kaupungin ulkopuolelta. Kaupungin nettopendelöinti, eli sisäänpendelöinnin ja ulospendelöinnin välinen erotus, oli tappiollinen 1101 hengellä. Vaikka nettopendelöinnin tappiollisuus on voimistunut viime vuosina, on kehitys kymmenen vuoden aikavälillä tarkasteltuna ollut varsin tasaista. Sekä sisään- että ulospendelöinti ovat pitkässä juoksussa voimistuneet.

Sastamalasta käydään muista paikkakunnista ylivoimaisesti eniten töissä Tampereella. Vuonna 2016 lähes 1000 ulospendelöivää Sastamalalaista työskenteli Tampereella. Tämä oli noin kolmannes kaikista ulospendelöijistä. Seuravaaksi eniten pendelöitiin Nokialle (470 henkeä), Huittisiin (384) sekä Poriin (167).

Sisäänpendelöinti Sastamalaan jakautuu tasaisemmin useamman kunnan kesken. Tampere pitää kärkisijaa myös sisäänpendelöinnistä ja sieltä kulkee viidennes Sastamalaan muualta tulevasta työvoimasta (388 henkeä). Seuraavaksi eniten tulee Huittisista (310), Nokialta (253), Porista (108) ja Hämeenkyröstä (97).

Kaupunginosittain tarkasteltuna pendelöintimäärissä on huomattavia eroja. Ulospendelöinti on kaikkein voimakkainta Mouhijärveltä, jonka työssäkäyvästä väestöstä yli puolet työskentelee Sastamalan ulkopuolella, pääosin Tampereella sekä Nokialla. Toisena tulevan Karkun kohdalla lukemat ovat hyvin samanlaisia, vaikkei ulospendelöinti ole aivan yhtä voimakasta. Kolmantena ulospendelöivän työväestön osuudessa tulee Suodenniemi, jonka työssäkäyvistä asukkaista neljä kymmenestä työskentelee Sastamalan ulkopuolella. Suodenniemeltä ulospendelöinti suuntautuu Tampereen lisäksi myös Poriin. Keskustasta, Kiikasta sekä muusta Vammalasta ulospendelöidään hieman kaupungin keskiarvoa vähemmän.

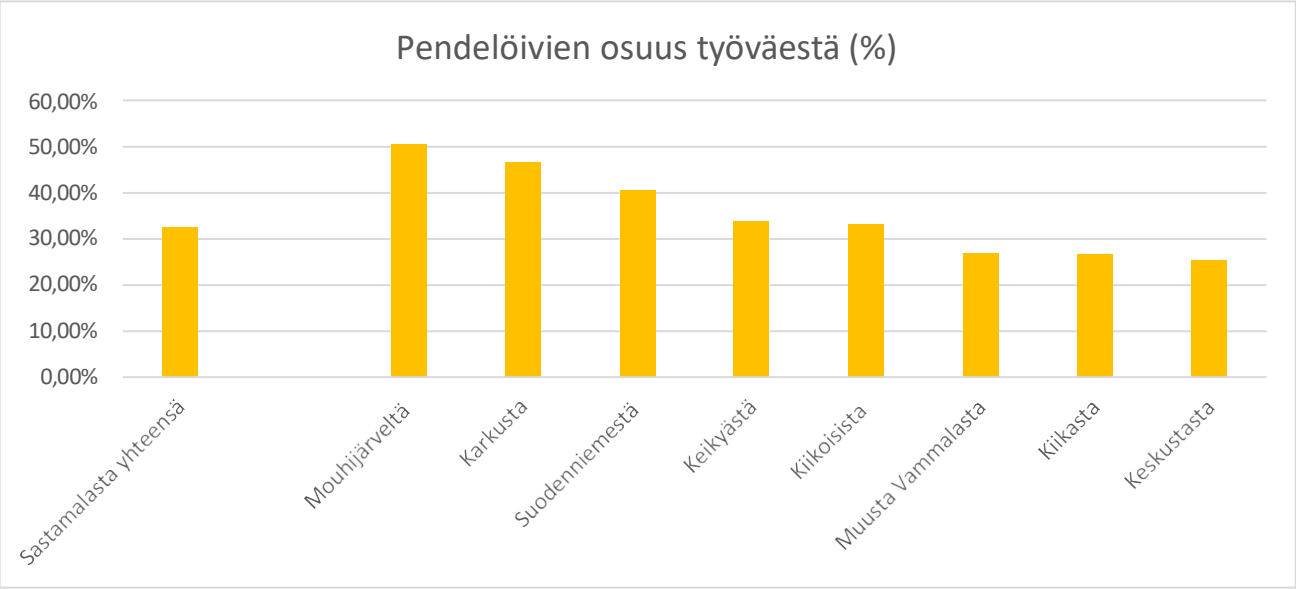

Sisäänpendelöintiä suhteessa alueen työpaikkoihin tapahtuu eniten Karkussa, jonka työpaikoista yli 40 % työskentelee Sastamalan ulkopuolelta tuleva työntekijä. Karkkuun pendelöinti jakautuu varsin tasaisesti eri kuntien kesken. Seuraavaksi tilastossa tulee Keikyä, jossa kolmannes työntekijöistä tulee kaupungin ulkopuolelta, näistä lähes kolmasosa Huittisista. Myös Mouhijärvelle pendelöidään huomattavasti kaupungin keskiarvoa enemmän. Mouhijärvelle pendelöidään eniten Tampereelta, Nokialta sekä Hämeenkyröstä. Kiikoisissa ja Suodenniemellä työskentelee suhteessa vähiten ulkopaikkakuntalaisia.

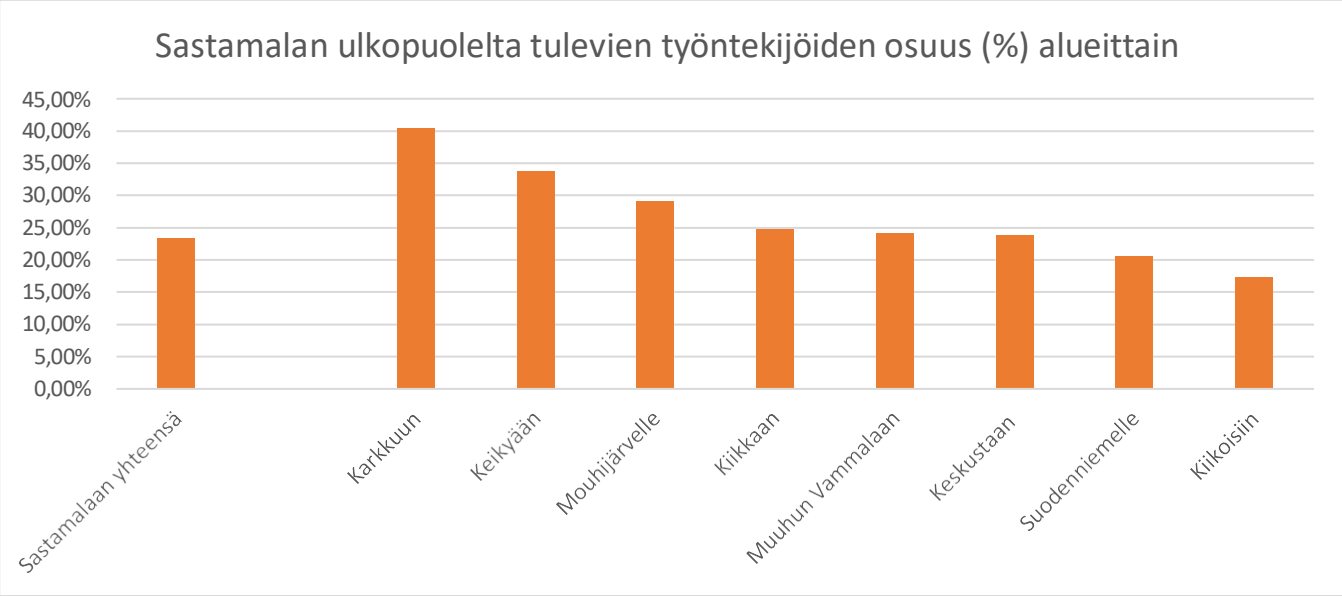

4.3.5 Väestö- ja työpaikkakehityksen väliset yhteydet

Timo Aron vuonna 2017 tekemässä selvityksessä *Sastamalan muuttoliikeanalyysi*, käsiteltiin muun muassa kaupungin muuttoliikerakennetta vuosien 2010-2014 välillä. Yksi keskeisistä huomioista oli, että vaikka Sastamala kärsii suurten opiskelukaupunkien ulkopuolisille alueille tyypillisesti muuttotappiota 15-24-vuotiaiden nuorten kohdalla, sai kaupunki kuitenkin merkittävää hyötyä muuttovoitosta seuraavan ikäluokan, 25-34-vuotiaiden kohdalla. Selvityksen aikahaarukka sattui kuitenkin osin aikaan, jolloin kaupunkiin kohdistui muuttoliikkeen sekä työpaikkakehityksen kohdalla hyvä jakso, kuten aiemmin tässä luvussa esitetyt tilastot osoittavat. Kun päivitetään tilasto nettomuutosta ikärakenteen mukaan vastaamaan viimeisintä saatavilla olevaa viiden vuoden ajanjaksoa vuosille 2013-2017, nähdään, miten muuttoliikkeen ikärakenne on muuttunut viime vuosina, liikkeen ollessa entistä tappiollisempaa ja työpaikkakehityksen käännyttyä selvään laskuun.

Kuntien välinen muuttoliike 2010-2014

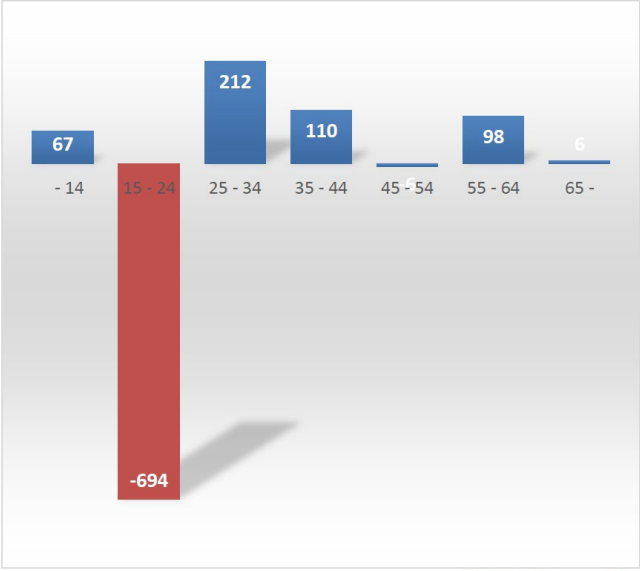

Lähde: Tilastokeskus, muuttoliike

Kuntien välinen muuttoliike 2013-2017

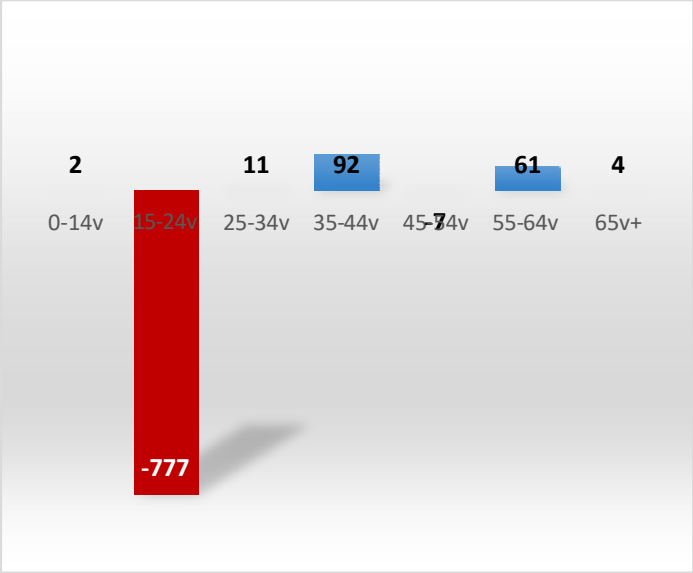

Kuten graafeista näkyy, vaikka lähes kaikkien ikäluokkien osalta tilanne on heikentynyt, on viime vuosien muutoskehitys iskenyt voimakkaimmin juuri 25-34-vuotiaiden nettomuuttoon. Huomionarvoista on myös, että tämä muutos on tapahtunut lähes yksinomaan lisääntyneenä poismuuttona, sisäänmuuton pysyessä samalla tasolla.

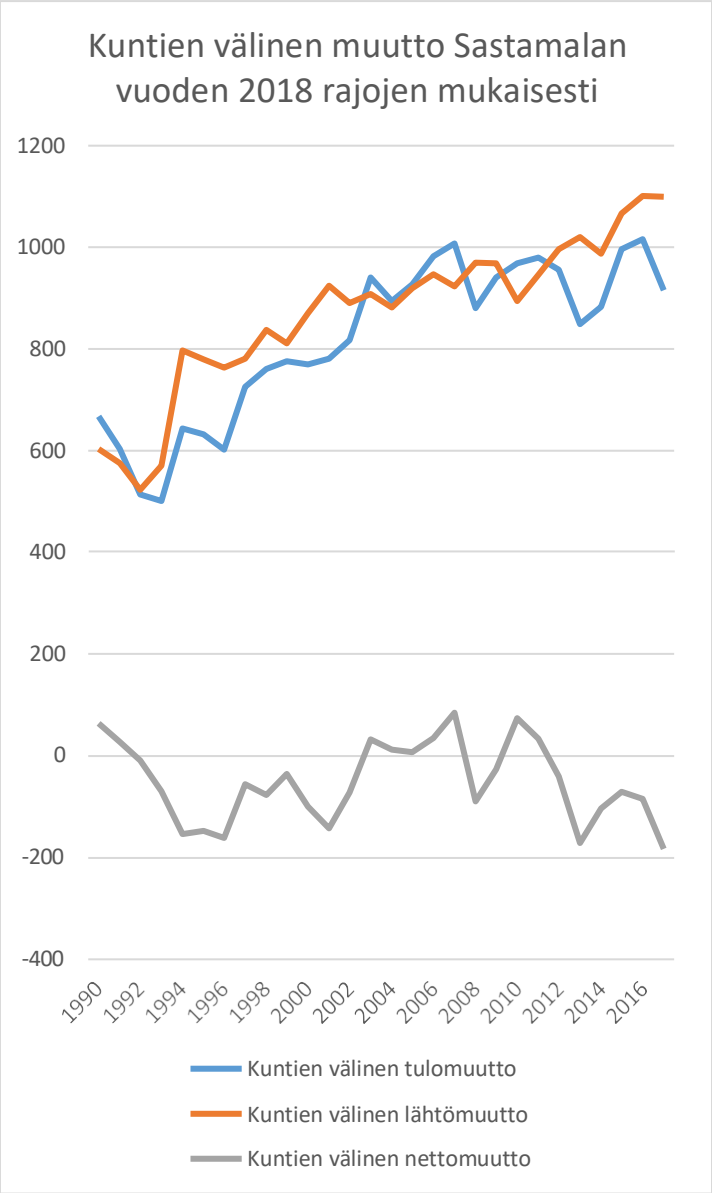

Kun tarkastellaan kuntien välistä muuttoliikettä laajemmin kaikkien ikäluokkien osalta, nähdään että sekä tulo- että lähtömuutto ovat voimistuneet 1990-luvun alusta huomattavasti. Vuonna 2017 kuntien välinen nettomuutto oli kuitenkin koko tarkastelujakson negatiivisin. Kuntien välistä muuttoa kuvaava graafi osoittaa, että vaikka kaupungin vetovoima on kasvanut, ei pitovoima ole ollut riittävän hyvää, jolloin lähtömuutto on suurimman osan ajasta ollut tulomuuttoa voimakkaampaa, ja nettomuutto täten tappiollista.

Ikääntyneiden osuuden kasvuvauhti on kiihtynyt viime vuosina, kun muuttotappiota on tullut nuoresta, työikäisestä väestöstä. Vaikka suuri osa nuorten muuttotappiosta johtuu opiskelijoiden poismuutosta, on muuttoliikkeen ja vähentyneiden työpaikkamäärien yhteys myös ilmeinen. Tätä ajatusta tukee viime vuosien poikkeuksellisen voimakas työpaikkojen ja väestön väheneminen.

Innolink researchin vuonna 2017 toteuttama *Muuttajatutkimus* antaa viitteitä siitä, ettei tulomuuton syynä olisi suurimmalla osalla tapauksista työ- tai opiskelupaikan sijaitseminen paikkakunnalla. Lähtömuuton syihin tutkimus ei anna yhtä selviä viitteitä, mutta muuttoliikettä tarkastellessa on selvää, että erityisesti työikäisten kohdalla lähtömuutto korreloi työpaikkojen vähenemisen kanssa huomattavasti selkeämmin kuin tulomuutto.

4.3.6 Muutokset suhteessa verrokkikaupunkeihin

Väestön väheneminen, ikääntyminen sekä työn rakennemuutos eivät ole ilmiöitä, jotka koskisivat vain Sastamalaa. Sijainniltaan ja asemaltaan samankaltaisissa seutukaupungeissa nämä ilmiöt ovat jokseenkin samansuuntaisia, joskin niiden muodot sekä voimakkuudet ovat eri kaupungeissa erilaisia.

Kuntaliitto määrittelee seutukaupungeiksi sellaiset kaupungit, jotka ovat seutunsa tai talousalueensa keskuksia, mutta eivät maakunnan keskuksia. Timo Aron ja Susanna Haanpään vuonna 2018 tekemässä *T55 Seutukaupunkianalyysissa* on tehty tilastoanalyysia 55:stä tällaisesta kaupungista, joista Sastamala on yksi. Analyysin mukaan väestö kasvoi 2010-luvulla näistä 55:stä kaupungista vain viidessä, ja työpaikkamäärät kasvoivat vuosina 2010-2015 vain kahdessa. Myös opiskelijoiden ja koululaisten määrä kasvoi vuosien 2010-2016 aikana vain kahdessa seutukaupungissa. Verrattaessa seutukaupunkien elinvoimaisuutta sekä vetovoimaisuutta Sastamala sijoittui toiseksi parhaaseen viidennekseen.

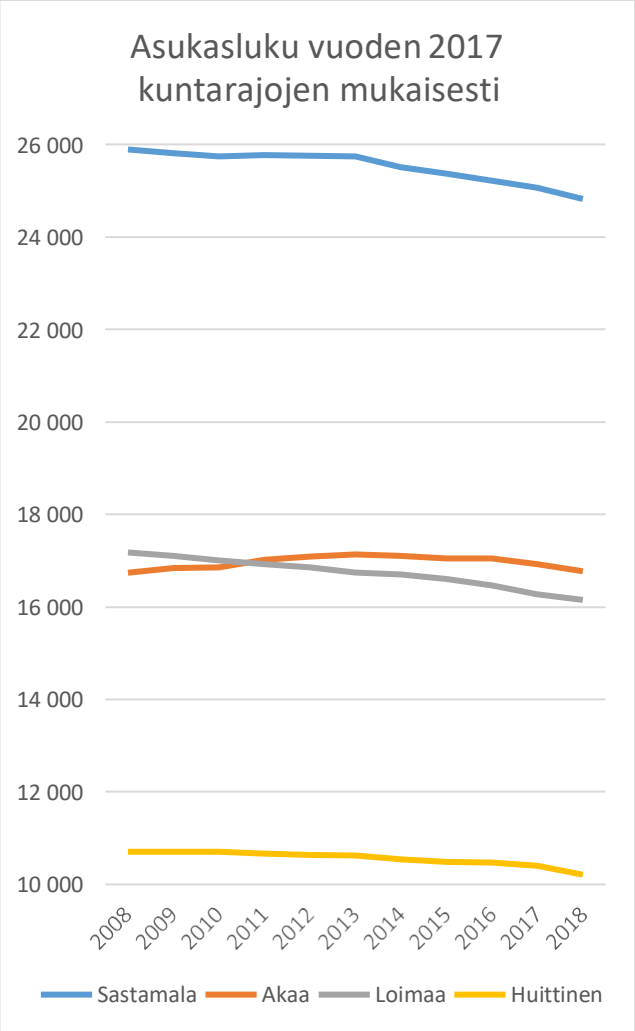

Tähän suunnitelmaan on valittu kolme seutukaupunkia, joiden kehitystä verrataan Sastamalan kehitykseen. Nämä ovat Akaa, Huittinen sekä Loimaa. Kyseiset kaupungit valikoituivat erityisesti niiden maantieteellisen läheisyyden, logistisen sijainnin ja aseman, kuntaliitoshistorian sekä toimialarakenteen vuoksi. Aron ja Haanpään elinvoima- ja vetovoimaindeksissä Huittinen sijoittuu parhaaseen, Akaa Sastamalan tavoin toiseksi parhaaseen ja Loimaa toiseksi huonoimpaan viidennekseen.

Sastamalan väkiluku on verrokkikaupunkeja korkeampi. Asukasluvun väheneminen on kuitenkin Loimaalla ja Huittisissa ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana hieman voimakkaampaa kuin Sastamalassa suhteessa kaupunkien kokoon. Akaan väkiluku on tuona aikana jopa hieman lisääntynyt, joskin viimeisen viiden vuoden aikana väestökehitys on sielläkin ollut tappiollista.

Työpaikkakehitys on ollut tappiollista kaikissa verrokkikaupungeissa, mutta Sastamalassa työpaikkojen määrä on laskenut suhteellisesti eniten kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana. Vuoden 2007 lopusta vuoden 2016 loppuun Sastamalan työpaikkamäärät ovat vähentyneet lähes 15 %. Akaalla lukema on ollut alle 13 %, Loimaalla alle 11 % ja Huittisissa lähes 7 %.

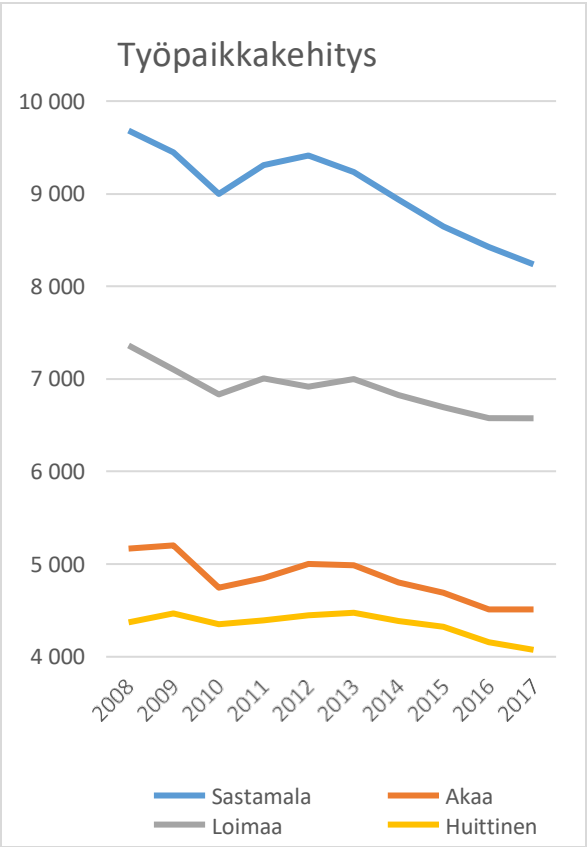

Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on kaikissa verrokkikaupungeissa maan keskiarvon yläpuolella. Se on myös kasvanut voimakkaasti kaikissa verrokkikaupungeissa kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana. Loimaalla ikääntyneiden osuus väestöstä on korkein, Huittisissa samalla tasolla Sastamalan kanssa ja Akaalla matalin, vain hitusen maan keskitasoa korkeammalla.

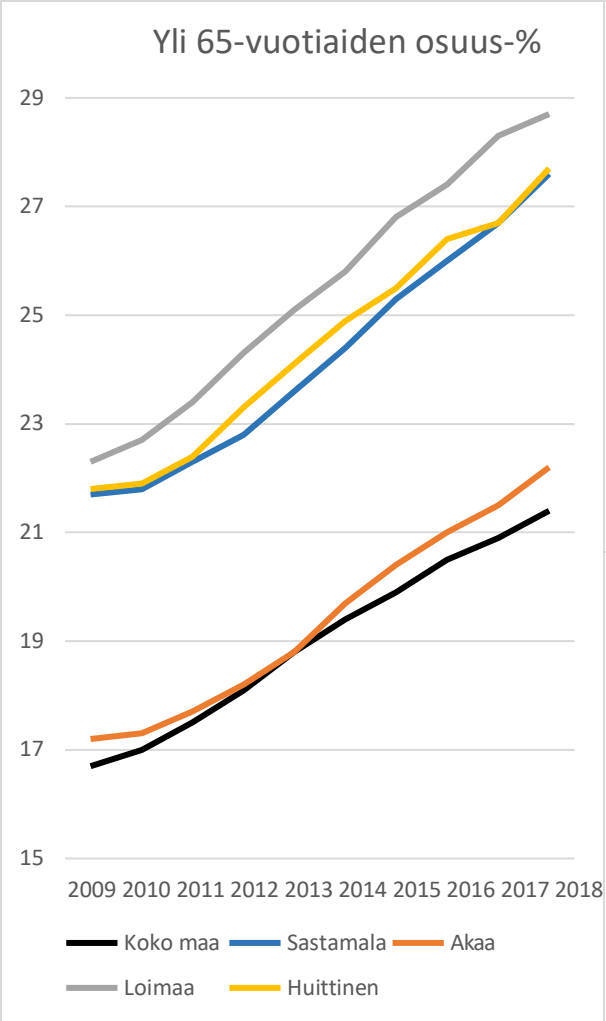

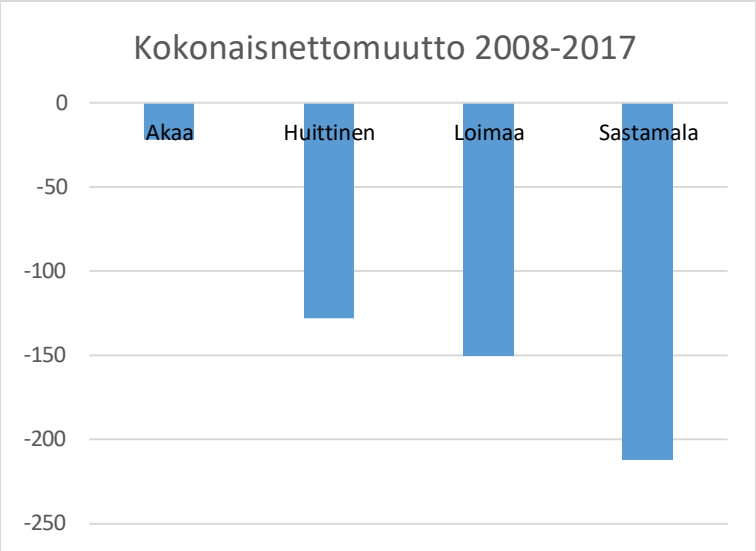

Kokonaisnettomuutto on ollut kaikissa verrokkikaupungeissa vuosien 2008-2017 välillä tappiollinen, tosin Akaassa vain parikymmentä henkeä. Sastamalassa kokonaismuuttotappio on ollut absoluuttisesti voimakkain, mutta väkilukuun suhteutettuna Sastamalan ja Loimaan muuttotappio on samaa luokkaa, kun taas Huittisten muuttotappio on ollut suhteellisesti voimakkain.

4.3.7 Väestösuunnite

Edellinen kaupunkirakennesuunnitelma kirjoitettiin aikana, jolloin Sastamalan väestönkehityksessä oli käynnissä tasainen, muuttovoittoinen jakso. Myös Tilastokeskuksen tuolloinen väestöennuste arvioi kaupungin väestön kasvavan aina vuoteen 2030 saakka. Muuttoliike kääntyi kuitenkin tappiolliseksi vuonna 2013 ja Tilastokeskuksen seuraava, vuonna 2015 julkaistu väestöennuste, käänsi tulevaisuuden väestöennusteen huomattavaan laskuun. Yli 26 500 asukkaan sijaan kaupungin väestön ennustettiin enää olevan reilu 24 400 asukasta vuonna 2030.

Tilastokeskuksen väestöennusteet

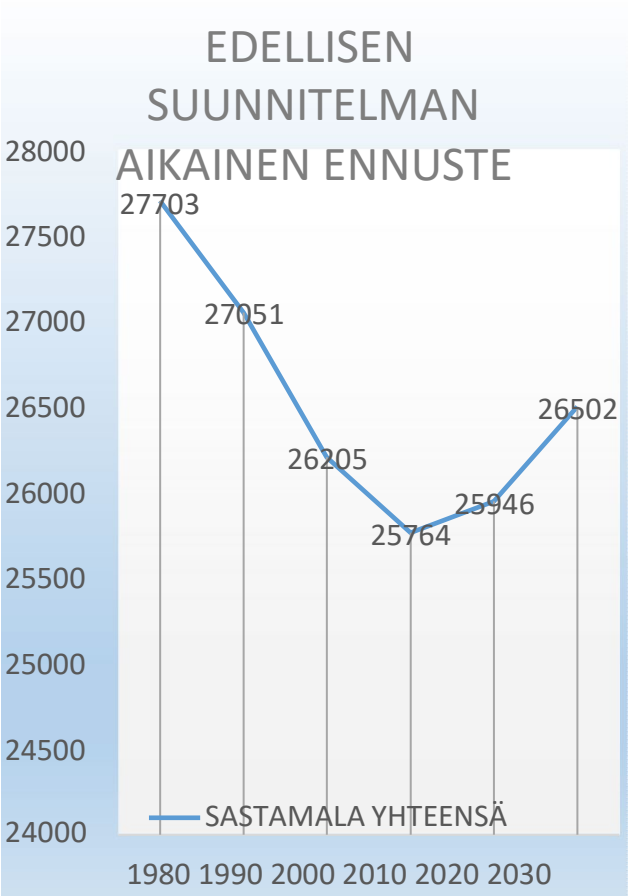

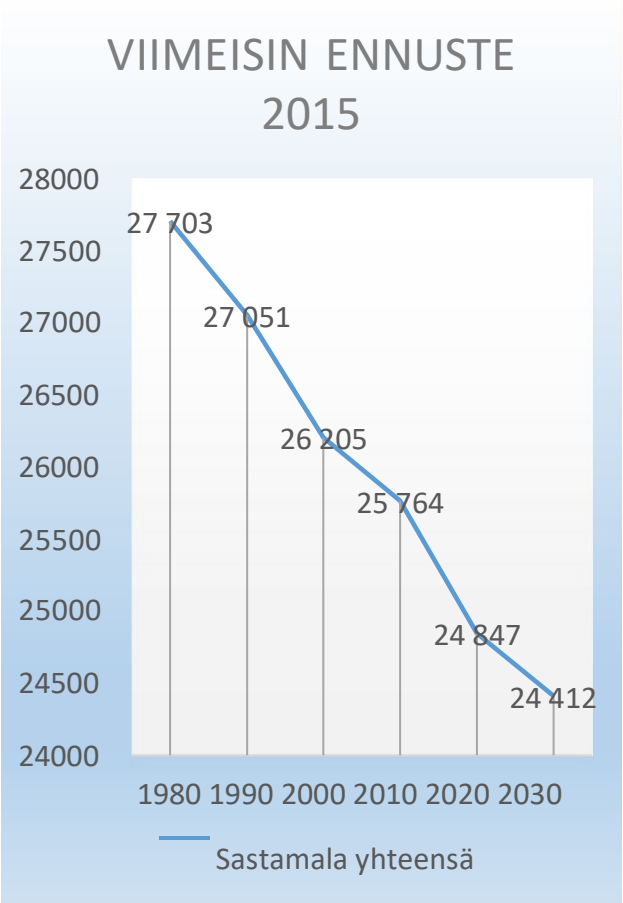

Tätä kirjoittaessa uudempaa väestöennustetta ei olla vielä julkaistu, mutta viime vuosien väestökato on ollut Sastamalassa jopa huomattavasti voimakkaampaa kuin viimeisimmässä väestöennusteessa ennakoitiin. Vuonna 2017 alitettiin jo ennusteen vuoden 2020 väestömäärä.

Osana Sastamalan strategiaa on olla muuttovoittoinen kaupunki strategiakauden päättyessä. Tämän kaupunkirakennesuunnitelman väestösuunnite onkin laadittu sen ajatuksen pohjalta, että muuttoliike onnistutaan jo lähivuosina kääntämään voittoisaksi. Koko kaupungin väestömäärän kasvu nykyhetkestä vuoteen 2030 mennessä ei kuitenkaan olisi realistinen suunnite. Koska luonnollinen väestönkasvu on ollut viime vuosina jo yli sata henkeä vuodessa tappiollinen, vaatisi väestömäärän nykyisenä pitäminen yli sadan hengen vuosittaisen muuttovoiton. Lisäksi aiemmin mainitut trendit ikärakenteen muutoksessa sekä muuttoliikkeen ikärakenteessa johtavat osaltaan syntyvyyden vähenemiseen ja kuolleisuuden kasvuun myös tulevaisuudessa, joten muuttovoiton tulisi olla huomattavan voimakasta, jotta kaupungin väestömäärä saataisiin tulevaisuudessa käännettyä kasvuun.

Kaupunkirakennesuunnitelman väestösuunnitteena on, että vuonna 2030 Sastamalassa olisi 24 500 asukasta. Seuraava graafi kuvaa sekä toteutuneen että suunnitteen mukaisen väestökehityksen verrattuna Tilastokeskuksen viimeisimpään ennusteeseen.

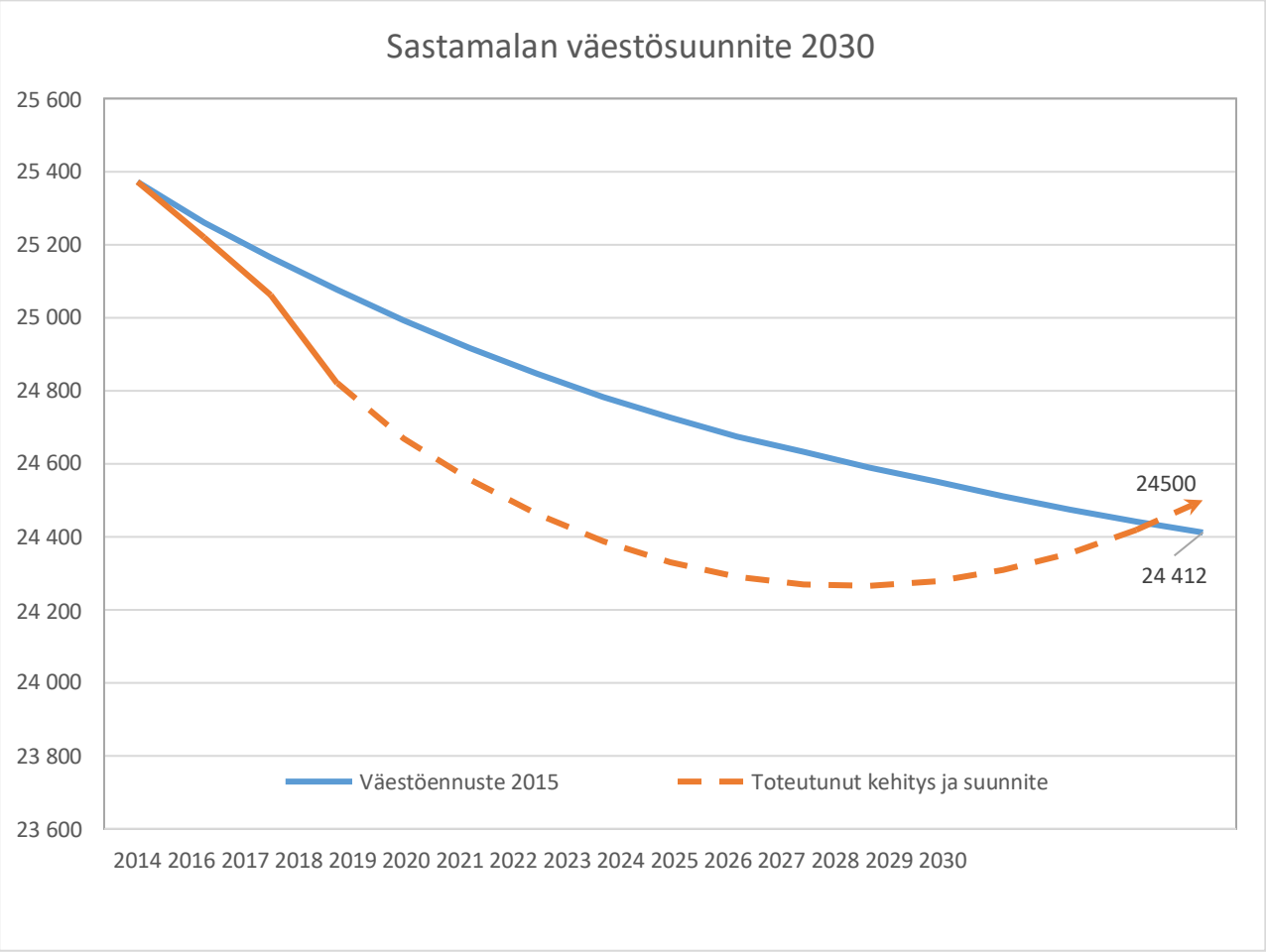

Väestönkehityksen ei voida tulevaisuudessakaan odottaa olevan samanlaista eri alueilla, vaan kaupungissa erottuu potentiaalisia kasvualueita, joille suunnitteen mukaisen muuttovoiton voidaan ajatella keskittyvän.

Tehtyjen selvitysten perusteella potentiaalisimmiksi väestönkasvun alueiksi nähdään Mouhijärvi sekä Karkku. Myös keskustan väestömäärässä nähdään potentiaalia kasvulle, joskaan ei suhteellisesti yhtä voimakkaasti. Mouhijärven väestökehitys on jo ennestään pitkällä aikavälillä tarkasteltuna kaupungin positiivisin. Lisäksi aluetta on kehitetty voimakkaasti edellisten kaupunkirakennesuunnitelmien pohjalta ja Uotsolan ja Häijään rakenteellinen yhdistäminen etenee tulevina vuosina valtatien rinnakkaisväylän rakentamisen, sekä sen yhteyteen rakennettavien maisemakylien kautta. Karkun kohdalla väestönkasvun tavoite pohjaa alueen tuleviin kehittämismahdollisuuksiin sekä sen logistiseen sijaintiin raideliikenteen kannalta. Lisäksi keskustan elinvoimaisuus on tärkeää myös muiden alueiden kehityksen kannalta ja siksi keskustan väkiluku olisi saatava takaisin kasvuun. Muilla alueilla väestön arvioidaan tulevaisuudessakin vähenevän. Väestösuunnite lähtee kuitenkin siitä ajatuksesta, että kaikilla alueilla väestötappio saataisiin hidastumaan huomattavasti nykyisestä vauhdista mahdollisimman pian.

Seuraava taulukko sekä graafi näyttävät miten suunnitteen väestönkehitys jakautuu eri kaupunginosien välillä.

ASUKASLUKU SEKÄ VÄESTÖSUUNNITE 2030 KAUPUNGINOSITTAIN

	2018	**2030**
Keskusta	10115	10515
Muu Vammala	3895	3510
Mouhijärven alue	3126	3560
Suodenniemen alue	1162	1000
Kiikoisten alue	1167	1080
Keikyä	2374	2210
Kiikka	1928	1670
Karkku	815	955

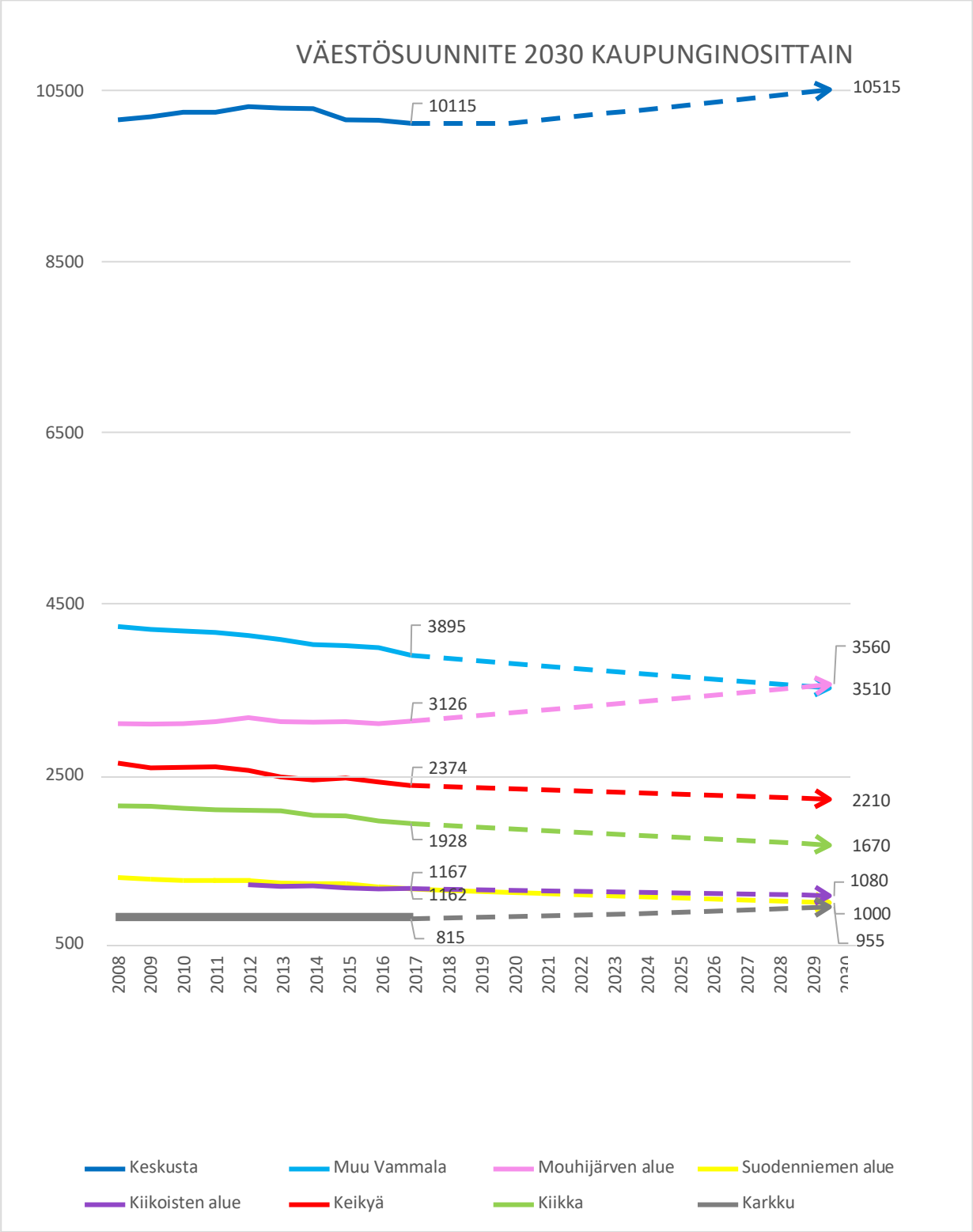
VÄESTÖSUUNNITE 2030 KAUPUNGINOSITTAIN
10500
8500
6500
4500
2500
500
10115
10515
3895
3560
3510
3126
2374
2210
1928
1670
1167
1162
1080
1000
815
955
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
Keskusta
Muu Vammala
Mouhijärven alue
Suodenniemen alue
Kiikoisten alue
Keikyä
Kiikka
Karkku

Syntyvyyden trendeihin ei odoteta suuria muutoksia, jolloin luonnollisen väestönlisäyksen voidaan olettaa kehittyvän jossain määrin alla olevan suuntaa antavan mallin mukaisesti.

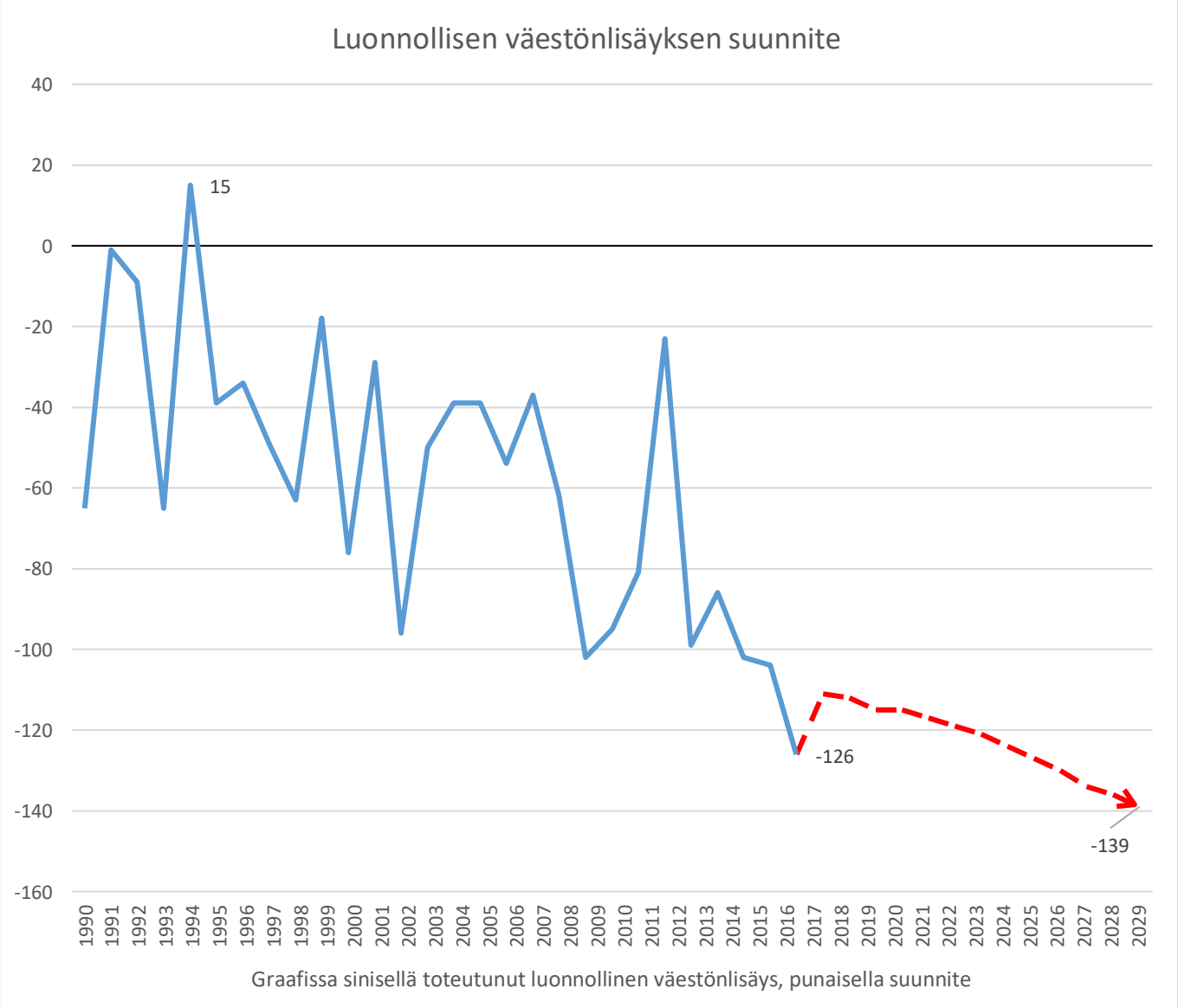

Mikäli luonnollisen väestönlisäyksen suunnite pitäisi paikkaansa, täytyisi edellä esitetyn 24500 hengen väestösuunnitteen saavuttamiseksi muuttoliike kääntää voimakkaasti voitolliseksi jo lähivuosina. Seuraava graafi kuvaa, miten nettomuuton tulisi kehittyä, jotta väestösuunnite saavutettaisiin.

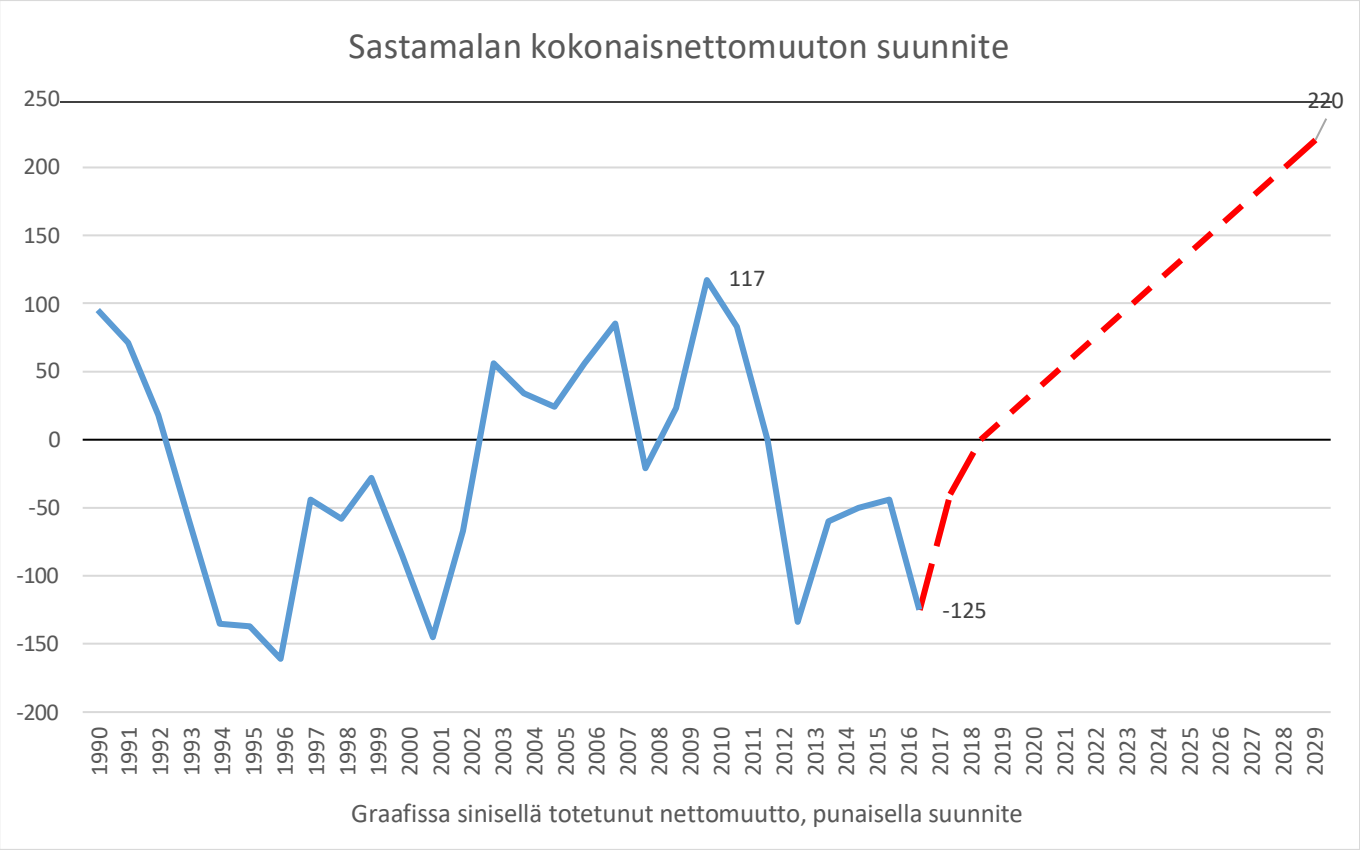

Muuttoliikkeen suhteen paras vuosi on ollut 2011, jolloin kaupungin muuttovoitto oli 117 henkeä. Tämä lukema tulisi ylittää jo lähivuosina säännöllisesti, jotta kaupungin väkiluku saataisiin kasvamaan.

4.4 Elinkeinorakenne

4.4.1 Elinkeinorakenteen nykytila

Sastamalan yrityskentän suurimmat toimialat ovat yrityslukumäärän perusteella tukku- ja vähittäiskauppa, rakentaminen ja teollisuus. PRH-rekisterissä on noin 2500 sastamalalaista yritystä, joista suurin osa (97%) on 1-5 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä. Yli 20 henkeä työllistäviä yrityksiä on 40 kpl, ja suurin osa niistä toimii teollisuuden alalla.

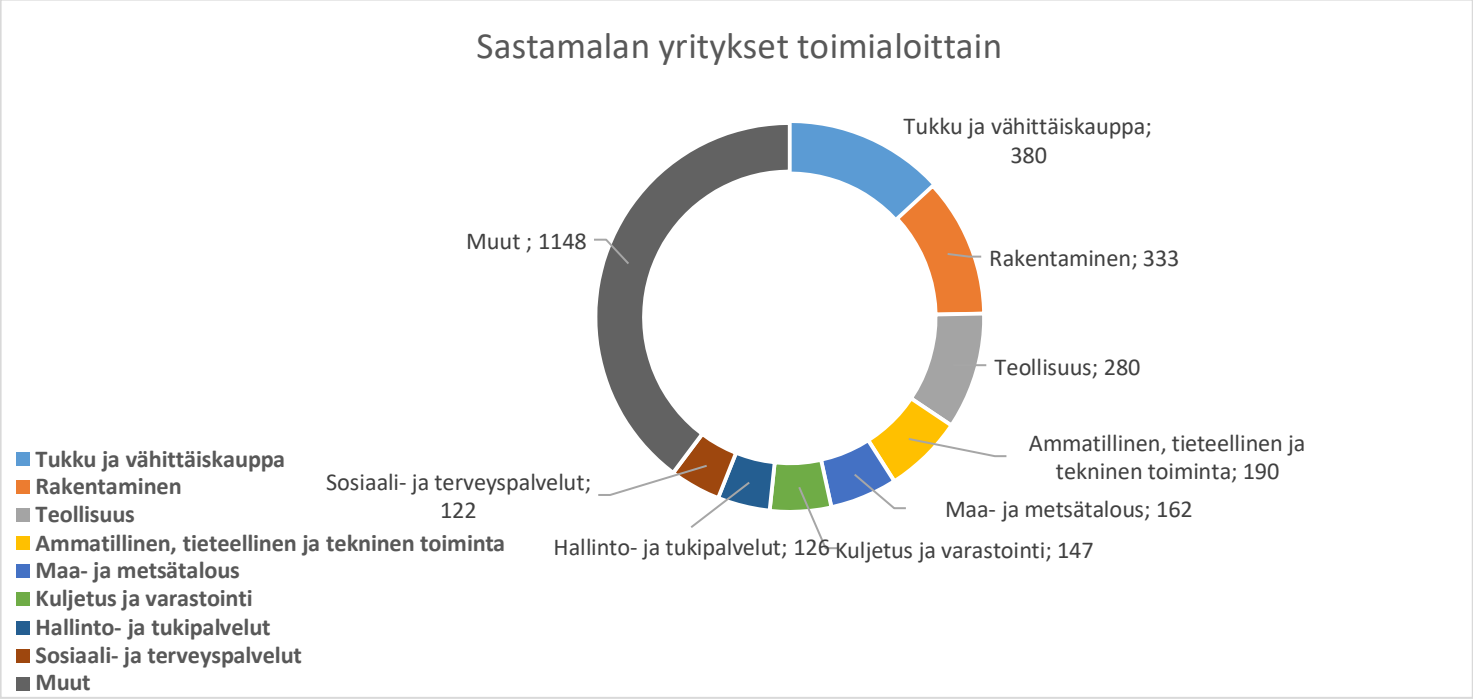

Sastamalan alueen teollisuus on keskittynyt vahvasti suurimmille yritysalueille:

- Nuupalan teollisuusalue
- Yrityspuisto Syke
- Tyrvään teollisuusalue
- Vinkin teollisuusalue
- Pynnärin teollisuusalue

Näistä vahvimmin uskotaan kasvavan Yrityspuisto Sykkeen alueen uuden yritystonttitarjonnan ja yrityspuiston tarjoamien tukipalveluiden ja infrastruktuurin takia.

Vähittäiskaupan keskittymät ovat Vammalassa ja Mouhijärvellä:

- Vammalan keskusta
- Hopun alue
- Roismala
- Häijää

4.4.2 Elinkeinorakenteen suunnite

Elinkeinorakenteessa ei nähdä lähitulevaisuudessa tulevan suuria muutoksia, ja valmistavan teollisuuden nähdään säilyttävän vankan asemansa Sastamalan yrityskentässä. Sastamalan vahvuuksina nähdään erityisesti vahva toimialaosaaminen metalli- ja kumiteollisuudessa. Näiltä perinteisiltä aloilta nähdään kehittyvän erikoistuvia kasvuyrityksiä mm. cleantech, terveysteknologia ja kuljetusvälineiden arvoketjuihin. Teollisuuden ohella vähittäiskaupalla ja muilla palvelualoilla on merkittävä työllistävä vaikutus Sastamalassa.

Suurimmat tulevaisuuden tarpeet tonttitarjonnan lisäämiseksi nähdään kohdistuvan Mouhijärvelle. Kaupallisten palveluiden nähdään kasvavan Häijään alueella. Tampereen ja Nokian läheinen sijainti lisää yritysten kiinnostusta teollisuustonteille VT11:n läheisyydessä.

Vaikka elinkeinorakenteen ei uskota kokevan merkittäviä muutoksia, huomioidaan työn rakennemuutos elinkeinotoiminnan kehittämisessä. Yhtenä tavoitteena on saada uudenlaista yritystoimintaa muodostumaan juuri ennestään vahvojen alojen ympärille. Kaupungin strateginen kärkihanke yrityspuisto Syke toimii malliesimerkkinä tästä. Sykkeeseen pyritään saamaan perinteisen teollisuuden rinnalle asiantuntijapalveluita ja start-up –yrityksiä. Samojen ja läheisten toimialojen yritykset saavat toistensa yhteyteen sijoittumisesta synergiaetuja ja yrityspuistolla pyritään tukemaan tällaista kehitystä. Lisäksi Syke pyrkii tarjoamaan oppilaitos- ja korkeakouluyhteistyön avulla osaavaa työvoimaa alueen yrityksille sekä toimimaan innovaatioympäristönä mahdollistamalla eri toimijoiden välisen monipuolisen yhteistyön ja verkostoitumisen.

Kaupungin keskustan kehittäminen nähdään tärkeänä elinkeinoelämän kannalta. Kaupunkilaisten sekä matkailijoiden ajanviettopaikkana toimimisen lisäksi keskustalla on rooli kaupungin

imagon luomisessa, joka vaikuttaa sekä ihmisten asumisvalintoihin, että yritysten halukkuuteen sijaita kaupungin alueella.

4.4.3 Maatalouden nykytila

Vuonna 2018 Sastamalassa oli 685 tukea hakenutta maatilaa. Näistä 477 oli kasvinviljelytiloja, 67 lypsykarjatiloja, 50 muita nautakarjatiloja, 65 muiden eläimien tiloja ja 26 muun tuotannon tiloja. Peltoalasta on viljaa noin kaksi kolmasosaa ja nurmialaa noin kolmasosa. Suurimmat viljelyalat ovat kauralla (7300 ha), ohralla (5700 ha) sekä vehnällä (3100 ha). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2016 alkutuotannon parissa työskenteli Sastamalassa 653 henkilöä. Maatilojen lukumäärä on vähentynyt noin 3-5 % vuosivauhdilla. Ohjelmakausien vaihtumisen yhteydessä tuenhakijoiden määrän väheneminen on ollut suurempaa, sillä tukiehtojen muutokset ovat aiheuttaneet tuotannon harjoittamisesta luopumista.

Lomitettavia maatiloja oli vuonna 2018 yhteensä 111. Näissä työskenteli yhteensä 160 henkilöä. Noin puolella maatiloista työskenteli yksi henkilö ja puolella pääosin kaksi. Lomitettavat maatilat ovat pääosin maidontuotantotiloja. 47 % tiloista oli lypsykarjatiloja, yhteensä 52 tilaa. Parsinavettoja oli 38 kpl ja pihattonavettoja 14 kpl. Yli 70 lehmän karjoja oli noin 8 % maitotiloista.

4.4.4 Maatalouden tulevaisuus

Maataloustuotannon harjoittamisesta luopuminen tulee tulevaisuudessa lisääntymään myös Sastamalassa valtakunnallisen suuntauksen mukaisesti. Kotieläintuotannosta luovutaan enenevissä määrin ja yksiköiden tilakoot kasvavat. Maatilojen kannattavuus on romahtanut tuotantokustannusten viedessä yhä suuremman osan tuloista, sekä maataloustukien osuuden vähenemisen seurauksena. Myös Euroopan Unionin tulevat suuntaukset maatalouspolitiikkaan vaikuttavat vähentävän maatalousbudjetin osuutta tuntuvasti tulevaisuudessa. Tämä tulee näkymään EU:lta saatavien tukien vähenemisenä jopa kolmanneksella. Kustannusrakenteen heikkenemisen vaikutukset tulevat näkymään tilojen määrän vähenemisenä. Viljelyskäytössä oleva peltoala ei todennäköisesti vähene, vaan toimintaan jäävät tilat vuokraavat lisää peltoa lähimaanomistajilta ja keskipeltoala tilaa kohden suurenee.

Lomituspalveluiden arvion mukaan vuonna 2020 tilojen määrä vähenee 90 tilaan. Vähennys kahden vuoden aikana olisi noin 20 %. Tilamäärän vähentyessä tilojen keskikoko suurenee. Maidontuotannossa keskimääräinen karjakoko tulee kasvamaan. Automaation ja robotiikan

käyttö tulee lisääntymään. Lomituspalvelut arvioivat myös, että kotieläintilojen määrä puolittuu kymmenessä vuodessa, jolloin vuonna 2030 maatilojen määrän arvioidaan olevan 50 lomitettavaa maatilaa.

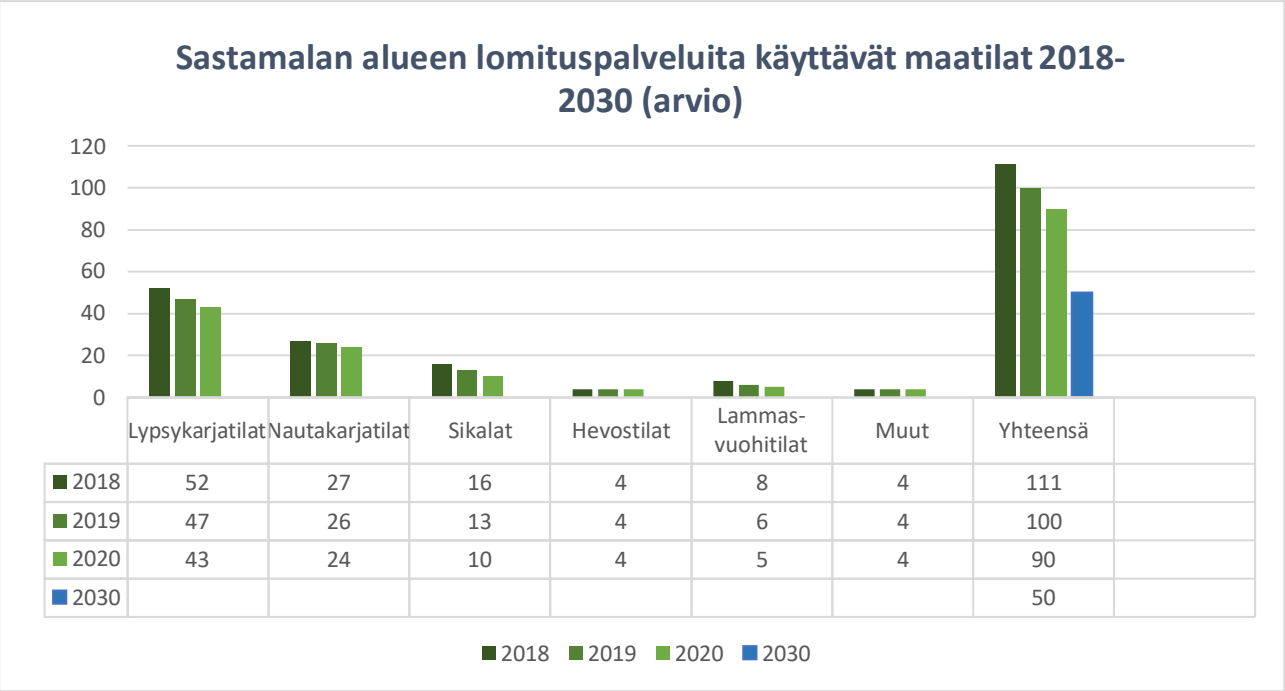

	Lypsykarjatilat	Nautakarjatilat	Sikalat	Hevostilat	Lammas-vuohitilat	Muut	Yhteensä
2018	52	27	16	4	8	4	111
2019	47	26	13	4	6	4	100
2020	43	24	10	4	5	4	90
2030							50

4.4.5 Matkailu

Sastamalassa toimii noin 60 matkailu- ja majoitusyritystä. Matkailun kärjiksi on tunnistettu:

1. Luonto- ja aktiivimatkailu
2. Kulttuurimatkailu
3. Lapsiperhekohteet

Pirkanmaan maakuntakaavassa Ellivuoren, Karkun oppilaitosten ja Lakeside Golfin alueet on osoitettu matkailun ja virkistyksen kehitysalueiksi. Tämä aluekokonaisuus kehittyy tulevaisuudessa sekä majoitus- että palvelutarjonnan osalta nopeasti. Matkailupalvelutarjonta sisältää luonnossa liikkumista monin tavoin mm. patikointi, pyöräily, ratsastus, vesillä liikkuminen ja golf. Matkailun kehittäminen edellyttää alueelta matkailijoille osoitettujen reitistöjen luomista. Kaupunkirakennesuunnitelmassa on nostettu matkailukohteista esiin Ellivuoren matkailukeskus ja

Pirunvuori, Karkun golfkenttä, Pyhän Olavin kirkko, Kiviniityn kotieläinpuisto, Pukstaavi ja Herra Hakkaraisen talo, Ritajärven luonnonsuojelualue sekä Keikyän riippusilta.

4.5 Palveluverkko

4.5.1 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sastamalan pääterveysasema sijaitsee Vammalan keskustassa. Sivutoimipisteet sijaitsevat Keikyässä, Kiikoisissa, Suodenniemellä ja Mouhijärvellä. Kaupungin hammashoitolat sijaitsevat Vammalan keskustassa, Muistolan koululla, Keikyässä, Kiikoisissa ja Mouhijärvellä. Kiirevastaanotto toimii pääterveysasemalla.

Pääterveysaseman yhteydessä toimii terveyskeskussairaala ja samalla kampuksella TAYS Sastamala. Kouluterveydenhuollon palveluita annetaan kaikilla kouluilla.

Ikäihmisten ympärivuorokautista hoivaa antavia omia tehostetun palveluasumisen yksiköitä on Vammalan keskustassa ja Mouhijärvellä. Ikäihmisten palveluasumista tai kotihoidon ryhmäasumista tarjoavia omia yksiköitä on Vammalan keskustassa, Kiikassa ja Keikyässä. Ikäihmisten päivätoimintaa ja / tai ikäpistetoimintaa tarjotaan Vammalassa, Keikyässä, Kiikoisissa, Suodenniemellä ja Mouhijärvellä. Ikäihmisten päivä/viikko kuntoutuksen yksikkö on Vammalassa.

Kehitysvammaisten ympärivuorokautista hoivaa antavia omia yksiköitä sekä kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnan yksikkö ovat Vammalassa.

Lapsiperheiden sosiaalityön ja aikuissosiaalityön yksiköt sijaitsevat Vammalassa. Palveluita jalkautetaan tarpeen mukaan muualle Sastamalaan.

Eläinlääkintähuollon yksiköitä on Vammalassa ja Mouhijärvellä.

4.5.2 Varhaiskasvatus-, koulu- ja kirjastopalvelut sekä nuorisotilat

Varhaiskasvatusta (perhepäivähoito, ryhmäperhepäiväkoti, päiväkoti) järjestetään koko kaupungin alueella. Päiväkoteja on kaupungin jokaisella alueella Kiikoista lukuunottamatta. Perusopetuksen vuosiluokkien 1-6 opetusta järjestetään kaikilla alueilla. Vuosiluokkien 7-9 opetusta järjestetään keskustan, Kiikan ja Mouhijärven alueilla. Lukio-opetusta järjestetään Keskustassa,

ammatillisia oppilaitoksia on keskustan lisäksi myös Karkussa. Kirjastoja sijaitsee kaikilla kaupungin alueilla. Nuorisotiloja on keskustassa, Mouhijärvellä ja Keikyässä. Sastamalan opistolla ja Sastamalan musiikkiopistolla on lukuisia toimipisteitä kaikilla kaupungin alueilla.

Kaupunginvaltuusto on edellyttänyt vuoden 2019 talousarvion hyväksymisen yhteydessä palveluverkkoselvityksen laatimista kaikista sivistystoimialan palveluista vuoden 2019 aikana. Tavoitteena on laatia selkeä tavoitetila ja etenemissuunnitelma palveluverkon kehittämisen osalta. Kaupunkirakennesuunnitelman esittämiä muutoksia kaupungin väestörakenteessa käytetään apuna kaupungin palveluverkon suunnittelemisessa.

4.6 Liikenne ja väylät

Kaupunkirakennesuunnitelmassa on esitetty kolmitasoinen liikenneverkko sekä junaratayhteys:

- Valtakunnallinen runkoväylä
- Seudullinen/alueellinen runkoväylä
- Paikallinen sisäväylä
- Raideyhteys

Valtakunnallisten runkoväylien (vt 11 ja vt 12) kehittyminen tapahtuu pääasiassa valtakunnallisten kehittämistavoitteiden mukaisesti. Valtakunnalliset runkoväylät muodostavat myös merkittäviä kuntarajoja sekä maakuntarajan ylittäviä asiointisuuntia.

Sastamalan keskukset kytkeytyvät toisiinsa ensisijaisesti seudullisten/alueellisten runkoväylien ja paikallisten sisäväylien kautta. Näiden väylien kehittäminen ja ylläpito yhdessä Tiehallinnon kanssa on Sastamalan sisäisen liikenteen kannalta keskeistä.

Joukkoliikenteen kehittämistarve on osoitettu välille Mouhijärvi – Vammala sekä Keikyä – Kiikka – Vammala. Vastaavasti palveluliikenteen kehittämistarve on osoitettu Suodenniemi – Mouhijärvi ja Kiikoinen – Vammala välille. Lähtökohdaksi on otettu, että Kiikoinen lähipalveluiden lisäksi tukeutuu Vammalaan palveluiden osalta ja vastaavasti Suodenniemen on arvioitu tukeutuvan Mouhijärveen. Liitteenä julkisen liikenteen reittimäärät kaupungin keskusten välillä sekä liikennöidyimmät seudulliset yhteydet (luku 8).

Sastamalassa on kaksi käytössä olevaa juna-asemaa kaupungin halki kulkevalla Tampere-Pori yhteydellä: Vammala sekä Karkku. Asemanseutujen kehittäminen on nostettu yhdeksi Pirkanmaan maakuntakaavan tavoitteeksi ja Sastamalan juna-asemien ympäristön kehittäminen on

nostettu tässä päivityksessä yhdeksi suunnittelun painopisteistä. Myös raideliikennettä tukevan paikallisliikenteen, eli juna-asemalle ja sieltä pois matkustajia kuljettavan linja-autoliikenteen, kehittämisen tarve on huomioitu.

Kaupunkirakennemallissa on myös varauduttu raideliikenteen kehittymiseen. Henkilöliikenteen vahvistuminen parantaisi yhteyksiä erityisesti Tampereelle ja edelleen muualle Suomeen. Mahdolliset asema- ja seisakealueet liittyvät yleensä pääväyliin ja linja-autojen palveluliikenne voisi toimia myös syöttöliikenteenä asemille. Kaavakartalla esitetään selvitettävät uudet/vanhat seisakkeet Keikyässä, Kiikkassa ja Heinoossa sekä selvitettävät liityntäpysäköintialueet, jotka tulee ottaa huomioon alueiden suunnittelussa.

4.7 Virkistys ja matkailu

Suunnitelmassa on esitetty kolme virkistysalue-/-reittityyppiä:

- Vesistöön tukeutuva virkistys
- Metsäluontoon tukeutuva virkistys
- Liikunnallinen virkistys

Vesistöön tukeutuva virkistys ja metsäluontoon tukeutuva virkistys tapahtuvat pääosin olemassa olevaa reitistöä pitkin. Reittien käyttöä voidaan kehittää jo opastuksen ja tiedotuksen järjestämisellä. Reittien toteutuksessa tulee huomioida Pirkanmaan maakuntakaavassa osoitettujen ulkoilureittiyhteyksien toteutuminen.

Ellivuori, Pirunvuori, Karkku ja Hornion-Pääjärven- alue muodostavat matkailu - ja virkistysaluekokonaisuuden. Virkistyspalvelujen kehittämisen kannalta Ellivuoren ja Pirunvuoren alue nousee keskeiseksi. Alueella on omat monipuoliset virkistyspalvelut, se sijaitsee eri reittien leikkauspisteessä ja sen läheisyydessä on Hornion-Pääjärven luonnonsuojelu- ja virkistysalue sekä golf-kentät.

Kuorsumaanjärven Natura-alueen ympäristö muodostaa luontoarvojensa lisäksi merkittävän liikunnalliseen virkistäytymiseen soveltuvan kohteen.

Kaupunkirakennesuunnitelman tarkkuustason vuoksi vain koko kaupungin mitassa merkitykselliset alue- ja reittikohteet on esitetty. Näiden lisäksi tulevat paikalliset virkistysalueet ja – reitit sekä urheiluhallit ja muut virkistystä palvelevat rakenteet.

Suunnitelmassa on osoitettu Hornion-Pääjärven- alueen keskiosa hiljaiseksi alueeksi. Alue on Etelä-Suomessa poikkeuksellisen laaja harvasti asuttu metsäalue, jossa ei ole merkittäviä häiriötekijöitä, kuten liikenneväylien tai teollisuuden aiheuttamaa melua. Alueen luonne tulee pyrkiä säilyttämään rajoittamalla melua tuottavien toimintojen sijoittamista alueelle. Tavanomaisille maa- ja metsätalouden toimenpiteille sekä oleviin rakennuspaikkoihin tukeutuvalle täydennysrakentamiselle alueen määrittäminen hiljaiseksi alueeksi ei aseta esteitä.

5. KEHITTÄMISVYÖHYKKEET JA KASVUSUUNNAT

5.1 Lähtötilanne

Yleiskaavalliset varannot

Alla olevassa taulukossa ovat kaupungin yleiskaavavarannot alueittain syksyltä 2018. Taulukossa on Mouhijärven osalta käytetty ehdotusvaiheessa olevaa Mouhijärvi – Häijää – Salmi osayleiskaavaa ja siinä on huomioitu myös selvitysalueeksi merkityt alueet.

	kaikki (ha)		omalla maalla sijaitsevat (ha)	
alue	asuntoalueet	työpaikka-alueet	asuntoalueet	työpaikka-alueet
Mouhijärvi	542	59	87	3
Karkku	47	1	7	0
Vammala	223	253	49	87
Keikyä & Kiikka	111	0	3	0
Kiikoinen	79	13	5	1
Suodenniemi	11	2	0	0
yhteensä	1013	328	151	91

Yleiskaavavarantojen alueittaiset karttakuvat liitteenä (Luku 8).

Asemakaavalliset varannot

Pientalotonttien varanto marraskuussa 2018 (kaupungin omistamat tontit)

alue	kunnallis-tekniikka	ei kunnallis-tekniikkaa	yhteensä
Vammala etelä	58	56	114
Vammala poh.	11	1	12
Stormi	7	0	7
Karkku	6	16	22
Kiikka	14	9	23
Keikyä	46	85	78
Mouhijärvi	21	57	78
Suodenniemi	14	26	40
Putaja	5	0	5
Kiikoinen	31	10	41
yhteensä	213	260	473

Karttakuvat pientalotonttivarannoista alueittain liitteenä (Luku 8).

5.2 Kehittämisvyöhykkeistä

Seuraaviksi maankäytön kehittämisen vyöhykkeiksi on valikoitunut selvitysten perusteella Karkku, Keikyä, Keskusta sekä Mouhijärvi. Karkku on kasvupotentiaalinsa vuoksi valikoitunut suunnittelun seuraavaksi painopisteeksi. Mouhijärvellä, jossa painopiste on ollut viime vuosina, jatketaan Häijään ja Uotsolan rakenteellista yhdistämistä. Keskusta toimii kaupungin veturina ja sen kehittäminen on välttämätöntä kaupungin muidenkin alueiden kehityksen kannalta. Keikyässä halutaan nostaa esiin sekä alueen teollinen historia ja siihen liittyvä matkailupotentiaali, että mahdollisuus kehittyä energiaintensiiviseen yritystoimintaan ja biotalouteen profiloituvana alueena.

5.2.1 Kehittämisvyöhykkeet – Karkku

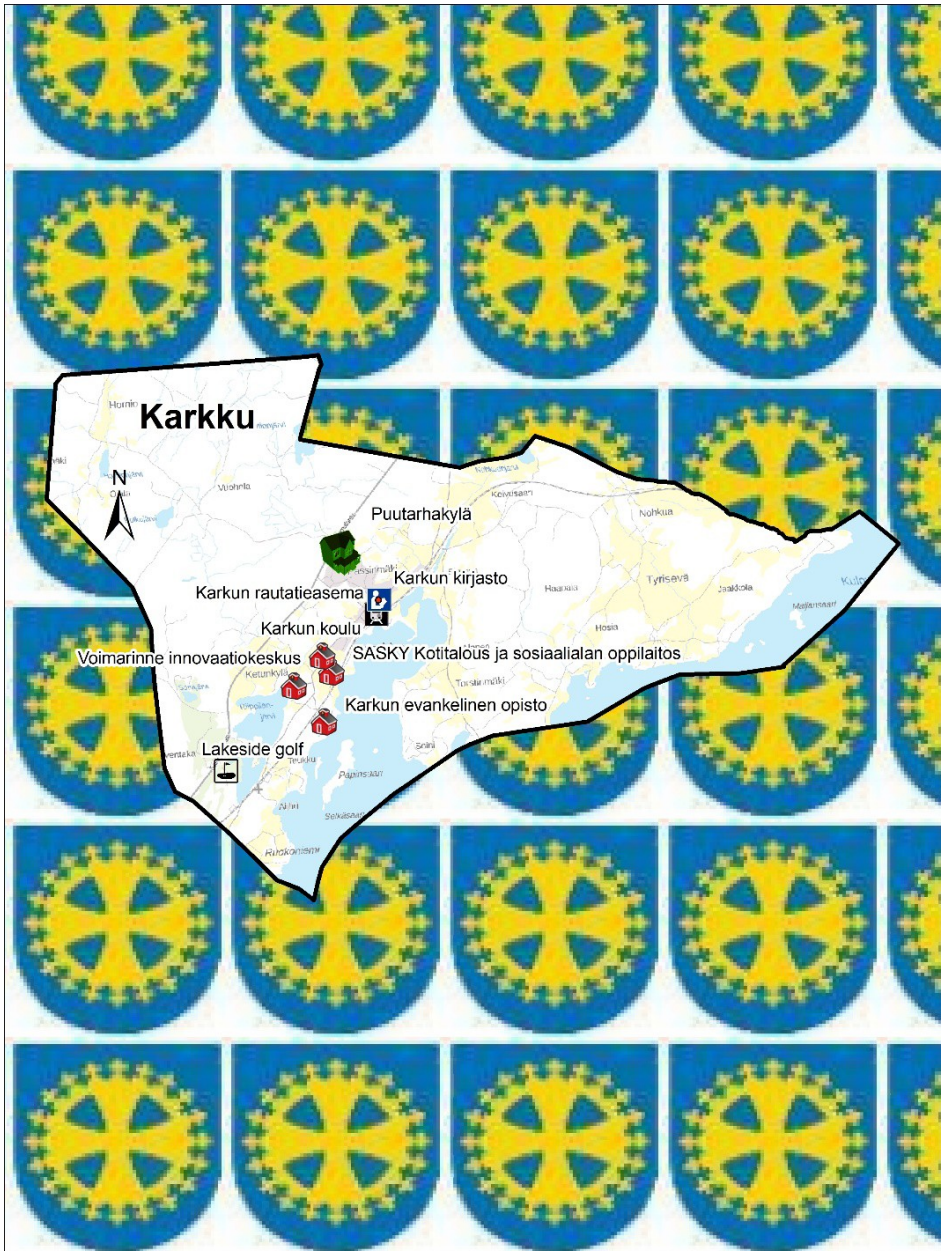

Karkun tilastoalueen karttakuvaan merkitty alueen palveluita sekä ympärivuotiseen asumiseen soveltuva siirtolapuutarhamainen puutarhakylä.

Omaleimaisen rakennuskannan ja ympäristön omaava Karkku nousee kaupungin eri alueiden välisessä vertailussa esiin monella tapaa ja on tarjoamansa potentiaalin ansiosta valikoitunut suunnittelun seuraavaksi painopisteeksi. Käytössä oleva raideliikenteen asema, läheiset luonto-

ja virkistysalueet, aktiivinen kyläyhdistystoiminta sekä Evankelisen opiston järjestämä eräoppaan koulutus tarjoavat hyvät lähtökohdat kestävän kehityksen mukaiseen kehittämiseen alueella.

Karkussa oli vuoden 2018 alussa 815 asukasta. Väestönkehitys alueella on melko tasaista ja asuinrakentaminen suhteessa asukaslukuun on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut voimakkainta sitten Mouhijärven ja keskustan alueiden. Karkun asutus on keskittynyt rautatien länsipuolelle juna-aseman ympäristöön. Yli 600 asukasta, eli lähes kolme neljästä karkkulaisesta, asuu kahden kilometrin säteellä rautatieasemasta. Asutus on kuitenkin verrattain väljää. Mouhijärven keskustassa vastaavalla alueella asuu lähes tuplasti ihmisiä, ja keskustassa asukastiheys on jo yli kymmenkertainen. Työpaikkojen määrä suhteessa työikäiseen väestöön on Karkussa keskustan jälkeen kaupungin suurin. Raideliikenteen tarjoaman logistisesti merkittävän sijainnin lisäksi myös kaupungin nuorin sekä koulutetuin väestö tarjoaa potentiaalia uusien työpaikkojen sijoittumiselle alueelle.

Suunnittelulla halutaan mahdollistaa Karkun profiloituminen entistä voimakkaammin ekologiseksi asuinalueeksi. Tiivis, asemanseutuun painottuva asutus, ennallaan säilytetyt luonto- ja viheralueet sekä ekologinen rakentaminen ja asuminen ovat suunnittelussa huomioon otettavia ympäristöystävällisen alueen tunnuspiirteitä.

Liikenneviraston teettämän, Sonja Sahlstenin selvityksen *Pienten asemapaikkojen kehittämispotentiaali* (2015) mukaan, Karkun asemaa käyttää vuosittain noin 28000 matkustajaa. Selvityksen mukaan asema on muihin maan pieniin asemiin verrattuna vilkkaimmasta päästä, ja sen kehittämistarpeet ovat verrattaen vähäisiä.

Alueen palvelutaso on melko hyvä. Rautatieaseman lisäksi Karkussa sijaitsee alakoulu, päiväkoti, kirjasto, vähittäismyymälä sekä ammatillista koulutusta tarjoavat SASKYn kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Karkun evankelinen opisto ja Voimarinne Innovaatiokeskus.

Karkku sijaitsee luonto-, virkistys- ja matkailualueiden kannalta keskeisellä paikalla. Sijainti Rautaveden rannalla, alueelta löytyvä golfkenttä, läheiset Ritajärven ja Pirunvuoren luontoalueet sekä Ellivuoren matkailualue tarjoavat monipuolisia virkistysmahdollisuuksia niin alueen asukkaille kuin vierailijoillekin.

Karkun kehittäminen alkaa asemakaavojen ajanmukaisuuden tarkistamisella rautatieaseman ympäristöstä laajentuen siitä ajan myötä ulospäin ympäröiville alueille.

5.2.2 Kehittämisvyöhykkeet - Keskusta

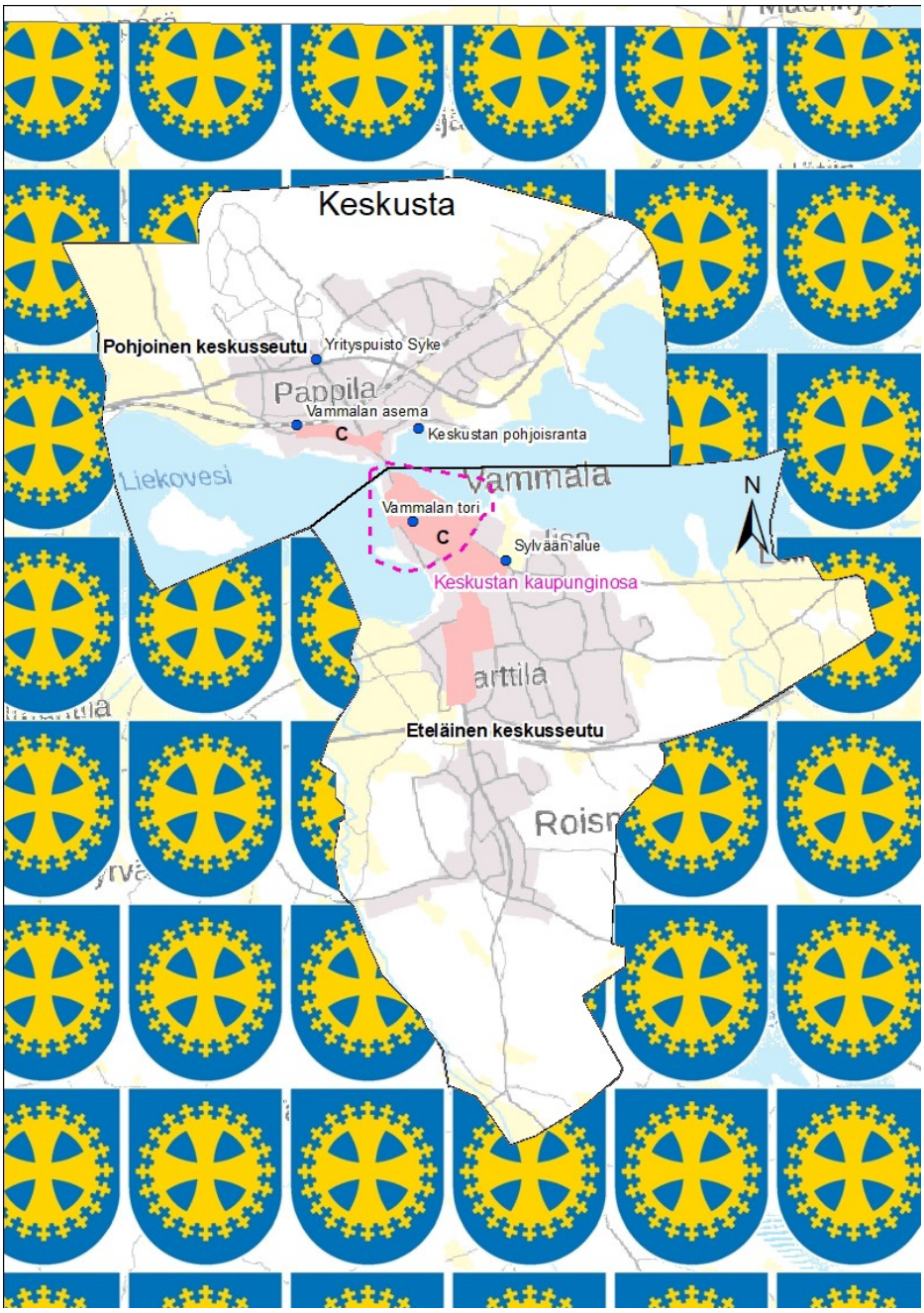

Keskustan tilastoalueen karttaan on merkitty keskustan suunnittelun painopisteitä. Näitä ovat Yrityspuisto Syke, Vammalan asemanseudun täydennysrakentaminen, keskustan pohjoisrannan kehittäminen Tyrvään Pappilalta Tervakalliolle, Vammalan torin ympäristön ja keskustan kaupunginosan kehittäminen sekä Sylvään alueen yleis- ja kehittämissuunnitelma.

Valtaosassa Sastamalan alueita väestökehitys on ollut laskussa jo vuosikymmeniä, mutta keskusta kasvoi aina vuoden 2012 loppuun saakka, jolloin alueella asui parhaimmillaan 10310 asukasta. Viisi vuotta myöhemmin keskustan väestö oli laskenut jo lähes 200 asukkaalla, alueen väkiluvun ollessa vuoden 2017 lopussa 10115 asukasta. Kolme neljäsosaa väestön vähenemisestä on tapahtunut keskustan pohjoisosassa. Vastaavasti asuinrakentaminen on viimeisen kymmenen vuoden aikana painottunut keskustan eteläiselle alueelle. Uusien asuinhuoneistojen rakentaminen suhteessa alueen asukasmäärään on ollut kaupungin eteläosassa yli puolet voimakkaampaa kuin pohjoisessa. Keskustassa asuu myös ikääntyneitä ihmisiä keskimääräistä enemmän.

Keskustan väestönkehityksen kääntäminen takaisin kasvuun nähdään tärkeäksi paitsi väestösuunnitteen saavuttamisen, myös yleisesti Sastamalan kehityksen kannalta. Keskustassa asuu kaksi viidestä sastamalalaisesta ja siellä sijaitsee yli puolet kaupungin työpaikoista. Keskusta toimii myös kaupungin veturina. Kaupunkikeskustoilla on rooli paitsi palveluiden, kaupan, työpaikkojen ja asumisen keskittyminä, myös sosiaalisen kanssakäymisen, viihtyvyyden ja elämyksellisyyden paikkoina. Keskusta toimii koko kaupungin käyntikorttina. Se on tärkeässä roolissa luomassa mielikuvaa siitä, millainen kaupunki Sastamala kokonaisuudessaan on.

Kaupunkikeskustan roolit ovat myös jatkuvassa muutoksessa. Kaupankäynnin osalta ydinkeskustan ulkopuolella sijaitsevat erilliset kaupan alueet sekä osuuttaan kasvattava verkkokauppa ovat vieneet keskustan kivijalkakauppojen osuutta ja ainakin verkkokaupan uskotaan yhä kasvavan. Toisaalta myös kivijalkamyymälät voivat hyödyntää digitalisaatiota toiminnassaan. Ikääntyvä väestö tarjoaa myös kaupunkikeskustan kaupalliselle kehitykselle uusia mahdollisuuksia. Kaupunkikeskustojen fyysisen ympäristön ja ulkoilman nähdään tarjoavan kauppakeskuksiin ja verkkokauppaan verrattuna houkuttelevampia ostosympäristöjä.

Ikääntyneiden osuuden kasvaessa myös palveluiden tarpeet ovat muutoksessa. Paitsi terveys- ja hyvinvointipalveluiden, myös esimerkiksi kulttuuri- ja ravintolapalveluiden käytön on nähty kasvaneen ikääntyneiden kohdalla. Kaupunkikeskustat ovat myös harrastamisen, virkistäytymisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen paikkoja. Näiden tekijöiden uskotaan kasvattavan osuuttaan ihmisten ajankäytössä.

Keskusta toimii liikenteen solmukohtana erityisesti joukkoliikenteen näkökulmasta. Liikenteen kannalta merkittävimmissä rooleissa ovat keskustan pohjoisosassa sijaitseva Tampere-Pori yhteysvälillä toimiva Vammalan rautatieasema, Vammalan torilla sijaitseva linja-autoliikenteen päätepysäkki, joka toimii sekä seudullisen että paikallisen liikenteen pääpysäkkinä, sekä keskustan eteläisen osan poikki kulkeva valtatie 12. Asemanseutujen ympäristön ja aseman pysäköintiratkaisujen kehittämisen lisäksi pyritään myös kehittämään raideliikennettä palvelevia linja-autoyhteyksiä. Rautatieaseman saavutettavuuden parantaminen hyödyttää erityisesti asemasta kau-

kana olevia alueita, mutta raideliikenteen paremmalla hyödyntämisellä nähdään olevan positiivinen vaikutus myös keskustan pohjoisosan väestö- ja työpaikkamäärien kohentumiseen sekä koko keskustan kaupallisiin palveluihin.

Keskustan kehittämiseksi ollaan jo käynnistetty monia toimia. Vuoden 2015 syksyllä aloitettu Sykettä Sastamalan sydämeen –hanke pyrkii kehittämään ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja viihtyisyyttä sekä asumiseen, asiointiin että virkistäytymistarkoituksiin liittyen. Osana hanketta on toteutettu Sastamalan ydinkeskustan ideakilpailu, jolla pyritään saamaan vaihtoehtoisia toteuttamiskelpoisia suunnitelmia ydinkeskustan kortteleiden maankäytön pohjaksi. Sylvään alueen yleis- ja kehittämissuunnitelma on myös kaavoituksen pohjaksi laadittu suunnitelma. Alueen asemakaavoitukset on tarkoitus aloittaa vuoden 2019 aikana.

Muun keskustan asemakaavoituksen osalta viimeisimmässä kaavoitusohjelmassa ovat Asemanseudun asemakaavan muutos, Tyrvään pappilan ympäristön asemakaavamuutos, keskustan 10-korttelin asemakaavanmuutos sekä Yrityspuisto Sykkeen asemakaava ja asemakaavanmuutos. Edellämainitut kaavat on kaikki tarkoitus saada hyväksytyksi vuoden 2019 aikana.

Vuonna 2019 aloitettaviksi keskustan alueen asemakaavoiksi on kaavoituskatsauksen mukaan tarkoituksena olla Sillankorvan alueen asemakaavanmuutos, Torin ja sen ympäristön asemakaavanmuutos, Sastamalankadun varren asemakaavanmuutos sekä Vammalantien jatkeen asemakaavanmuutos.

Kaavoitusohjelma 2019-2020:n mukaan keskustan alueita, joilla on tarve kaavahankkeelle tai asemakaavanmuutokselle, mutta joilla uutta kaavaa ohjelman aikana ei tulla aloittamaan ovat keskustan pientaloalueen ja Puistokadun eteläpään asemakaavan muutos,Marttilan korttelin 66 asemakaavanmuutos, Marttilan korttelin 3 ja Painopuiston asemakaavanmuutos sekä Uittomiehenkadun ja Tervakallion asemakaavanmuutos.

Suuri osa jo käynnissä olevissa sekä käynnistettävistä keskustan kaavoista keskittyy pohjoiseen keskustaajamaan, jossa väestökehitys sekä asuinrakentaminen on ollut huomattavasti eteläisiä osia heikompaa. Pohjoista keskustaajamaa pyritään kehittämään hyvin monipuolisesti. Edellä esitellyt asemakaavat käsittävät niin asumisen, raideliikenteen, elinkeinoelämän kuin virkistysmahdollisuuksienkin kehittämistä.

Kerrostaloasumisen kysynnän oletetaan keskustassa kasvavan entisestään demografisten muutosten myötä. Myös kattavat sosiaali- ja terveyspalvelut tukevat osaltaan kerrostaloasumisen kehittämistä alueella.

5.2.3 Kehittämisvyöhykkeet - Keikyä

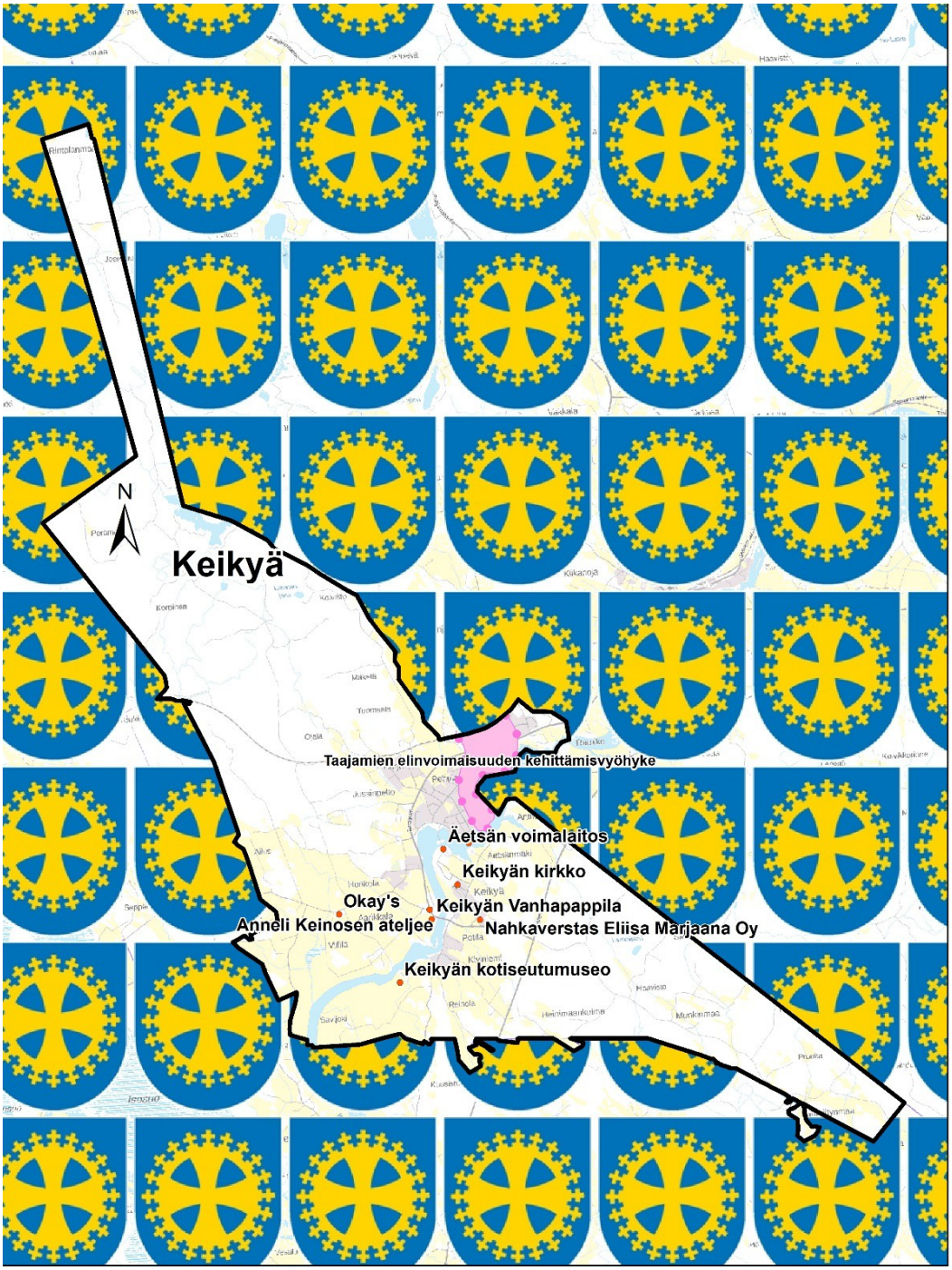

Kuvassa Keikyän tilastoalueen rajaus, Pehulan energiaintensiivisen yritystoiminnan ja biotalouden kehittämisen alue, sekä teolliseen historiaan ja käsityöläisperinteeseen liittyviä matkailun kannalta keskeisiä kohteita alueella.

Keikyä on yksi viime vuosina voimakkaimmin väestöä menettäneistä alueista Sastamalassa, eikä nykykehityksen valossa ole odotettavissa, että alueen väestönkehitystä saataisiin käännettyä kasvuun. Asuntorakentamisen tilastot näyttävät, että viime vuosina Keikyään on rakennettu kaikkein vähiten asuintaloja suhteessa alueen väestön määrään. Teollisuustyön osuus Keikyän työpaikoista on huomattavan suuri, mikä voi johtaa työpaikkojen huomattavaan vähenemiseen alueella, mikäli viime vuosien trendi työn rakennemuutoksessa jatkuu myös tulevaisuudessa. Myös ikääntyneiden osuus väestöstä on Keikyässä suuri, mikä voi vaikeuttaa osaltaan väestön vähenemisen taittamista alueella.

Keikyässä oli vuoden 2017 lopussa Tilastokeskuksen mukaan 2374 asukasta. Mikäli väestökehitys jatkuisi alueella viime vuosien kaltaisena, laskisi väestö vuoteen 2030 mennessä alle 2000 henkeen. Kaupunkirakennesuunnitelman tavoitteena on hidastaa alueen väestön vähenemistä huomattavasti nykyvauhdista, jotta vuonna 2030 päästäisiin suunnitteena olevaan 2210 asukkaaseen.

Kokemäenjoen varrella sijaitseva Keikyä on paitsi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, myös rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue. Keikyän teollinen historia on Pirkanmaan vanhimpia. Alueella on voimakas käsityöperinne. joka välittyy yhä esimerkiksi alueen nahkaverstaiden kautta. Siellä sijaitsee myös suomen pisin puinen riippusilta. Keikyällä nähdään olevan huomattavan paljon valjastamatonta matkailupotentiaalia, jonka avulla olisi mahdollista kohentaa alueen imagoa, ja saada sitä kautta myös tappiollista väestönkehitystä hillittyä. Pirkanmaan maakuntakaavassa on myös merkitty Pehulaan taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhyke, jolla nähdään olevan potentiaalia kehittyä energiaintensiivisen yritystoiminnan ja biotalouden kehittämisen alueena. Kuten maakuntakaavassa tämän yhteydessä todetaan *”maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edistää kehittämisperiaatemerkinnän mukaisten ja muun alueelle soveltuvan yritystoiminnan sijoittumis- ja toimintaedellytysten kehittymistä. Alueen maankäytössä varaudutaan hyödyntämään raideliikenteen kuljetusmahdollisuudet lähialueen asuinympäristö huomioiden”.*

Kyseisen alueen lisäksi myös muualla Keikyässä on ollut kiinnostusta kehittää energiaintensiivistä yritystoimintaa, ja suunnittelussa otetaan huomioon alueen potentiaali profiloitua tällaisena alueena tulevaisuudessa.

5.2.4 Kehittämisvyöhykkeet - Mouhijärvi

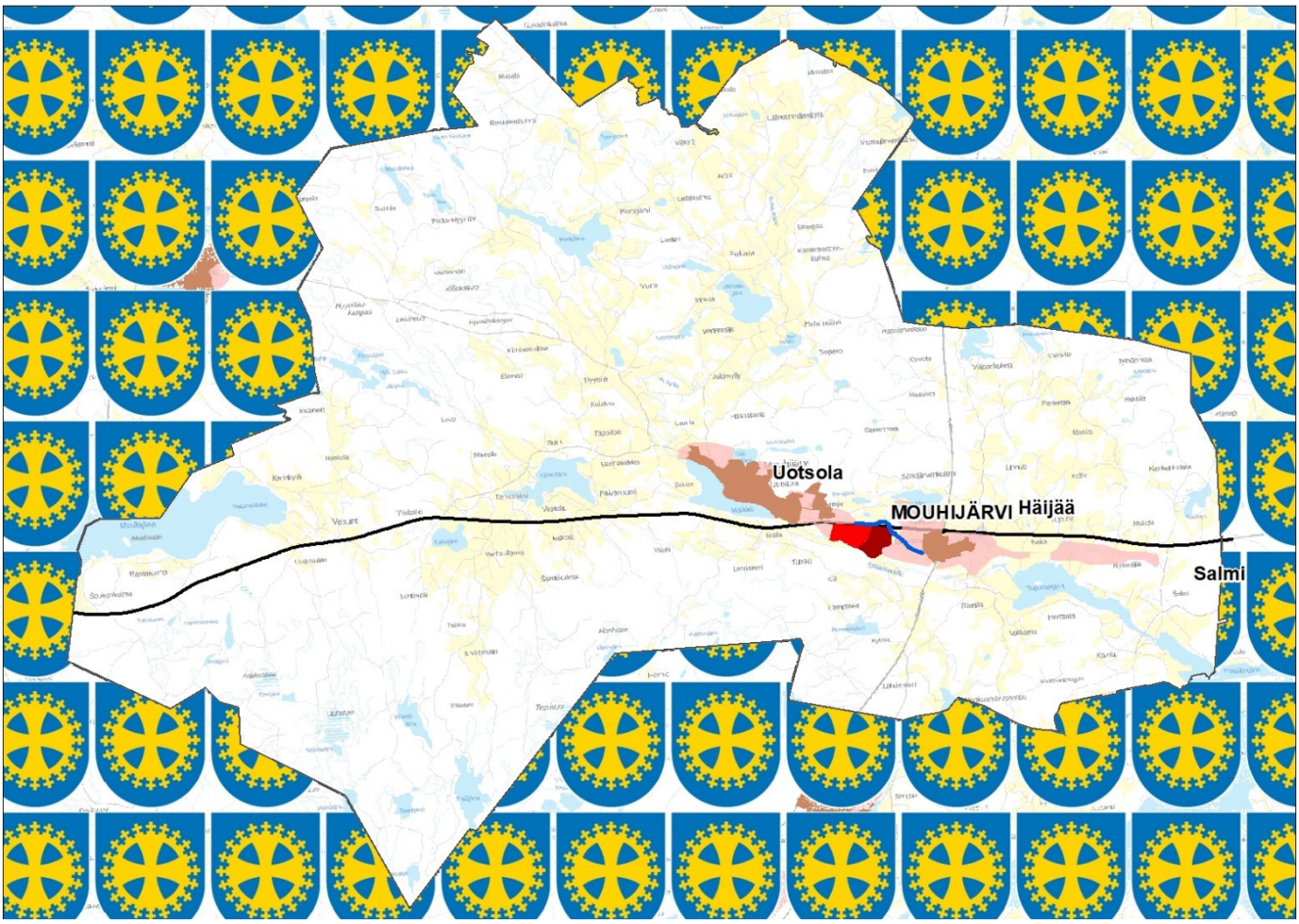

Kuvassa Mouhijärven alue, jossa jatketaan Uotsolan ja Häijään rakenteellista yhdistämistä Mouhijärven aluekeskukseksi. Ruskella värillä nykyiset taajamat, tummanpunaisella Wähätiisalan maisemakylä, sen vasemmalla puolella kirkkaanpunaisella seuraavaksi suunnitellut maisemakylät, ja vaaleanpunaisella taajamien laajenemissuunnat. Sinisellä Häijään ja Uotsolan yhdistävä rinnakkaisväylä.

Mouhijärvellä jatketaan Uotsolan ja Häijään yhdistämistä yhdeksi aluekeskukseksi. Mouhijärvi-Häijää-Salmen osayleiskaavan lisäksi alueiden yhdistämisen seuraavina vaiheina ovat vireillä oleva Uotsolan Töllinmäentien ympäristön asemakaava ja asemakaavan muutos sekä rinnakkaisväylän rakentuminen ja maisemakylien suunnittelu sekä rakentaminen. Wähätiisalan ensimmäisen maisemakylän asemakaava on hyväksytty ja seuraavia kyliä on tarkoitus kaavoittaa kysyntää vastaavasti. Myös asemakaavamuutoksia tehdään Mouhijärven alueella tarpeen mukaisesti.

5.3 Rakentamisvyöhykkeet

Huolimatta siitä, että vuoden 2030 väestösuunnite on hieman nykyistä väestömäärää alhaisempi, on myös rakentamiselle tarvetta. Tähän keskeisiä syitä ovat asuntojen poistuma, asumispreferenssien muutokset, väestön ikärakenteen muutos, maaltamuutto taajamiin, asumisväljyyden jatkuva kasvu, vapaa-ajan rakentaminen sekä liikerakentamisen osalta kuluttajien preferenssi asioida isoissa liikkeissä myös paikkakunnan ulkopuolelta.

Paine kaupungin asemakaavoitetun alueen laajenemiselle on vähentynyt huomattavasti suunnitelman edellisen päivityksen jälkeen, väestösuunnitteen käännyttyä laskuun. Vähenevän väestön alueilla ei ole suurelta osin tarvetta alueiden asemakaavaiselle laajenemiselle. Myös kasvavilla alueilla suunnitelulla pyritään tiivistämään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä maakuntakaavan mukaisesti, mutta asemakaavalliselle laajenemiselle erityisesti kasvavilla alueilla on myös jonkin verran tarvetta.

Kaupunkirakennesuunnitelmassa esitetyt aluevaraukset ovat huomattavasti laajemmat kuin laskennallinen tarve edellyttäisi. Suunnitelman yleispiirteisen luonteen vuoksi rakentamisalueet on esitetty vyöhykkeinä ilman tarkkoja rajauksia. Näiden sisälle jää osa-alueita, jotka maaston muotojen, perustamisolosuhteiden tai luonnon- ja kulttuuriympäristön vuoksi eivät sovellu rakennuspaikaksi. Lisäksi on haluttu varmistaa vaihtoehtoisten kehittämisalueiden riittävyys.

Muilla kuin rakentamiseen osoitetuilla vyöhykkeillä hajarakentaminen on jatkossakin mahdollista maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupamenettelyiden kautta.

Suunnitelmassa esitetyt rakentamisen alueet ovat:

• **Pääosin asemakaavoitetut taajama-alueet**. Nykyisten asemakaavoitettujen alueiden sisällä on jonkin verran sisäistä laajentumisvaraa.

• **Taajamatoimintojen kaavallinen laajeneminen**. Alueet sijoittuvat yleiskaavoissa varatuille alueille sekä asemakaavoitettujen alueiden reuna- ja välialueille. Alueiden rakentuminen tapahtuu yleis- ja asemakaavoituksen kautta ja nämä alueet ovat myös kunnan maanhankinnan kohteita. Alueille rakennetaan kunnan toimesta tavanomainen kunnallistekniikka. Alueet ovat valikoituneet nykyisen yhdyskuntarakenteen, asukkaiden mieltymysten sekä joukkoliikenteen soveltuvuuden kannalta sopivimmille paikoille.

• **Merkittävät teollisuus ja työpaikka-alueet**. Alueiden rakentumisen on tarkoitus tapahtua pääasiallisesti yleis- ja asemakaavoituksella. Työpaikka-alueita ja teollisuusalueita sisältyy jonkin verran myös taajamatoimintojen laajenemisalueelle.

Teollisuus- ja työpaikka-alueet säilyvät ja osa niistä laajenee nykyisellä paikallaan kuten esim. Vuolteen teollisuusalue Kiikoisissa. Uusia teollisuusaluevarauksia on osoitettu Salmin risteykseen vt 11:n varressa, Karkkuun Sastamalantien varteen, Kiikkaan Pirjasojan alueelle ja Vammalan eteläosaan valtatie 12:n eteläpuolelle Ritakallion alueelle. Näille alueille ei ole laskettu mitoituksellista maa-alan tarvetta, vaan alueiden laajuus määräytyy käynnistyvien hankkeiden mukaan. Sykkeen yrityspuistoa kehitetään parhaillaan laajenevana yritysalueena.

Tästä suunnitelman päivityksestä on pudotettu pois aiemmissa suunnitelmissa esiintyneet **maaseutumaisen asumisen kehittämisvyöhyke** sekä **asumiskatuvyöhyke**.

Maaseutumaisen asumisen vyöhykkeiden tarkoituksena on ollut ohjata haja-asutusalueen rakentamista edistämällä maaseutumaisen asumisen vyöhykkeiden syntymistä tietyille alueille. Todellisuudessa sillä ei ole ollut ohjaavaa vaikutusta, sillä viimeisen kymmenen vuoden aikana kaava-alueiden ulkopuolisesta rakentamisesta vain kymmenesosa on tapahtunut maaseutumaisen asumisen vyöhykkeellä. Koska kaupunkirakennesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen kaava, ei maaseutumaisen asumisen vyöhykkeisiin voida vedota rakentamisen ohjauksessa ja näin ollen niiden mahdolliset ohjausvaikutukset haja-asutusalueen rakentamiseen jäisivät todella vähäisiksi.

ASEMAKAAVOITETUN ALUEEN ULKOPUOLINEN RAKENTAMINEN VUOSINA 2009-2018 SUHTEESSA MAASEUTUMAISEN ASUMISEN VYÖHYKKEISIIN

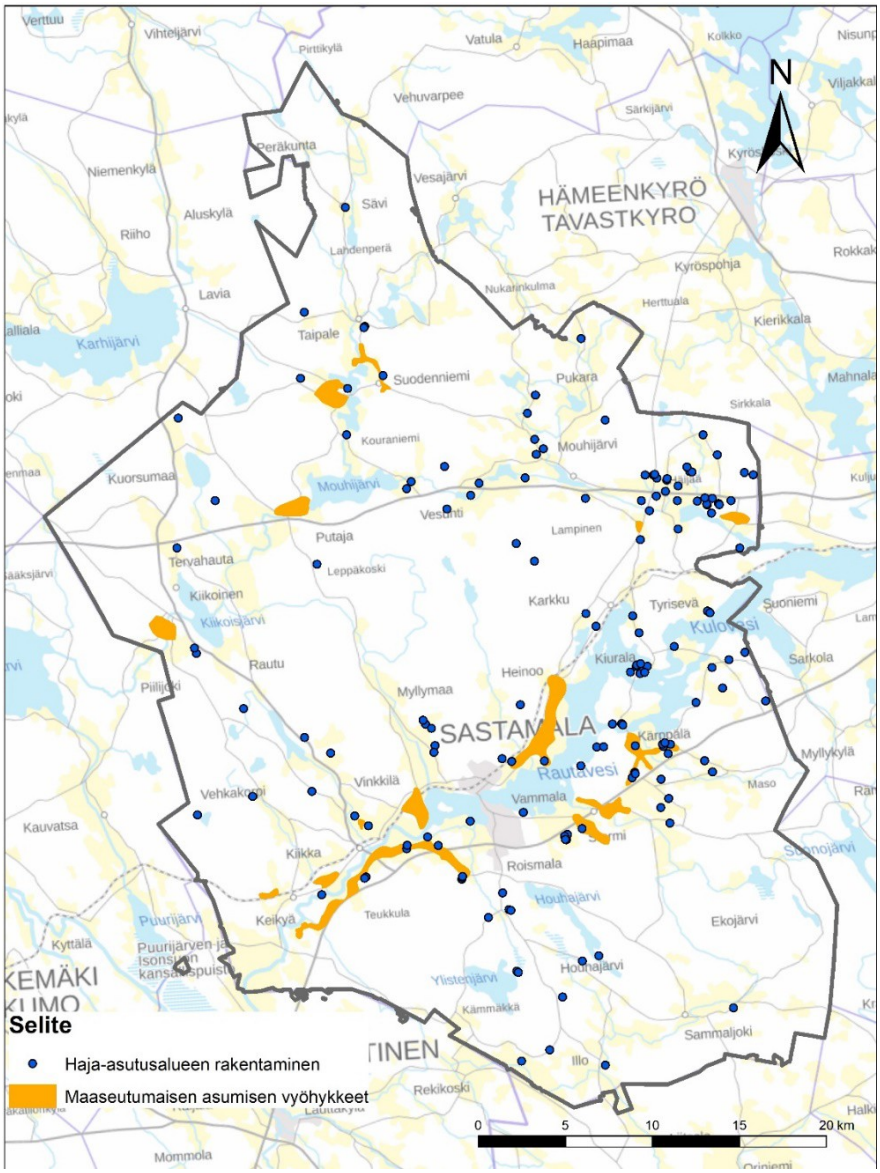

Asumiskatuvyöhykkeen oli tarkoitus toimia matalien nopeuksien ja kevyen liikenteen runkoväylänä, yhdistäen maaseutumaisen asumisen vyöhykkeitä toisiinsa. Kaupungin nykykehityksen myötä asumiskatu ei ollut enää realistinen, eikä sitä olla suunnittelussa hyödynnettykään. Kaupungin kevyen liikenteen verkko on suunnitteilla, mutta se ei ehtinyt mukaan tähän päivitykseen.

Edellä mainittujen vyöhykkeiden poistaminen suunnitelmasta ei tuo muutoksia hajarakentamiseen. Kaupunki tukee haja-asutusalueilla asukkaiden omatoimisia hankkeita kylien maankäytön

järjestämiseksi, palvelujen parantamiseksi ja asumisviihtyisyyden lisäämiseksi tarjoamalla organisaationsa tietotaitoa ja joissakin tapauksissa myös rahallista tukea talkootoiminnalle. Lisäksi kaupunki myöntää yksityistieavustuksia ja tukee mahdollisuuksien mukaan vesiosuuskuntia.

Yhteensä kaikilla asuinrakentamisen laajenemisvyöhykkeillä on maa-alaa selvästi edellä esitettyä tarvetta enemmän. Kokonaisuutena Sastamalan alueella on runsaasti rakentamisalueita, mikäli väestökehitys kääntyy suunnitetta voimakkaampaan kasvuun.

5.4 Kaupan rakentaminen

Kaupunkirakennesuunnitelmassa market- ja tilaa vaativan erikoiskaupan keskittymät sijoitetaan pääkeskukseen ja aluekeskukseen. Taajamien ulkopuolelle ei tavoitella erillisiä kaupan keskittymiä. Ellivuoren asemaa matkailukeskuksena vahvistetaan loma-asuntorakentamisella ja olevia makailuinvestointeja kehittämällä. Karkun puolella matkailukeskusta kehitetään edelleen golfkeskuksena ja siihen liittyvänä loma-asutuksena.

5.5 Yhdyskuntarakenteen kestävä kehittäminen

Sekä maankäyttö- ja rakennuslaki että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua ottamaan huomioon yhdyskuntarakenteen eheyttämisen sekä ekologisesti kestävän kehityksen. Kestävä aluerakenne ja alueidenkäyttö koostuvat eri kokoisista, toimivista ja elinympäristöltään laadukkaista yhdyskunnista, tehokkaista ja toimintavarmoista liikenneyhteyksistä ja energiahuollosta sekä elinvoimaisesta luonto- ja kulttuuriympäristöstä. Kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämisellä voidaan merkittävästi vaikuttaa ilmastonmuutokseen, talouteen ja energiavarmuuteen. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ääri-ilmiöihin varautuminen edellyttävät siirtymistä kohti vähähiilistä yhteiskuntaa, missä kasvihuonekaasupäästöt on minimoitu.

Kaupunkirakennesuunnitelmassa esitetyt laajenemisalueiden aluevaraukset ovat huomattavasti laajemmat kuin laskennallinen tarve edellyttäisi. Siitä huolimatta maankäytön kehittämisvyöhykkeiden ja taajamatoimintojen laajenemisalueiden rajaamisessa on huomioitu yhdyskuntarakenteen kestävän kehityksen tavoite. Suunnitelman yleispiirteisen luonteen vuoksi rakentamisalueet on esitetty vyöhykkeinä ilman tarkkoja rajauksia. Näiden sisälle jää myös osa-alueita, jotka maaston muotojen, perustamisolosuhteiden tai luonnon- ja kulttuuriympäristön vuoksi eivät so-

vellu rakennuspaikaksi. Lisäksi on haluttu varmistaa vaihtoehtoisten kehittämisalueiden riittävyys. Jotta asukaskehitykseen pystytään paremmin reagoimaan, tarvitaan myös vaihtoehtoisia laajenemisalueita. Nykyistä yhdyskuntarakennetta tiivistämällä ja laajenemisalueilla vahvistamalla pyritään turvaamaan alueiden palveluiden säilyminen. Laajenemisalueen avulla voidaan lisätä myös olevan alueen houkuttelevuutta. Valikoidut laajenemisalueet on nähty nykyistä yhdyskuntarakennetta tukevina, taajama-aluekokonaisuuksiksi soveltuvina alueina. Laajenemisalueiden sijoittelulla on pyritty yhdistämään taajamakokonaisuuksia toisiinsa mm. joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksien parantamiseksi. Laajenemisalueista huolimatta, pyritään suunnitelulla tiivistämään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä maakuntakaavan mukaisesti.

Asuinrakentamisen osalta kehittämisvyöhykkeet on keskitetty alueille, joissa on jo valmiiksi olemassa oleva suhteellisen tasainen asutusrakenne, palvelut sekä toimivat joukkoliikenneyhteydet. Aktiivisesti kehitettävältä Mouhijärven Häijään alueelta on lyhin matka Tampereen läntisille työpaikka-alueille ja se sijoittuu joukkoliikenneyhteyden varteen. Karkku tukeutuu vahvasti raideliikenteeseen ja sieltä on hyvät yhteydet junalla Tampereelle. Keskustan kehittämistyötä jatketaan aluerakenteen tiivistämisen sekä alueen vetovoimatekijöiden etsimisen myötä. Keskustassa nähdään tärkeänä etenkin rakenteeltaan sekoittuneemman yhdyskuntarakenteen kehittäminen monipuolisena asuin-, työpaikka- ja palveluiden alueena. Kehittämisvyöhykkeiden osalta tavoitteena on tiivistää aluerakennetta ja sitä kautta mahdollistaa palveluiden ja joukkoliikenneyhteyksien säilyminen ja kehittäminen.

Taajamatoimintojen laajenemisalueet sijoittuvat yleiskaavoissa varatuille alueille sekä asemakaavoitettujen alueiden reuna- ja välialueille. Alueet ovat valikoituneet nykyisen yhdyskuntarakenteen, asukkaiden mieltymysten sekä joukkoliikenteen soveltuvuuden kannalta sopivimmille paikoille. Alueiden tavoitteena on taajama-alueiden kehittäminen ehyeksi kokonaisuudeksi. Taajamatoimintojen laajenemisalueille on myös osoitettu jonkin verran työpaikka-alueita ja teollisuusalueita tukemaan työpaikka- ja asuinalueiden sekoittumista sekä liikennemäärien kasvun hallintaa. Yhdyskuntarakenteen eheyttämistä tukee myös se, että uusia kaupallisten palvelujen keskittymiä ei ole osoitettu olemassa olevan rakenteen ulkopuolelle. Asumisalueiden tiivistäminen ja laajenemisalueiden sijoittaminen joukkoliikenneyhteyksien varteen luo edellytykset sille, että jatkossa liikenteen osalta pystyttäisiin yhä vahvemmin tukeutumaan myös joukkoliikenteeseen. Samalla myös taajama-alueiden sisäisiä ja niiden välisiä kevyen liikenteen yhteyksiä kehitetään.

Taajamatoimintojen laajenemisalueet on sijoitettu olemassa olevien teknisten verkostojen toiminta-alueelle. Laajenemisalueiden sijoittelussa on huomioitu arvokkaat luonto- ja suojelualueet sekä merkittävät maa- ja metsätalousalueet. Ilmastonmuutoksen torjuntaan on varauduttu myös huomioimalla tulvariskialueet.

Kaupunkirakennesuunnitelman vaikutuksia on arvioitu selostuksen kohdassa 6. Vaikutuksia on arvioitu myös mm. ilmaston sekä yhdyskuntarakenteen näkökulmasta.

6. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Kaupunkirakennesuunnitelman keskeiset vaikutukset on arvioitu MRA 1§:n mukaisella jaottelulla. Arviointi on tehty sisäisenä asiantuntija-arviointina ja sitä ovat tukeneet saadut palautteet. Kaupunkirakennesuunnitelmaa varten ei ole laadittu uusia erillisselvityksiä.

Kaupunkirakennesuunnitelma on kaupungin strateginen maankäyttösuunnitelma, jolla ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia oikeudellisia vaikutuksia. Suunnitelman tavoitteiden toteuttaminen tapahtuu osayleiskaavojen, asemakaavojen ja lupamenettelyn kautta. Näiden yhteydessä laaditaan tarvittavat lisäselvitykset ja vaikutusten arvioinnit.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja ympäristöön

- Uudisrakentamisen osoittaminen pääasiassa nykyisiin keskuksiin ja keskusten läheisyyteen parantaa edellytyksiä lähipalvelujen säilyttämiselle ja kehittämiselle.
- Sekä paikallisten että alueellisten virkistysalueiden saavutettavuus koko Sastamalassa säilyy hyvänä.

Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

- Rakenneratkaisu tukee vesi- ja jätevesihuollon järjestämistä.
- Rakenneratkaisu mahdollistaa kaukolämpöverkoston kehittymisen uudisrakentamisen sijoittumisella nykyisen kaukolämpöverkoston yhteyteen tai läheisyyteen.

Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

- Suojeluarvoiltaan merkittäville alueille ei ole osoitettu intensiivistä maankäyttöä.
- Sastamalan keskelle jäävä Etelä-Suomen mitassa poikkeuksellisen laaja harvaan asuttu metsäalue (Hornio-Pääjärvi) on osoitettu alkutuotannon, virkistyksen ja luonnonsuojelun tarpeisiin.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

- Ensisijaiset asemakaavalliset laajenemisalueet ovat nykyisten taajamien sisällä tai reunoilla, olemassa olevan infrastruktuurin yhteydessä.
- Rakenneratkaisu tukee yhdyskuntarakenteen eheyttämisen ja sitä kautta kestävän yhdyskuntarakenteen sekä energiatehokkuuden tavoitetta – olemassa olevan rakenteen hyödyntäminen, saavutettavuus joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kannalta.
- Uusia kaupallisten palvelujen keskittymiä ei ole osoitettu olemassa olevan rakenteen ulkopuolelle. Ratkaisulla tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitetta sekä liikennemäärien kasvun hallintaa.
- Rakenneratkaisu tukee joukkoliikenteen kehittämisen tavoitetta. Kehitettävät taajama-alueet ja niiden laajenemissuunnat on pyritty sijoittamaan joukkoliikenneyhteyksien läheisyyteen.
- Rakennesuunnitelma tarjoaa mahdollisuuden raideliikenteen hyödyntämiseen. Raideliikenteeseen tukeutuvan taajama-alueen kehittäminen luo edellytykset myös raideliikenteen kehittämiselle.
- Vammalan keskustan ohittava Kilpinokan silta on esitetty varauksena. Sillan rakentamisella ja siitä seuraavalla liikennemäärien muutoksilla ei todennäköisesti ole enää merkittäviä vaikutuksia alue- ja palvelurakenteeseen, koska kaupallisia palveluja on jo siirtynyt Vammalan keskustan eteläpuolelle.
- Rakentaminen on keskitetty alueille, joissa on jo valmiiksi olemassa oleva suhteellisen tasainen asutusrakenne. Aktiivisesti kehitettävältä Mouhijärven Häijään alueelta on lyhin matka Tampereen läntisille työpaikka-alueille ja se sijoittuu joukkoliikenneyhteyden varteen. Karkku tukeutuu vahvasti raideliikenteeseen ja sieltä on hyvät yhteydet junalla Tampereelle. Keskustan kehittämistyötä jatketaan aluerakenteen tiivistämisen sekä alueen vetovoimatekijöiden ja työpaikka- ja palvelurakenteen kehittämisen myötä.

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

- Rakenneratkaisu tukeutuu jo kaavoitettuihin alueisiin ja taajamien laajeneminen tulee tapahtumaan kaavoituksen avulla. Kaavoituksen yhteydessä on alueiden maiseman, kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön arvot tutkittu ja tutkittava tarkemmin.
- Suuri osa rakentamisesta pyritään toteuttamaan rakenteen sisällä, jolloin kaupunkikuvalliset vaikutukset ovat yleensä positiivisia kaupunkirakenteen eheytyessä.
- Virkistysalueiden ja virkistysreittien säilyminen ja kehittämismahdollisuudet tulee huomioida alueita tiivistäessä.

- Rakenneratkaisun myötä kaupunkikuvallisia muutoksia tapahtuu mm. Karkussa, jossa asemakaavoitettava uudisrakentaminen on sijoitettava huolellisesti arvokkaan kyläympäristön läheisyyteen. Mouhijärven Häijään alueen täydennysrakentamisella on eheyttävä vaikutus kaupunkikuvaan. Keskustassa täydennysrakentamisessa on huomioitava arvokas rakennuskanta ja rakentaminen on sovitettava keskustan identiteettiin sopivaksi riittävän korkeatasoisilla ratkaisuilla.
- Rakenneratkaisussa ei ole osoitettu merkittävästi taajamien laajenemissuuntia avoimien peltomaisemien alueille. Tällaisten alueiden uudisrakentamisen sijoittumisessa tulee huomioida avoimessa maisemassa oleviin taloryhmiin perustuvan rakenteen mukainen rakentamistapa alueen luonteen säilyttämiseksi.
- Toteutuessaan Kilpinokan sillalla on vaikutuksia Rautaveden kulttuurimaisemaan. Siltakysymystä ei ratkaista tässä suunnitelmassa.

Vaikutukset elinkeinojen kehittämiseen

- Kaupalliset toiminnot on suhteutettu kaupallisten palvelujen selvityksessä kaupungin väkimäärään ja niiden sijoittumista ohjaa myös maakuntakaava. Rakenneratkaisulla pyritään turvaamaan kaupallisten palveluiden riittävyys alueella. Erityisesti Vammalan kaupunkikeskustan kehittämisen edellytykset tulee huomioida kaupallisia palveluita sijoittaessa.
- Raideyhteys tarjoaa kehittämispotentiaalia sen läheisyyteen sijoittuville teollisuus- ja työpaikka-alueille. Työpaikkojen sijoittuminen juna-asemien läheisyyteen tukee junaliikenteen kasvua työmatkaliikenteessä.
- Vaihtoehdoissa on esitetty teollisuusaluevarauksina alueen merkittävimmät teollisuusalueet. Teollisuusalueet sijoittuvat joko osittain tai kokonaan olemassa oleviin teollisuusaluekeskittymiin, joilla on merkittäviä kasvu- ja kehittämismahdollisuuksia. Teollisuusalueiden sijoituksessa on hyödynnetty yrittäjien kanssa käytyä keskustelua.

7. LÄHTEET

T. Aro (2017). Sastamalan muuttoliikeanalyysi.

T. Aro & S. Haanpää (2018). T55 Seutukaupunkianalyysi.

Innolink research (2017). Muuttajatutkimus.

A. Kohijoki & K. Koistinen (2018). Kaupunkikeskusta vetovoimaisena ostosympäristönä – ikääntyvien kuluttajien näkökulma.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 (2017).

S. Sahlsten (2015). Pienten asemapaikkojen kehittämispotentiaali.

Tilastokeskus (Väestöennuste, Väestörakenne, Työssäkäynti, Muuttoliike).

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (2017).

8. LIITTEET

1. **Yleiskaavavarannot**
2. **Pientalotonttivarannot**
3. **Joukkoliikennekartta**
4. **Verkkopohjaisen palvelukartaston esittely ja ohje**

Vuonna 2014 hyväksytyn kaupunkirakennesuunnitelman päivityksen pohjalta,

Sastamalassa 9.8.2019,

Sastamalan kaupunki, maankäyttö